

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**MİMARİ FOTOĞRAF TÜRLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
İÇİN MELEZ BİR YÖNTEM ÖNERİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hacer BOZKURT

Mimarlık Anabilim Dalı

Mimari Tasarım Programı

EKİM 2019

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**MİMARİ FOTOĞRAF TÜRLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
İÇİN MELEZ BİR YÖNTEM ÖNERİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Öğrenci Hacer BOZKURT
502131018**

Mimarlık Anabilim Dalı

Mimari Tasarım Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Sait Ali KÖKNAR

EKİM 2019

İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü'nün 502131018 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi Hacer BOZKURT, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı “MİMARİ FOTOĞRAF TÜRLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ İÇİN MELEZ BİR YÖNTEM ÖNERİSİ” başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı : **Doç. Dr. Sait Ali KÖKNAR** .....
İstanbul Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri : **Prof. Dr. Deniz GÜNER** .....
Dokuz Eylül Üniversitesi

Doç. Dr. İpek AKPINAR .....
İstanbul Teknik Üniversitesi

Teslim Tarihi : 24 Eylül 2019
Savunma Tarihi : 15 Ekim 2019

Aileme,

ÖNSÖZ

Hayatımda büyük bir yer kaplayan fotoğraf üzerine daha derin düşünebilme şansı yakaladığım bu çalışma sayesinde mimari fotoğraf alanına giriş yapabildim, teoride tartıştığım konuları eş zamanlı olarak pratikte de denemeye çalışarak yürüttüğüm süreçte mimari fotoğrafa dair çeşitli fikirler edindim, bu fikirler zamanla dönüştü ve dönüşmeye devam etmektedir. Tüm bu dönüşümün içinde araştırmaya devam etmek zaman zaman aklımı bulandırır da çoğu zaman yoluma devam etmek için bana sebepler sunmuştur.

Öncelikle çalışma süreci ve tüm yaşamım boyunca her kararında yanımda olan ve desteklerini esirgemeyen, hayallerimin peşinde koşma konusunda beni her zaman cesaretlendiren açık görüşlülükleri ile sürekli kendilerine hayran olduğum anne ve babama,

Her zaman en yakın arkadaşlarım olan ve varlıklarını sürekli hissettiğim kardeşlerim Ali ve Abdülkadir'e,

Bu keyifli yolculuk boyunca heyecanımı paylaşan, kıymetli tartışmalarıyla zihnimdeki karışıklığı tetikleyen ve zaman zaman o karışıklıktan kurtulup sakince yoluma devam etmem için rehberlik eden çok sevdiğim hocam Doç. Dr. Sait Ali Köknar'a,

Kıymetli yorumlarıyla tezimi geliştirmeme yardımcı olan değerli hocalarım Prof. Dr. Deniz Güner ve Doç. Dr. İpek Akpınar'a,

Lisans yıllarında hayatıma giren, güzel dileklerini ve desteğini hiç esirgemeyen, varlığından mutlu olduğum ve ne yaparsam daha iyisini yapabilme konusunda beni sürekli teşvik eden sevgili hocam Doç. Dr. Gamze Mert'e,

Bu süreç boyunca uzaktan da olsa varlığını ve desteğini esirgemeyen sevgili arkadaşım Astrid Mohn'a,

Yine bu süreçte tartışmaları ve destekleri ile yanımda olan arkadaşlarım Tuba, Ayşenur, Aslı, Ilgın, Büşra, Burcu ve Kamile'ye teşekkürü borç bilirim.

Ekim 2019

Hacer Bozkurt
(Mimar)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xi
ŞEKİL LİSTESİ.....	xiii
ÖZET	xv
SUMMARY	xvii
1. GİRİŞ	1
1.1 Tezin Amacı	1
1.2 Tezin Kapsam ve Yöntemi	2
1.3 Mimari Fotoğrafın Kısa Tarihçesi.....	4
2. MİMARİ FOTOĞRAF TÜRLERİ VE YAKLAŞIMLAR	7
2.1 Mimari Fotoğrafın Türleri	8
2.2 Mimari Fotoğrafın Aktörleri	11
2.3 Mimari Fotoğraf Yaklaşımları	17
2.4 Mimari Fotoğraf Yaklaşım Grupları	23
3. MİMARİ FOTOĞRAFIN GÖRSEL İÇERİK ANALİZİ.....	29
3.1 Görsel İçerik Analizi	29
3.1.1 Görsel içerik analiz için örneklerin belirlenmesi	30
3.1.1.1 Türkiye mimari fotoğrafçılarının belirlenmesi.....	31
3.1.1.2 Uluslararası mimari fotoğrafçılarının belirlenmesi.....	34
3.1.2 Görsel içerik analizi için parametrelerinin belirlenmesi	36
3.1.3 Görsel içerik analizi	38
3.2 Çoklu Mütakabiliyet Analizi ve Mimari Fotoğraf Benzerlik Grupları	44
4. MİMARİ FOTOĞRAF YAKLAŞIM VE BENZERLİK GRUPLARININ KARŞILAŞTIRILMASI	53
4.1 Mimari Fotoğraf Benzerlik Gruplarının Değerlendirilmesi	53
4.1.1 Tipolojiciler.....	54
4.1.2 Betimleyiciler.....	55
4.1.3 Atmosferciler	55
4.1.4 Grafik Kompozisyoncular	56
4.1.5 Anıtsalcılar	57
4.1.6 Bağlamsalcılar.....	57
4.1.7 Kent-Görselciler.....	59
4.2 Mimari Fotoğraf Yaklaşım ve Benzerlik Gruplarının Karşılaştırılması	60
5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	63
KAYNAKLAR	67
EKLER	73
ÖZGEÇMİŞ.....	119

KISALTMALAR

GİA	: Görsel İçerik Analizi
ÇMA	: Çoklu Mütakabiliyet Analizi
BKZ	: Bakınız

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1.1 : Pencereden Bakış, Joseph Niepce, 1826 (URL- 1); Paris Temple Bulvarı, Louis Jacques Mande Daguerre (URL-2).....	4
Şekil 2.1 : Charles Negre’e göre Mimari Fotoğrafın Türleri.....	9
Şekil 2.2 : Eric De Mare’e göre Mimari Fotoğrafın Türleri.....	9
Şekil 2.3 : Reha Günay’a göre Mimari Fotoğrafın Türleri.....	10
Şekil 2.4 : Gültekin Çizgen’e göre Mimari Fotoğrafın Türleri.	10
Şekil 2.5 : Adrian Schulz’a göre Mimari Fotoğrafın Türleri.....	10
Şekil 2.6 : Mimari Fotoğrafın Aktörleri.	12
Şekil 2.7 : Üç Farklı Fotoğrafçının Gözünden Troya Müzesi (URL-3).	13
Şekil 2.8 : Kauffmann Evi, Julius Shulman, 1947 (URL-4).....	15
Şekil 2.1 : Iwan Baan, Torre David Gökdeleni, 2012 (URL-5).	17
Şekil 2.2 : Iwan Baan, Harbin Opera Binası (URL-6).....	18
Şekil 2.3 : Julien Lanoo, CCTV Binası (URL-7).	19
Şekil 2.4 : Julien Lanoo, Bosjes Şapeli (URL-8).	20
Şekil 2.5 : Gabriel Basilico (URL-9).....	20
Şekil 2.6 : Paralel Dünyalar, Jan Vranovksy (URL-10).	21
Şekil 2.7 : Yener Torun (URL-11).	21
Şekil 2.8 : Gürkan Akay (URL-12).	22
Şekil 2.9 : ZM Yasa Mimari Fotoğraf (URL-13).	22
Şekil 2.10 : Candida Höfer (URL-14).	23
Şekil 2.11 : Helene Binet (URL-15, URL-16).....	23
Şekil 2.12 : Mimari Fotoğrafın Türleri (Hacer Bozkurt, 2019).	24
Şekil 2.13 : Yorum Eksenli Bakış Açısı (Hacer Bozkurt, 2019).	24
Şekil 2.14 : Mimari Fotoğraf Yaklaşım Grupları (Hacer Bozkurt, 2019).	27
Şekil 3.1 : Türkiye Mimarlık Yıllığı Seçkinde En Az Dört Projesi Yer Alan Fotoğrafçılar (Hacer Bozkurt, 2019).	32
Şekil 3.2 : Türkiye Mimarlık Yıllığı’ndan Seçilen Fotoğrafçılar (Hacer Bozkurt, 2019).	33
Şekil 3.3 : Vitra Çağdaş Mimarlık Dizisi Fotoğrafçıları (Hacer Bozkurt, 2019).	33
Şekil 3.4 : Vitra Çağdaş Mimarlık Dizisi’nden Seçilen Fotoğrafçılar (Hacer Bozkurt, 2019).	34
Şekil 3.5 : Mimari Fotoğraf Ödülleri Fotoğrafçıları (Hacer Bozkurt, 2019).	35
Şekil 3.6 : Görsel İçerik Analizi Parametreleri (Hacer Bozkurt, 2019).	36
Şekil 3.7 : Görsel İçerik Analizi İçin Seçilen Tüm Fotoğrafçılar (Hacer Bozkurt, 2019).	38
Şekil 3.8 : Görsel İçerik Analizinden Bir Parça (Hacer Bozkurt, 2019).	39
Şekil 3.9 : Terrence Zhang İçin Görsel İçerik Analizi (Hacer Bozkurt, 2019).	40
Şekil 3.10 : Görsel İçerik Analizi İçin Seçilmiş Terrence Zhang Fotoğrafları (URL-17).	40
Şekil 3.11 : Terrence Zhang’ın İç Mekan Fotoğrafının Analizi-1 (Hacer Bozkurt, 2019).	41
Şekil 3.12 : Terrence Zhang’ın İç Mekan Fotoğrafının Analizi-2 (Hacer Bozkurt, 2019).	42
Şekil 3.13 : Terrence Zhang’ın İç Mekan Fotoğrafının Analizi-3 (Hacer Bozkurt, 2019).	43

Şekil 3.14 : Görsel İçerik Analizi Değerlendirme Tablosu (Ek G - Hacer Bozkurt, 2019).	45
Şekil 3.15 : Mimari Fotoğraf Benzerlik Grupları (Hacer Bozkurt, 2019).	47
Şekil 3.16 : Çoklu Mütakabiliyet Analizi Hiyerarşik Kümeleme Diyagramı.....	48
Şekil 3.17 : Birinci Grup İçin Benzerlik Parametreleri (Görselin büyük hali için bkz. Ek G).....	49
Şekil 3.18 : İkinci Grup İçin Benzerlik Parametreleri (Görselin büyük hali için bkz. Ek G).....	49
Şekil 3.19 : Üçüncü Grup İçin Benzerlik Parametreleri (Görselin büyük hali için bkz. Ek G).....	50
Şekil 3.20 : Dördüncü Grup İçin Benzerlik Parametreleri (Görselin büyük hali için bkz. Ek G).....	50
Şekil 3.21 : Beşinci Grup İçin Benzerlik Parametreleri (Görselin büyük hali için bkz. Ek G).....	51
Şekil 3.22 : Altıncı Grup İçin Benzerlik Parametreleri (Görselin büyük hali için bkz. Ek G).....	51
Şekil 4.1 : Mimari Fotoğraf Benzerlik Grupları Fotoğrafçıları (Bozkurt, 2019).....	54
Şekil 4.2 : Ahmet Ertuğ (URL-18).	54
Şekil 4.3 : Ali Bekman (URL-19).....	55
Şekil 4.4 : Ken Schluchtmann (solda, URL-20), Fernando Guerra (sağda, URL-21)	56
Şekil 4.5 : Büşra Yeltekin (solda, URL-22), Benjamin Struelens (sağda, URL-23).	57
Şekil 4.6 : Cemal Emden (URL-24, URL-25).	57
Şekil 4.7 : Solomon R. Guggenheim Müzesi, Ezra Stoller (solda, URL-26), David Heald (sağda, URL-27).	58
Şekil 4.8 : Paralel Dünya, Jan Vranovsky (URL-28).	58
Şekil 4.9 : Julien Lanoo (solda, URL-29), Iwan Baan (sağda, URL-30).....	59
Şekil 4.10 : Ryan Koopmans (URL-31).	60
Şekil 4.1 : Mimari Fotoğraf Yaklaşım Grupları (Hacer Bozkurt, 2019).	61
Şekil 4.2 : Mimari Fotoğraf Benzerlik Grupları (Hacer Bozkurt, 2019).	61

MİMARİ FOTOĞRAF TÜRLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ İÇİN MELEZ BİR YÖNTEM ÖNERİSİ

ÖZET

Mimari fotoğrafı ve sınırlarını anlamayı deneyen bu çalışma, farklı bakış açıları ve yöntemler aracılığıyla mimari fotoğrafı yorumlayabilmenin yollarını aramakla beraber “deneyimsel bir dünya olan mimari fotoğrafın sayısal bir analiz yöntemi ile değerlendirmek mümkün müdür?” sorusuna yanıt bulmaya çabalar.

Mimari fotoğraf dünyasına giriş yapmak ve bu dünyayı anlamaya çalışmak için çeşitli mimari fotoğraf sınıflandırılma biçimlerinin ortaya serilmesi ve tartışmaya açılması çalışmanın ilk ve en önemli adımını oluşturur. Mimari fotoğrafa dair farklı bakış açılarının bir arada incelenmesi ve mimari fotoğrafın potansiyellerinin keşfedilmesine yardımcı olması amacı güden bu aşamada Charles Negre, Eric De Mare, Reha Günay, Gültekin Çizgen ve Adrian Schulz’un mimari fotoğrafı gruplandırma biçimleri üzerine odaklanır. Bahsi geçen fotoğrafçılara göre mimari fotoğrafın türleri çeşitli farklılıklar barındırmasına rağmen önermiş oldukları gruplandırmalarda belgeleme ve sanatsal olarak iki ucun ortak olduğu görülür. Fakat bu iki uç arasında yer alan grupların çeşitlilik gösterdiğini görmekteyiz. Mimari fotoğraf türlerinin önemli uçlarından biri olan belgeleme nitelikli mimari fotoğraflarda yapı gerçeğe çok yakın ve en az oranda yorum katılarak temsil edilirken, sanatsal nitelikteki mimari fotoğraflarda ise farklı bakış açıları ve ifade biçimlerinin oranının fazlalığı dikkat çeker. Mimari fotoğrafın ön analizi ile keşfedilen bu yorum farkı yorum eksenli bakış açısını doğurur. Önermiş olduğum yorum eksenli bakış açısı mimari fotoğraf yaklaşım biçimlerini değerlendirebilmek ya da gruplandırabilmek için tezin bu ilk kısmında önemli kriterlerden biri haline dönüşür. Mimari fotoğrafın türlerinde yer alan gruplandırma biçimleri fotoğrafın kullanım amacı, hedef kitlesi ve detay oranına göre şekillenmekle birlikte bu kriterlerin birbirlerini etkilemesinden dolayı mimari fotoğrafın aktörleri ve mimari fotoğraf tarzları doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda mimari fotoğraf tarzlarının fotoğrafçının bakış açısına bağlı olduğunu ve mimari fotoğrafçı olmadan herhangi bir tarzdan bahsetmenin mümkün olmadığını söylemek yanlış olmayacaktır. Yapıyı ya da tasarım sürecini en iyi şekilde anlatmayı amaçlayan mimari fotoğrafçının aynı zamanda kendi stilini de yansıtmaya çalışmasıyla birlikte temsil süreci yeni bir tasarım sürecine dönüşür. Bu süreçte kimi fotoğrafçılar en yalın haliyle yapıyı fotoğraflarken, kimilerinin işlerinde gündelik hayat ve kullanıcının görünürlüğü, kimilerinde boş sokaklar kimilerinde ise çeşitli grafiksel kompozisyonlar dikkat çeker. Çeşitli mimari fotoğraf yaklaşım biçimlerinin ortaya dökülmesi ve bu yaklaşım biçimlerinin yorum eksenli bakış açısına göre yeni bir gruplandırmanın içerisine yerleşmesi çalışmanın halen sezgisel olan bu kısmının önemli sonuçlarından biridir.

Deneyimsel olan mimari fotoğraf dünyasının sayısal verilerle değerlendirilmesinin araştırılacağı çalışmanın ikinci kısmı görsel içerik analizi için gerekli veri setinin oluşturulması ile başlar. Türkiye mimari fotoğrafının niteliklerini tespit etmek ve

dünya mimari fotoğrafı ile kıyaslayabilmek amacıyla örneklerin hem Türkiye’den hem de uluslararası platformdan seçilmesi çalışma için önemlidir. Türkiye fotoğrafçılarının seçkinde Türkiye Mimarlık Yıllığı’nın 2007 ve 2017 yılları arasında yer alan fotoğrafçılarından ve Vitra Çağdaş Mimarlık Dizisi kitap serisinden faydalanılırken, uluslararası mimari fotoğrafları belirlemek için Mimari Fotoğraf Ödülleri¹’nden yararlanılmıştır. Mimari fotoğrafçıların belirlenmesinin ardından görsel içerik analizi için her bir fotoğrafçının tarzına dair fikir verebilecek, biri hava fotoğrafı, biri dış mekan, biri iç mekan ve biri de detay fotoğrafı olmak üzere dört fotoğraf seçilmiştir. Seçilen fotoğraflardan tek tek çıkarılmış olan nitelikler görsel içerik parametreleri olarak görsel içerik analiz tablosunun sütunlarına yerleştirilmiş ve her bir parametrenin fotoğraflarda varlığı ya da yokluğu üzerinden sütunlar 1 ve 0’lar olarak doldurulmuştur. Bu aşamada sırasıyla fotoğraflara bakarken bulunan yeni parametreler sütunlara eklenmeye devam etmekte ve eklenen her bir yeni parametre için listenin başına dönülerek fotoğraflarda yeni parametrelerin bulunup bulunmaması kontrol edilmiştir. Fotoğrafların benzerlik ve farklılık oranları 1ve 0’lar yardımıyla tespit edilecek olup hazırlanan bu veri seti R yazılımı içerisinde çoklu mütakabiliyet analizi ile her bir fotoğrafa çok boyutlu bir uzay içerisinde koordinatlar atanır. Fotoğrafların bu çok boyutlu uzaydaki koordinatlarının birbirlerine yakınlıkları ya da uzaklıklarına göre mimari fotoğraf benzerlik grupları oluşturulur.

Çalışmanın ön analiz aşaması olarak değerlendirebileceğimiz mimari fotoğrafın türlerinin incelenmesinin ardından önerdiğim yorum eksenli bakış açısı ve bu bakış açısı ile oluşturulmuş mimari fotoğraf yaklaşım grupları mimari fotoğrafı yorumsal bir yöntemle ele almıştır. Çalışmanın ikinci kısmında ise mimari fotoğraf sayısal bir yöntem olan görsel içerik analizi ile ele alınarak mimari fotoğrafa farklı bir çerçeveden bakılmaya çalışılmıştır. Mimari fotoğrafın deneyimsel tarafından uzak olan bu sayısal yöntem ile fotoğraflar içeriklerindeki verilere göre göre tek tek incelenerek mimari fotoğraf benzerlik grupları önerilmiştir. Bu iki yöntem birbirlerinden çok farklı görünseler de çeşitli ortak noktalarda birleşmektedir. Mimari fotoğrafın deneyimsel dünyasının dışından bir bakış açısı olan görsel içerik analizi her ne kadar sayısal bir yöntem olsa da kendi içerisinde yorumsal bir taraf barındırmaktadır. Görsel içerik analizi sonuçlarının ve parametre sütunlarının, görsel içerik analizi örnek setine ve araştırmacıya göre farklılaşıyor oluşu çalışmanın yorumsal kısmının varlığını kanıtlar niteliktedir. Niteliksel ve niceliksel iki yöntemi bir araya getirmesinden dolayı melez bir özelliğe sahip çalışma, mimari fotoğrafı farklı bakış açıları ile ele almayı denediğinden ötürü spekülatif ve deneyimseldir.

---

¹ The Architectural Photography Awards

A HYBRID METHOD FOR EVALUATING ARCHITECTURAL PHOTOGRAPHY TYPES

SUMMARY

This study which tries to understand architectural photography and its boundaries, seeks ways to interpret architectural photography through different viewpoints and methods. At the same time, this study tries to find an answer to the question “Can architectural photography, an experimental world, to evaluate with a quantitative method?”.

Architecture and photography have been related with each other strongly since the end of the nineteenth century when photography was invented. It is very important for the architect to introduce and present him or her building as well as to design it in the architectural world which visual accumulation is important. A new design process begins with the appearance of the architectural photographer during the representation phase of the architectural object. Architectural photographer designs every point of photograph carefully as well as the architect designs every detail of a building. While architectural photographer trying to introduce building and reflect the ideas behind the design process in the best way, he or she also tries to produce powerful images with his or her own viewpoint.

Various approaches start to appearance in architectural photography with all these different viewpoints and targets of architectural photography. The first and the most important step of this study to discuss the similarities and differences of the architectural photography types. Beginning of this part of the study we look classifications of architectural photography from the views of Charles Negre, Eric De Mare, Reha Günay, Gültekin Çizgen ve Adrian Schulz. When we look carefully all these different classifications of architectural photography to see two common side is very exciting for the study. To see various groups is possible between these two common side for many classifications. One of these two side is documentary and other one is artistic architectural photography. Architectural photographers which produce photos with documentary style, try to present building with the simplest and the most realistic way. These photographers avoid using different viewpoints and effects in their works. On the contrary, photographers who produce artistic architectural photographs, prefer to use different perspectives and methods in their works. If we compare the commentary side of these two side, artistic architectural photography includes more interpretation than documentary architectural photography. And documentary architectural photography more realistic than artistic architectural photography. After examining of classifications of architectural photography I suggest a new method which interpretation axis viewpoint for categorisation of architectural photograph. And this new method is so important for the first and experimental part of this study. The grouping forms of the types of architectural photography shapes according to the intended use of the photograph, the target audience and detail ratio of the photograph. Due to all of these criteria architectural photography types, actors of

architectural photography and approaches of architectural photography are related to each other. Every architectural photographer has their own approaches to architectural photography. While some photographers prefer to show buildings with their simplest form, some photographers emphasize the visibility of the daily life and the users, some prefers to photograph empty streets and some of them to create different graphic compositions at their works. Exposing all these different approaches of architectural photography is so important for exploring and suggesting different perspectives. It is the last stage of first and experimental part of this study to make a new categorisation for architectural photography with new method which interpretation axis viewpoint.

The second and quantitative part of the study starts with the creation of the necessary data set for visual content analysis. Photographers selected from Turkey and international platforms for to make a comparison with each other. While “Turkey Architecture Annuals” and “Vitra Contemporary Architecture Book Series” are main sources for Turkish photographers, “The Architectural Photography Awards” is the primary sources for the international side of the study.

After the decision of the architectural photographers, four photographs, which could give an idea for the style of photographer, were selected as one aerial, one outdoor, one indoor and one detail photo for visual content analysis. The parameters extracted from the selected photographs are placed columns of the visual content analysis table as visual content parameters and on the presence or absence of each parameter in the photographs, the columns are filled as 1 and 0s. At this filling stage of numerical datas, every parameter checks for every photo and the checking process of analysis restarts again with new parameters. The similarities and differences rates of the photographs determined with the help of numerical data. This completed data set is analysis with multiple correspondence analysis at R software. In this software, each photo is assigned coordinates in a multidimensional space helped by multiple correspondence analysis.

Architectural photography similarity groups are formed according to the proximity or distance of the coordinates of the photographs in this multidimensional space. After reviewing the architectural photography types which can be considered as the preliminary analysis stage of the study, new method which interpretation axis viewpoint was proposed. Architectural photography approach groups created with this viewpoint have discussed architectural photography in an interpretive way. In the second part of the study, architectural photography is examined with visual content analysis which is a numerical method. With this method, it is tried to look at architectural photography from a different frame. With this numerical method, photographs were examined one by one according to the data in their content and architectural photography similarity groups were proposed.

Although these two methods seem very different from each other, they have a lot common points. Visual content analysis, which is a perspective from outside the experimental world of architectural photography, has a interpretative side in it although it is a numerical method. The parameters of visual content analysis vary according to the sample data set and the researcher who conducts the study. This variability proves the existence of the interpretive part of this numerical method. This study which is hybrid method tries to use qualitative and quantitative methods together, which are two different ways. Using qualitative and quantitative methods, together enriched this study which speculative and experimental because of its hybrid character.

1. GİRİŞ

Fotoğrafçılığın icat edildiği on dokuzuncu yüzyılın sonlarından beri mimarlık ve fotoğraf sıkı bir ilişki içerisinde olmuştur. Fotoğraf teknolojisinin gelişmesi ile yapı çevre fotoğrafının konusuna göre, zaman zaman ön planda zaman zaman da arka planda olmak üzere kendine yer bulmaya devam etmiştir. İlk zamanlarda mimarlık, fotoğrafın zoraki olarak konusu iken; yirminci yüzyılın ilk yarısından itibaren çizgilerle temsil edilen mimarlık yavaş yavaş ışık ile temsil edilmeye başlamıştır. Yapının algısına dair farklı açılardan görüntüler sunarak teknik çizimi destekleyebilen fotoğraf, yapıyı tanıtan yardımcı araçlardan biriyken öncelikli temsil araçlarından biri haline gelmiştir. Fotoğrafın mimarlık temsilinde önemli bir yer tutması ile birlikte mimarlığın özellikle dergi, gazete ve kitaplarda büyük bir yer edinmeye başlamasıyla çeşitli mimari üslupların ve mimari bilginin tüm dünyaya yayılması hız kazanmıştır. Yapının mimarının ve fotoğrafçısının tanınmasına katkıda bulunan bu süreçte kimi zaman mimar kimi zaman da fotoğrafçı ön planda olmuş ve tanınma sürecinde imge üretim meselesi bir tasarım problemi haline dönüşmüştür.

1.1 Tezin Amacı

Mimari fotoğrafı ve konularını anlamayı deneyen bu çalışma mimari fotoğraf tarzlarını okuyabilmek için bir yöntem önermeye çalışırken aynı zamanda “deneyimsel bir dünya olan mimari fotoğrafı sayısal bir analiz yöntemi ile ele alınabilir mi? Mimari fotoğraf böyle bir yöntemle değerlendirilebilirse bu dünyanın yorumsal yanı hala güçlü kalabilir mi?” sorularına yanıt bulmaya çalışır.

Mimari fotoğrafa eleştirel bir perspektiften yaklaşmayı deneyen bu çalışma, bunu yaparken farklı yöntemlerden yararlanmayı spekülative ve deneysel bir özelliğe sahiptir. Uluslararası platformda mimari fotoğraf alanına dair çeşitli kaynaklar olmasına rağmen, bu kaynaklar fotoğrafın teknik özellikleri ya da mimari fotoğrafın tarihçesi üzerine yoğunlaşmıştır. Mimari fotoğrafı okumaya ya da onu değerlendirmeyi deneyen çalışmaların azlığı sebebiyle çalışmanın kaynakçası zenginleşmemiştir. Türkiye mimari fotoğraf ortamında, eksik olan mimari fotoğraf yazınsal alanına

katkıda bulunmayı hedefleyen çalışma aynı zamanda Erken yirmi birinci yüzyıl Türkiye mimari fotoğrafçıları uluslararası fotoğrafçılarla beraber tartışarak Türkiye mimari fotoğrafın dünyadaki konumunu tartışmayı hedefler.

1.2 Tezin Kapsam ve Yöntemi

Mimari fotoğraf dünyasına giriş yapabilmek ve onu anlamayı denemek adına çalışmanın en önemli ve ilk adımı olan mimari fotoğrafın türleri kısmında mimari fotoğrafa dair bir ön analiz çalışması yapılmıştır. Bu analiz çalışması herhangi bir sayısal veriye dayanmaksızın deneysel olan bu dünyayı ve bu dünyanın anlatım yollarını keşfetmeye çalışır. Bu keşif sürecinde mimari fotoğrafın türleri ile doğrudan ilişkili olan mimari fotoğraf yaklaşımları ve bu yaklaşımlardan bağımsız düşünülmemeyecek mimari fotoğrafın aktörleri derinlemesine tartışılır. Mimari fotoğraf türlerinin ön analizi sonucu önerilen yorum eksenli bakış açısı ile mimari fotoğraf yaklaşım grupları önerisinin yapılması çalışmanın sezgisel tarafının en önemli çıktılarında biridir. Bu yeni gruplandırma önerisi mimari fotoğrafın deneysel dünyasından türemekte olup bu dünyayı yine deneysel olarak anlamaya çalışır.

Mimari fotoğrafı keşfetmeye devam ettiğimiz çalışmanın ikinci kısmında mimari fotoğrafın deneysel dünyasına sayısal bir yöntem olan görsel içerik analizi ile bakılmaya çalışılacaktır. İlk kısımda mimari fotoğrafın türlerinin analizi ile önerilen yorum eksenli bakış açısı güçlü gerekçelere dayansa da günümüz mimari fotoğrafını ele almak için yetersiz kalmaktadır. Çalışmanın amaçlarından birinin Türkiye mimari fotoğraf üretimini dünya mimari fotoğrafı ile kıyaslamak olmasından dolayı örnek seti Türkiye’den ve Dünya’da seçilmeye çalışılmıştır. Uluslararası mimari fotoğraf seçkisi için Mimari Fotoğraf Ödülleri’nden (The Architectural Photography Awards) faydalanılırken Türkiye’de mimari fotoğraf ödülleri olmadığı için yapı seçkilerine odaklanılmıştır. Bu bağlamda Türkiye fotoğrafçıları için Türkiye Mimarlık Yıllığı ve Vitra Çağdaş Mimarlık Dizisi fotoğrafçılarına başvurulmuştur. Bu fotoğrafçıların bir kısmı kurumsal olarak yalnızca mimari fotoğrafa odaklanırken kimileri reklam fotoğrafçısı olup zaman zaman iç mekan ve mimari fotoğraf da çekmektedirler. Türkiye Mimarlık Yıllığı’nın 2007 ve 2017 yılları arasında yer alan fotoğrafçılardan seçkide en az üç kez adı geçen fotoğrafçılar çalışma kapsamına girerken diğer fotoğrafçılar kapsam dışı bırakılmıştır. Vitra Çağdaş Mimarlık Dizisi’nde yer alan Türk mimari fotoğrafçılar Türkiye Mimari Fotoğrafçılarına eklenirken, yabancı

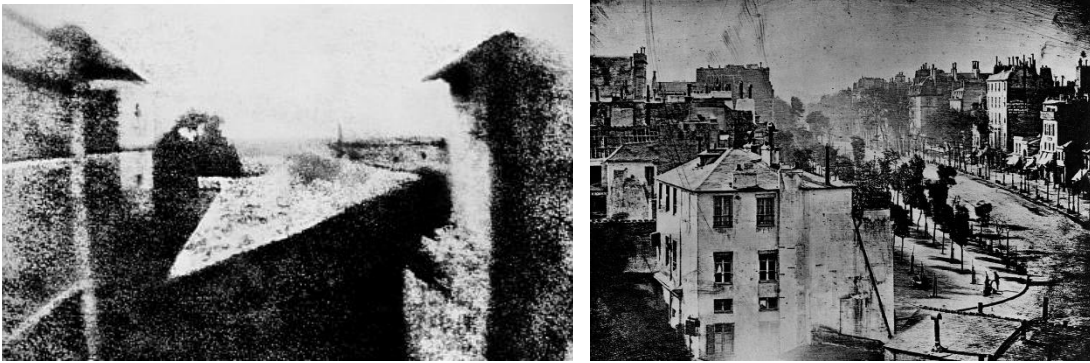
mimari fotoğrafçılar çalışmanın uluslararası mimari fotoğrafçılar kısmına eklenmiştir. Uluslararası mimari fotoğrafçılar da Türkiye Mimarlık Yıllığı'nda olduğu gibi en az üç ödül alanlar çalışmaya dahil edilip diğerleri kapsam dışı bırakılmıştır. Mimari fotoğrafçıların seçiminde, seçkilerde adı üç kez geçen fotoğrafçıların çalışma kapsamına dahil edilmesi sınırlandırılması ile çalışmaya mimari fotoğraf üretiminin sürekliliği olan kişiler dahil edilmesi amaçlanmıştır. Türkiye mimari fotoğrafçıların uluslararası mimari fotoğrafçılar ile kıyaslanabilmesi açısından uluslararası seçkinin coğrafi çeşitliliği zengin olması hedeflenmiştir. Fakat Mimari Fotoğraf Ödülleri'ne Avrupa yoğunluklu katılım olduğundan çalışmada hedeflenen coğrafi çeşitliliğe ulaşılamaması çalışmanın zayıf yönlerinden birini oluşturur.

Çalışmada incelenecek olan mimari fotoğrafçıların belirlenmesinin ardından, görsel içerik analizi için her fotoğrafçının dış mekan, iç mekan, detay fotoğrafı ve varsa hava fotoğrafı olmak üzere dört fotoğrafı seçilmiş ve belirlenen parametreler fotoğraflarda mevcut olup olmaması göre 1 ve 0 olarak yani var ve yok olarak işaretlenme yapılmıştır. Görsel içerik analiz veri setinin 1 ve 0'lar ile doldurularak tamamlanmasının ardından bu veri setinin R yazılımı içerisinde çoklu mütekebbiyet analizi (multiple correspondence analysis) yapılarak mimari fotoğraf benzerlik grupları oluşturulmuştur.

Mimari fotoğrafın birbirinden farklı iki yöntem ile ele alınması ve analiz edilmesinin ardından bu iki yöntemin sonucu oluşan yeni gruplandırma önerilerinin tartışılması tezin üçüncü kısmını oluşturur. Sayısal bir bakış açısıyla hazırlanmış olan mimari fotoğraf benzerlik grupları ve deneyimsel taraftan gelen çalışmanın ilk adımında oluşan mimari fotoğraf yaklaşım gruplarının karşılıklı tartışılması çalışmada farklı iki bakış açısını bir arada görmek ve grupların nasıl farklılaştığını takip edebilmek açısından önemlidir. Tezin ilk kısmı ve ikinci kısmında ele alınan yöntemler birbirlerinden her ne kadar farklı görünseler de çeşitli ortak noktalar barındırır ve beraber kullanıldıklarında çalışmanın neticesini zenginleştirirler. Niteliksel ve niceliksel bu iki yöntemin bir arada kullanılmasından ötürü melez bir yöntem özelliği taşıyan bu çalışma ile yeni bakış açıların doğabileceği ön görülür. Mimari fotoğrafa eleştirel bir taraftan bakmaya çalışan ve bunun için farklı yöntemler araştırmayı deneyen bu çalışma spekülative ve deneysel yönü güçlü olduğundan heyecan vericidir.

1.3 Mimari Fotoğrafın Kısa Tarihçesi

İlk fotoğraflarda, film duyarlılıklarının çok düşük olması ve hareketli nesnelerin fotoğraflanmasına imkan vermemesi, fotoğrafta mekanın öne çıkmasına sebep olmuştur. İcadının ilk günlerinden itibaren, fotoğraf zorunlu olarak mimariyle ilişkili olmuştur (Higgott & Wray, 2012). Uzun enstantane süreleri fotoğrafçıları peyzaj, ve yapıları çevre gibi hareketsiz nesnelere yönlendirmiştir. Bu bağlamda, mimari fotoğraf tarihinin başlangıcının, fotoğrafın icadı ile aynı zamana denk düştüğünü söylemek yanlış olmayacaktır. İlk mimari fotoğraf olarak nitelendirebileceğimiz Fransız Joseph Nicéphore Niepce' in 1826 tarihinde kendi çalışma odasının penceresinden, 8 saatlik bir pozlandırmanın ardından çekmiş olduğu "Pencereden Le Gras'a Bakış" adlı fotoğrafında bitişik binanın çatısını, çatının üzerinde yükselen bacaları ve arka planda beliren kent manzarasını silik bir şekilde görebilmekteyiz (Şekil 1.1-sol). Niepce'in çekmiş olduğu bu fotoğrafı detaylı incelediğimizde, mimari fotoğrafın en önemli unsurlarından biri olan perspektif bilgisini, çatının ufuk çizgisine doğru kaçmakta olan kenar çizgilerinden kolayca algılayabilmekteyiz. Doğrusal perspektifin teknolojik uzantısı olarak yorumlayabileceğimiz fotoğrafın, aslında üç boyutlu olan mekanı ve çevresini iki boyutlu bir düzleme aktarmaya başladığını görebilmekteyiz.

Şekil 1.1 : Pencereden Bakış, Joseph Niepce, 1826 (URL- 1); Paris Temple Bulvarı, Louis Jacques Mande Daguerre (URL-2).

İlk dönemin önemli mekan fotoğraflarından biri olan diğer bir fotoğraf da Fransız Louis Jacques Mande Daguerre'nin 1839 yılında Paris'teki Temple Bulvarı'nı çektiği fotoğraftır (Şekil 1.1-sağ). Fotoğrafta iki yanı binalarla çevreli geniş bir bulvar üzerinde yer alan ağaçları ve caddeye ait pek çok detayı görebilmekteyiz. Şehrin en kalabalık ve işlek bulvardan biri olmasıyla ünlü olan Temple Bulvarı, gündüz vakti olmasına rağmen fotoğrafa çok sakin bir cadde olarak yansımaktadır. Aynı zamanda insanlı ilk fotoğraf olarak bilinen bu görselde, bir karartı halinde beliren iki figür yer

almaktadır. Uzun pozlandırma süresi sebebiyle, bulvarda hareket halinde olan hiçbir nesne veya insan fotoğrafta yer alamazken yalnızca uzun süre sabit bir şekilde ayakkabısını boyatan adam ve boyacı fotoğrafta yer almayı başarmıştır.

Enstantane sürelerinin kısaltmaya başlaması ile birlikte insanlar da fotografik imgeler içinde yer edinmeye başlamıştır. Fotoğraf makinesinin taşınabilir boyutlara ulaşması ise seyahat fotoğraflarının üretimini hızlandırmıştır. Böylece farklı coğrafyaların peyzaj, yerel mimari, iklim, kullanıcıları ve onların kültürlerine dair bilgiler tüm dünyaya yavaş yavaş yayılmaya başlamıştır. Bu da mimari bilginin fotoğraf yoluyla dünyaya yayılmaya başladığını işaret eder. Bu bağlamda seyahat fotoğrafının da mimari fotoğrafın atalarından biri olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Başlangıçta fotoğrafçılar daha çok teknik bilgi, fotoğraf makinesinin kullanımı ve onun sınırlarını genişletmek ile ilgilenerek belgeleme niteliğinde fotoğraflar üretirken, sonraları fotoğrafçılar daha sanatsal bir yöne doğru kaymaya başlamıştır. Farklı ışık, gölge, kontrast ve farklı bakış açılarının önem kazanmasıyla birlikte elde edilmeye başlayan estetik değeri yüksek fotoğraflar mimari fotoğrafı da büyük ölçüde etkilemeyi başarmıştır. Ackerman'ın (2002) dediği gibi 1851 yılında Fransa'da² ve 1857 yılında İngiltere'de³ kurulan fotoğraf topluluklarının da teşviki ile mimari belge niteliğinde fotoğraflar çekilmeye başlanmıştır. Bu topluluklar sayesinde orta çağda önemli pek çok yapının kaydı tutularak ilgili yapıların yeniden yapım ve onarım aşamalarında referans olarak kullanılmış ve yeniden canlandırma üslupları için de yol gösterici olmuştur.

On dokuzuncu yüzyılın ilk yarısında daha çok koruma, onarım ve yenileme çalışmalarına kaynak oluşturmak amacıyla var olan yapılar fotoğraflanırken, on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında, mimarlık ofislerinin müşterilerini etkilemek için fotoğraflı portfolyolar kullanmaya başlamasıyla beraber, mimarlar fotoğrafçıların patronu olmuştur. (Ackerman, 2002). Mimarlar ve fotoğrafçıların beraber çalışmaya başlamasıyla birlikte mimari fotoğrafın da meslek olarak tanınmaya başladığını düşünmek doğru olacaktır. Ackerman'ın (2002) bahsettiği üzere, yüzyılın sonlarına doğru Frederick H. Evans, Edward Steichen ve Alfred Stieglitz gibi fotoğrafçılar belgeselci yaklaşımdan vazgeçerek kendi sitillerini aramaya yönelmişlerdir. Yirminci

---

² French Societe Heliographique

³ Architectural Photographic Association

yüzyılın ikinci yarısında ise, mimarlar tarihi yapıların fotoğraflarından ziyade, yeni üretilmeye başlayan yapıların görselleriyle ilgilenmeye başlamıştır. Fotoğrafın mimarlık temsilinde önem kazanmasıyla birlikte, mimari fotoğraf çeşitli gazete, dergi ve kitaplarda yer edinerek çeşitli mimari üslupların veya yeniliklerin yayılması hızlanmıştır.

2. MİMARİ FOTOĞRAF TÜRLERİ VE YAKLAŞIMLAR

Görsel birikimin önemli olduğu mimarlık dünyasında mimarın tasarladığı yapı kadar inşa ettiği yapıyı tanıtmayı ve en iyi bir biçimde sunması da çok önemlidir. Bir binaya dair ilk, bazen tek izlenimimiz sıklıkla bir fotoğraf tarafından şekillenir ve yetenekli fotoğrafçı en tanıdık görünen yapıları bile taze bir gözle görmemize yardımcı olur (Elwall, 2004). Mimarlığın üzerinde güçlü bir etkisi olan fotoğraf sadece yapıyı tanıtmak için değil aynı zamanda onu estetik olarak en iyi şekilde görselleştirmek için de kullanılmaktadır. Julius Shulman'a (1998) göre, fotoğraflar başta izleyiciyi etkisi altına alacak kadar güçlü bir grafik dile sahip olmalı, sonrasında da bu etkinin karşılığı olarak tasarımın kalitesi çok daha belirgin hale gelmelidir. Böylece fotoğraf izleyicinin zihninde ve gözünde güçlü bir etki oluşturarak tasarımı değerlendirmesine imkan verecektir.

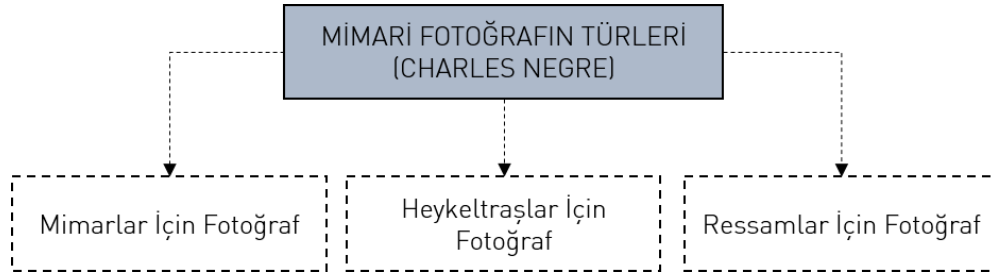
Yapının temsilinde önemli bir yere sahip olan mimari fotoğraf, yapının tanıtılmasının yanı sıra, tasarımcısının üslubuna ve yapım diline, yapının strüktürel sistemine, mekanın doluluk boşluk oranlarına, cephe tasarımına, kent içindeki yerine ve sakinleri ile olan ilişkisine dair fikir verebilmektedir. Mimari fotoğrafçılığın, yapıları farklı amaç ve yaklaşımlar doğrultusunda belli estetik değerlere göre fotoğraf karesine aktarmak olduğunu iddia eden Özer Kanburoğlu (2016), mimari fotoğrafın amacının yapının fotoğraflanma sebebine bağlı olarak değişim gösterebileceğini söyler. Ona göre mimari fotoğrafın amaçları yapıyı anlatmak, yapının çevresi ile olan ilişkisini anlatmak, yapım aşamalarını belgelemek, proje öncesi veri toplamak, rölöve çalışmaları için altlık oluşturmak, şehirciliği belgelemek, doğal afetlerden sonra kentin kaydını tutmak, arkeoloji ve kazı alanlarını belgelemek, yapımcı firma için tanıtım fotoğrafları çekmek, yapının işlevini anlatmak ve resmi evrakta kullanmaktır. Reha Günay (2016) ise mimari fotoğrafın konularının modern yapılar, tarihsel yapılar ve arşivi, arkeoloji, sanat tarihi, emlak, ekspertiz, ipotek, kredi, haber, dekorasyon, yapı malzemesi katalogları, sergi ve yöresel mimarlık örnekleri yer almaktadır. Kanburoğlu'nun bahsettiği amaçlar ile Günay'ın söz ettiği konuların değişkenliği mimari fotoğrafın çekim biçiminden önce kompozisyonu direkt etkileyen unsurlar olup

seçilen amaç ve konuya göre fotoğrafta ön plana çıkması gereken yapının gösterim biçimini farklılaştırmaktadır.

Bu bağlamda mimari fotoğrafın özelliklerini ve konuyu anlatma biçimini inceleyecek olursak; Murat Germen (2004), mimari fotoğrafçılık sürecinin en önemli ve dolayısıyla en çok bilinen kavramının perspektif düzeltme olduğunu dile getirmektedir. Gündelik hayatta karşılaştığımız yüksek yapıları, çıplak gözle dikey çizgilerinin yere dik bir şekilde ve birbirlerine paralel olarak görmekteyiz, yapıyı tam karşıdan fotoğraflamadığımız sürece dikey ve yatay çizgileri fotoğrafta dikliklerini ve birbirlerine göre paralelliklerini kaybetmektedirler. Yapının cepheleri tıpkı mimari çizimlerinde olduğu gibi düşey çizgileri zemine dik, ve yatay çizgileri ise zemine paralel olacak şekilde fotoğrafta yer almalıdır. Mimari fotoğrafçılar perspektif bozulmanın önüne geçebilmek için, teknik lensler kullanmakta ya da çeşitli fotoğraf düzenleme yazılımları ile bilgisayar ortamında çekim sonrası düzeltme yapmaktadırlar.

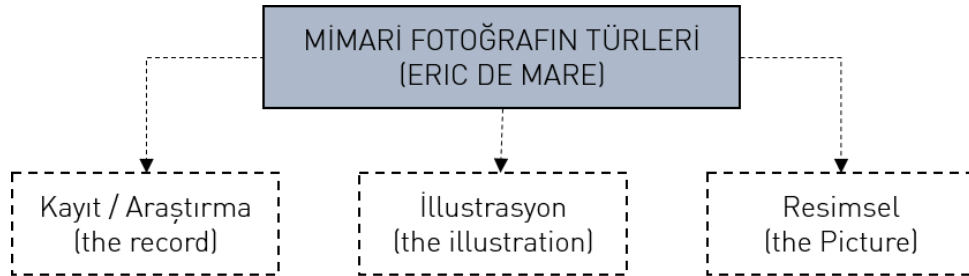
2.1 Mimari Fotoğrafın Türleri

Bir yapının temsilinde önemli bir yere sahip olan mimari fotoğraf, yapının ve mimari dilinin tanıtılmasının yanı sıra strüktürel sistemine, yapılı veya doğal çevre içerisindeki yerine, kullanıcıya ve tüm bunların ilişkisine dair fikir verebilmektedir. Mimari fotoğraf yapıyı temsil ederken zaman zaman grafik dili güçlü imgelere dönüşüp zaman zamansa belgeleme yönü güçlü görsel kayıtlar olarak kendini var edebilmektedir. Roland Barthes (2014), fotoğraf yüklediğimiz anlamların deneyime dayandığını (profesyonel ve amatör), sözbilimsel olduğunu (görünümler, nesnelere, portreler ve çıplaklar) ya da estetiğe dayandığını (gerçeklik ve resimcilik) belirtirken; benzer bir mantık ile literatürde yer alan mimari fotoğraf sınıflandırmalarına baktığımızda amaca, içeriğin detay oranına ya da hedef kitlesine gibi farklı bakış açılarına göre gruplandırıldığını görebilmekteyiz. Charles Negre, bir mimari alan ziyaret edildiğinde üç farklı fotoğraf çekilebileceğini iddia etmektedir: Bunlardan ilki mimarlar için fotoğraf, ikincisi heykeltıraşlar için fotoğraf, üçüncüsü ise ressamlar için fotoğraftır (Ackerman, 2002). Mimarlar için fotoğraf yapıya dair genel bir görünüm verirken, heykeltıraşlar için fotoğraf yapının en ilginç detaylarının yakın görünüşlerine odaklanmaktadır. Ressamlar için fotoğraflar ise resmedilmeye değer, şiirsel yanı güçlü ve görsel dili güçlü kompozisyonları kapsamaktadır. (Şekil 2.1).

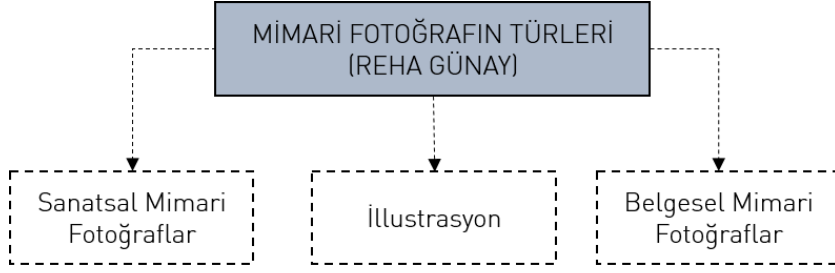
Şekil 2.1 : Charles Negre’e göre Mimari Fotoğrafın Türleri.

Eric De Mare (1961) tüm mimari fotoğrafların tanımlandığı gibi yaratıcı olmadığını, birbirlerinden tamamen ayrılmadığı gibi zaman zaman da iç içe geçebilen kayıt/araştırma, illüstrasyon ve resimsel olmak üzere üç gruptan oluştuğunu belirtmektedir (Şekil 2.2). De Mare (1961)’e göre kayıt/araştırma, öğrenciler, tarihçiler, antikacılar, film ve sahne tasarımcıları ve restoratörler için mümkün olan en doğru bilgiyi sağlarken aynı zamanda yeni bir yapının inşa sürecini belgeleyen değerli bir araçtır. İllüstrasyon, fotoğrafçının bakış açısı, görüş alanı ve ışığı kendi tarzında kullanarak, aynı anda “ne kadar harika bir fotoğraf!” ve “ne kadar güzel bir bina!” dedirtebilen dikkat çekici fotoğrafların birlikteliği; resimsel fotoğraflar için ise fotoğrafın mimari bir değere sahip olup olmaması bir önem taşımazken ilginç biçimlerin ve dokuların ön planda olduğu yaratıcı yönü yüksek görsel imgelerden oluşmaktadır.

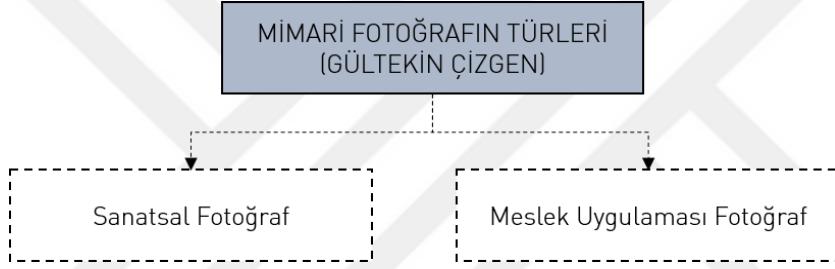
Şekil 2.2 : Eric De Mare’e göre Mimari Fotoğrafın Türleri.

Reha Günay (2016) ise mimari fotoğrafın türlerini belgesel mimari fotoğraflar, sanatsal mimari fotoğraflar ve illüstrasyon olmak üzere üç başlıkta ele almıştır (Şekil 2.3). Sırasıyla Günay’ın sanatsal mimari fotoğrafları, belgesel mimari fotoğrafları ve illüstrasyonu ile De Mare’in resimseli, kayıt/araştırması ve illüstrasyon tanımları benzerlik göstermektedir.

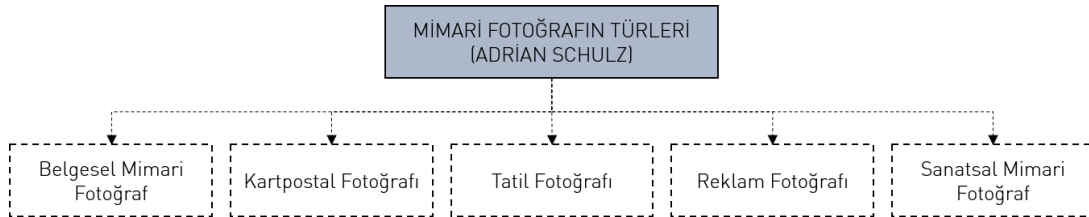
Şekil 2.3 : Reha Günay’a göre Mimari Fotoğrafın Türleri.

Fotoğrafı, sanatsal fotoğraf ve meslek uygulaması olarak iki gruba ayıran Gültekin Çizgen (2017) ise mimari fotoğrafı meslek uygulaması fotoğraf olarak ele aldığı için, mimari fotoğrafı sanatsal fotoğraftan ayrı düşünmektedir. (Şekil 2.4). Aynı zamanda Çizgen (2017) mimari fotoğrafın sanatsal olmadığını fakat mimarinin sanatsal fotoğrafın konusu olabileceğini belirterek sanatsal fotoğraf ile mimari fotoğraf arasında bir bağ kurmaktadır.

Şekil 2.4 : Gültekin Çizgen’e göre Mimari Fotoğrafın Türleri.

Bülent Uluengin 1996 yılında yazmış olduğu doktora tezinde mimari fotoğrafı tanımlarken De Mare ve Günay’ın yaklaşımını takip ederken, Taner Şekercioğlu da 1993 yılında yazdığı yüksek lisans tezinde De Mare’nin bakış açısını esas alarak üç müşteri grubunun var olduğunu ve mimari fotoğrafın sınıflandırmasında hedef kitlenin öneminin altını çizmektedir.

Şekil 2.5 : Adrian Schulz’a göre Mimari Fotoğrafın Türleri.

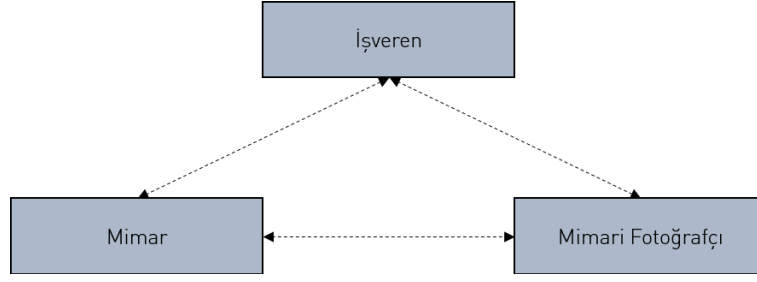
Adrian Schulz (2012) ise fotoğrafın kullanım amacını ön planda tutarak diğer fotoğrafçılardan ayrılmakla beraber gündelik yaşamda mimari fotoğrafın belgesel mimari fotoğraf, kartpostal fotoğrafı, tatil fotoğrafı, reklam fotoğrafı ve sanatsal mimari fotoğraf olmak üzere beş farklı biçimde ele alınabileceğini belirtmektedir (Şekil 2.5). Mimari fotoğrafın türleri fotoğrafçıların mimari fotoğrafı ele alış ve

düşünme biçimlerine göre benzerlik ya da farklılık gösterirken belgesel mimari fotoğraf ve sanatsal mimari fotoğrafın tüm bu gruplandırmalarda belirgin iki uç olarak yer aldığını görmekteyiz. Charles Negre'in mimari fotoğrafı gruplandırma biçimi nesne ölçeğinde farklı bir deyişle detay oranına göre şekillenirken bir yandan da kullanıcı profilini de göz önünde bulundurmaktadır. Eric De Mare, Adrian Schulz, Reha Günay ve Gültekin Çizgen'in mimari fotoğrafı ele alış biçimi ise yorum eksenli bakış açısına göre şekillenmekte olup; belgesel mimari fotoğrafta yorum oranının en az, sanatsal mimari fotoğrafta ise yorum oranının en çok olduğu dikkat çeker. Resimsel fotoğraflar göze güzel gelen fotoğrafları, sanatsal fotoğraflar ise düşündürülen fotoğrafları akla getirirken yorum eksenli bu gruplandırmada mimari fotoğrafın göze güzel gelenden düşündürüene doğru evrildiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Mimari fotoğrafı anlamak için, mimari fotoğrafın türlerinin detaylıca incelendiği bu ön analiz çalışması günümüz mimari fotoğrafını okuyabilmek ve yorumlayabilmek için yetersiz kalmasına rağmen mevcut bakış açılarını ortaya sermek ve mimari fotoğrafa dair yeni bakış açıları geliştirebilmek açısından çalışmanın önemli bir adımını oluşturmaktadır. Bu adımda önerdiğim yorum eksenli bakış açısının mimari fotoğraf yaklaşımlarını gruplandırabilmek ve tüm bu yaklaşımların oluşmasında aktif ya da pasif rol alan mimari fotoğrafın aktörlerini inceleyebilmek için güçlü bir altlık oluşturduğunu düşünmekteyim.

2.2 Mimari Fotoğrafın Aktörleri

Mimari fotoğrafın türlerinde bahsetmiş olduğum yorum eksenli bakış açısında önemli bir yere sahip fotoğrafın kullanım amacı, hedef kitlesi, fotoğrafın detay oranı gibi kriterlerin mimari fotoğrafın aktörleri ve dolayısıyla mimari fotoğraf yaklaşımları ile doğrudan ilişkili olduğunu görmüş olduk. Elde edilen bir mimari fotoğrafta neye odaklanıldığı, konunun hangi açıdan ve ne detayda ele alınacağı fotoğrafçının tutumuyla bağlantılı olduğu kadar mimar ve işverenle de yakından ilişkilidir (Şekil 2.6). İşveren mimarlık ofisi olduğunda fotoğrafçı fotoğraflarında, yapının tasarım fikirleri, tasarımcının üslubu, tasarıma dair kavramsal ve mekansal ilişkilere odaklanırken, bir malzeme firmasıyla çalıştığında yapının tasarım kararlarındansa, malzemenin tasarımla ilişkisi, yapıda o malzemenin nasıl kullanıldığı, dokusu ve bağlantı detayları gibi konulara öncelik verir.

Şekil 2.6 : Mimari Fotoğrafın Aktörleri.

Temsil aşamasında mimari fotoğrafçının da işin içine girmesiyle birlikte yeni bir tasarım süreci başlamaktadır. Bu süreçte fotoğrafçı, yapıyı en iyi bir biçimde anlatmaya çalışırken aynı zamanda kendi stilini yansıtmaya çalışır. Mimarın bilinçli olarak tasarladığı mekanları ya da perspektifleri fotoğraflarken aynı zamanda tasarımcının gözünden kaçmış sürpriz perspektifleri de keşfedebilir. Fotoğrafçı işverenin talebini ve görmek istediği fotoğrafları üretmeye çalıştığı bu süreçte kendi tarzını ve konuyu ele alış biçimini de yansıtmaya çalışmaktadır. Mimarın yapıyı detaylı bir şekilde tasarladığı gibi mimari fotoğrafçı da fotoğrafın her bir parçasını özenli bir şekilde düşünmektedir. Üretilen imge, mimari yapıyı ve tasarımcısının üslubunu temsil ettiği gibi mimari fotoğrafçının bakış açısını, konuyu ele alış biçimini de yansıtır. Işığın geliş açısı, kameranın konumu, renkler, kullanıcıların varlığı veya yokluğu ve yapının çevresel donatıları fotoğrafçının kompozisyonunun birer parçalarıdır. Fotoğrafçının bu parçalardan her birini nasıl kullandığı, ya da bunları yapı ile beraber fotoğrafa nasıl aktardığı onun üslubunu ve düşünsel olarak bulunduğu yeri belirlemektedir. Bu bağlamda işverenin ya da tasarımcının hayal ettiği mimari fotoğrafa ulaşabilmek için, mimari fotoğrafçı seçiminde fotoğrafçının üslubunu göz önünde bulundurması faydalı olacaktır. Bu bağlamda Le Corbusier ve fotoğrafçısı Lucien Herve' in ilişkisini mimar ve fotoğrafçının üslubu konusu için iyi bir örnek olacaktır. Mimari fotoğraf kompozisyonuna dair bilgi sahibi olmadığı gerekçesiyle 1949 yılında çekilen Marsilya Konutları (Unite D'Habitation) fotoğrafları dergi komisyonu tarafından reddedilen Lucien Herve, Le Corbusier fotoğraflarını gördüğünde sanatçının mimar ruhuna sahip olduğunu iddia ederek dairesine acilen davet etmiş ve birliktelikleri bu iş ile başlamıştır (Francis, 2016). Fotoğraf çalışmalarına önem veren Le Corbusier'in 1920'li yıllardan beri benzer bakış açısına sahip olan Charles Gerard, Georges Thiriet, Marius Gravot ve mimar ruhuna sahip olduğunu düşündüğü Klaus Kinold ve Lucien Harve ile çalıştığını belirten Teodosia

(2015), mimarın fotoğrafçısıyla⁴ yakın çalıştığını, tercihlerinde ve yaratıcı süreçlerinde sık sık esinlendiğini dile getirmiştir.

Mimari fotoğrafçının konuyu ele alış biçimini etkileyen bir diğer önemli faktör ise fotoğrafçının arka planda sahip olduğu eğitim ve bilgi birikiminin farklılığıdır. Mimari fotoğrafçının güzel sanatlar kökenli olup olmaması veya mimar fotoğrafçı olması bakış açısını ve dolayısıyla çıkan ürünü doğrudan etkilemektedir. Caufield (1987), John Gaw Meem'in en önemli binalarında birden fazla fotoğrafçı ile çalıştığını belirterek bir yapının fotoğraflanmasında farklı bakış açılarının önemini vurgulamaktadır. Bu bağlamda John Gaw Meem'in bakış açısını anlayabilmek ve birden çok fotoğrafçı ile çalışmanın getireceği bakış açısı zenginliğini ortaya serbilmek adına Troya Müzesi'nin Emre Dörter, Murat Germen ve tarafımdan çekilmiş olan fotoğrafları bir arada incelemek tartışma için faydalı olacaktır (Şekil 2.7). (Ek A'da fotoğrafları detaylı olarak inceleyebilirsiniz.)

Emre Dörter	Murat Germen	Hacer Bozkurt
		
		
		
		
		

Şekil 2.7 : Üç Farklı Fotoğrafçının Gözünden Troya Müzesi (URL-3).

⁴ Metinde “professionals of lens” olarak kullanılmış olup, tez içinde Türkçesi için “fotoğrafçı” kelimesi tercih edilmiştir.

Fotoğraflar fotoğrafçıların benzer ve farklı açılarını keşfedebilmek için her bir satırda yapının ortak açı veya ortak mekan fotoğrafları üzerinden seçilmeye özen gösterilmiştir. İlk satırda yer alan giriş cephe fotoğraflarında Emre Dörter'in fotoğrafında bina kütlesi, peyzaj ve giriş ilişkisi dikkat çekerken; Murat Germen'in fotoğrafında binanın kullanıcı ile ilişkisi ve giriş rampası ön planda bulunmakta olup benim çekmiş olduğum fotoğrafta binanın kütlesi, rampa ve rampanın kenarında sergilenmekte olan objeler göze çarpmaktadır.

İkinci satırda yer alan fotoğraflarda fotoğrafçıların seçmiş olduğu mevsim ve bitki örtüsü ilk göze çarpan unsurken, Germen'in fotoğrafında yapının ağaç ile ilişkisi ve benim çekmiş olduğum fotoğrafta pencereden dışarıyı izleyen kişi yapının kullanımı açısından önemlidir. Bununla Dörter'in fotoğrafında güneş açısı eğik açılı olduğundan yapının camları yansımakta olup, içeriye dair fikir vermemektedir. Üçüncü satırda yer alan fotoğraflarda Dörter ve Germen mekanı tam ortadan fotoğraflamayı tercih ederken ikisi de mekanın farklı bir ucuna konumlanmış olup mekan derinliğine odaklanırken benim fotoğrafta aynı mekanın ortasına yerleşmek yerine biraz köşeye doğru konumlanmam diğer fotoğrafçılardan farklı olarak görülebilir. Bir yandan da cephe malzemesinin ritmine ve cam zeminin kenarında uzayıp giden ışıklar ile çocuğun ilişkisine odaklanmayı tercih etmiş olmam da dikkat çekicidir. Dördüncü satırda yer alan mekanda Dörter kadrajı dikey kullanarak zemin, cephe ve gökyüzü ilişkisini öne çıkarırken, Germen kadrajını kare tercih etmiş olup zemin, tavan malzemeleri, cephe ve mekan derinliğini ön plana çıkartmıştır. Benim çektiğim fotoğrafta ise kamera zemine biraz daha yaklaşarak cephe ve tavan girişlerinin birleşimi, onların ritmik bir şekilde bir araya gelişlerine odaklanırken koridorun kenarında yer alan sergi nesnelere ve mekan ilişkisini de göstermektedir. Beşinci satırda yer alan galerili koridorda Dörter kadrajını dikey kullanarak koridorun derinliğine, cephedeki yırtıklara ve bu yırtıklardan mekana sızan ışıklara odaklanırken ben de kadrajı yatay kullanmayı tercih edip cephede ritmik bir şekilde ilerleyen pencere ve oturma elemanlarına odaklanırken bir yandan da pencere ve cephe yırtıklarının mekanda oluşturdukları ışık gölge oyunlarına odaklandım. Germen ise Dörter ve benim aksime mekanın dışarıya açılan çeperindense iç kısımda yer alan galeri ve galeride yer alan aydınlatma elamanına odaklanmıştır.

Şekil 2.8 : Kauffmann Evi, Julius Shulman, 1947 (URL-4).

Mimari fotoğrafın temsil sürecinde ortaya çıkan imgeler hem yapının hem mimarının hem de fotoğrafçının tanınmasına katkıda bulunduğu için imge üretim meselesi bir tasarım problemi haline dönüşmeye başlamaktadır. Bu imgeler zaman zaman çok güçlü bir görsel etkiye kavuşarak yapının ve mimarının önüne geçebilmektedir. Julius Shulman'ın 1947 yılında çekmiş olduğu Kaufman evinin fotoğrafı da bu duruma iyi bir örnek olarak gösterilebilmektedir (Şekil 2.8).

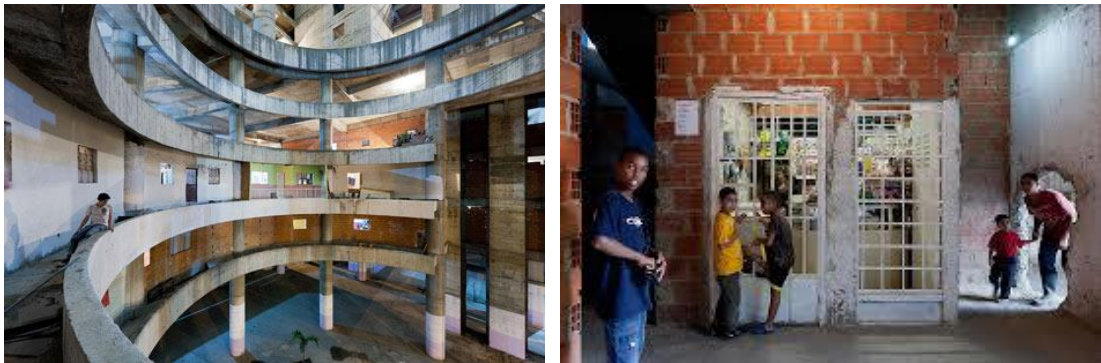
Kaufman evinin, bir yapının kendi fotografik imgesi ile tanınan en çarpıcı örneklerinden biri olduğunu belirten Simon Niedenthal (1993), bunun temsil tartışmaları için önemli bir giriş noktası olduğunu belirtmiştir. “Büyüleyici Hale Getirilmiş Evler, Fotoğrafçı Julius Shulman onları dramatik gösterme işinde bir usta” fotoğraf altı yazısı ile, 11 Nisan 1949 tarihinde Life dergisinde yer almış görsel ile birlikte; fotoğraf evin, fotoğrafçı ise mimarının önüne geçmiştir (Niedenthal, 1993). Fotoğrafın altında yazan açıklama tüm dikkatleri Shulman' a yöneltirken arka planda kalan mimar ve yapısı, fotoğraf ve fotoğrafçı aracılığıyla tanınmaya başlamıştır. Shulman' ın bu fotoğrafı ile birlikte basılı medyanın ve mimari fotoğrafın mimarlık dünyasındaki önemi çokça anlaşılmış olup bu durum yavaş yavaş fotoğraf odaklı bir

tasarım sürecine doğru geçişe sebep olmuştur. Sanberk'in (2004) deyimiyle mimarlık giderek sadece fotoğrafla biliniyor, fotoğrafla tanınıyor, onunla iletiliyor, öğreniliyor, deneyimleniyor, kopyalanıyor, esinleniliyor, estetik haz alınıyor olmuştur. Yapıların fotoğrafla tanınması güzel fotoğraf verecek yapılar tasarlanmaya başlamasına da neden olurken özellikle yapının bazı perspektifleri, cepheleri ya da aralıkları bu bağlamda tasarlanmaya başlamıştır. Bunun yanı sıra, fotoğrafları tasarımları üzerinde yeniden çalışmaya bir araç olarak kullanan Richard Neutra ve Shulman'ın birbirinden ayrı düşünülmemesi ve çok iç içe geçmiş tasarım süreçleri ilgi çekicidir. Niedenthal (1993)'enin belirttiği üzere Neutra için tasarım aşamasının, tasarım tamamlandığında veya bina inşa edildiğinde değil yapı fotoğraflandıktan ve yeniden deneyimlendikten sonra sona ereceğini belirtmektedir. Neutra 8x10'lük fotoğraf baskılarını yatağına alıp, üzerlerinde işaretleme yaparak çalışmaktan zevk almakta ve inşa edilmiş yapıların fotoğrafları üzerinde eskiz yaparak gelecek tasarımlar için altlık oluşturmaktadır. Bazı yüzeyler ve materyaller değiştirilmiş, bazı fotoğraflardaki koyuluk açılık farkları oluşturularak tasarım ilkelerini gözden geçirmiş, yüzeylerin çizgi devamlılıklarını kontrol edip yeniden yorumlamış, fotoğrafın grafik etkisinde hoşuna gitmeyen yüzeyleri tekrar ele almış, mobilyaları silmiş ya da değiştirmiş ve yapının peyzajını yeniden elden geçirmiştir. (Niedenthal, 1993).

Mimari fotoğrafın düşünsel bir araç olarak kullanıldığı bir diğer örnek ise Eero Saarinen mimarlık ofisi ve Balthazar Korab iş birliğidir. Fotoğrafın mimarı olarak tanınan Korab, kendi başına yeni bir enstrüman, fotoğraf makinesi ile deneyler yaptığını, gece ve gündüzü ikiye bölerek vaktini Lecia'sı ve kalemiyle beraber geçirdiğini belirtmekte ve ofiste fotoğraf makinesini kullanan kişinin tasarımın tamamlayıcı bir parçası olduğu bir sistem oluşturduklarını ifade etmektedir. Comazzi (1999), özellikle TWA projesi sırasında gittikçe fotoğraflara bağlı olan süreçte maketten çeşitli fotoğraflar çekerek bir yandan süreç belgeleyen bir yandan da tasarladıkları yapının atmosferine, iç ya da dış ortamdaki etkilerine dair fikir edinebilen ekibin, bu görsellerle tasarıma müdahale edebilme ya da tekrar ele alma şansına sahip olduğunu dile getirmiştir.

2.3 Mimari Fotoğraf Yaklaşımları

Mimari fotoğrafın türleri kısmında incelemiş olduğumuz sınıflandırma biçimlerini göz önünde bulundurursak fotoğrafçıların mimari fotoğrafı ele alış biçimlerinin farklılaştığını, ama tüm farklılıklara rağmen yine de ortak noktaları olduğunu görmekteyiz. Fotoğraflanması gereken yapının en iyi şekilde anlatılabilmesi için, tıpkı mimari cephe çiziminde olduğu gibi tam karşıdan çekilmiş cephe fotoğraflarına, bu cephelerin birbirleriyle ilişkisini ve bağlantı biçiminin anlaşılabilceği köşe fotoğraflarına, yapının malzemesinin okunabileceği detay fotoğraflarına ve yapının konumuna işaret edebilecek fotoğraflara ihtiyaç vardır. Fotoğrafçılar bir yandan binaya ilişkin tüm bu bilgileri anlatmaya çalışırken bir yandan da kendi bakış açılarını yansıtabilecek en iyi görseli bulmaya çalışırlar. Kimi işlerini çok az yorumla en sade bir şekilde anlatmaya çalışırken kimisi işlerine daha çok yorum katarak sanatsal tarafa doğru yaklaşıma başlar. Bazı fotoğrafçılar işlerinde mimari ve kullanıcı ilişkisini ön planda tutarken bazıları insanı devre dışı bırakarak direk yapıya ve insansızlığın verdiği hissiyata odaklanır, bazı fotoğrafçılarsa yapının formuna odaklanarak grafik dili güçlü işler üretmeyi hedefler. Bu bağlamda amacı benzer ve farklı yaklaşımlara sahip mimari fotoğrafçıları ortaya sermek ve mimari fotoğrafın mimari fotoğrafın türlerinde bahsedilenden çok daha fazlası olduğunu göstermek olan bu bölümün tartışmalarına başka türlü fotoğraf çektiğini düşündüğüm Iwan Baan örneği ile başlamak iyi olacaktır. “Başka türlü fotoğraf” tabiri, genellikle işlerinde çok yorum içeren yapıyı sadece yapı olarak değil, sakinleri (insanları, hayvanları, bitkileri) ile birlikte yaşayan, iklimi ve çevresiyle var olmaya devam eden yapının tam da bu özelliklerinin büyük ölçüde görünür olduğu fotoğraflar için kullandığım bir adlandırmadır.

Şekil 2.1 : Iwan Baan, Torre David Gökdeleni, 2012 (URL-5).

Manuel Orazi (2014) Baan'ın dijital kamera kullanmayı tercih ettiğinden, hava fotoğrafı ve mimarinin ön planda olduğu kalabalık kentsel fotoğraflar ürettiğinden bahsetmektedir. Baan'ın işlerine daha detaylı bakacak olursak Orazi'nin bahsettiği kalabalık kentsel fotoğraflarda yer alan yapı doğal ve yapılı çevresi ile beraber yaşamaya devam ederken bu yaşam serüveninde kullanıcıları ile beraber dönüşmektedir. Baan'ın 2012 yılında Venedik Mimarlık Bienali için üretmiş olduğu Torre David Gökdeleni fotoğrafları yapının kullanıcısı ile dönüşümünü belgeleyen en iyi örneklerden biridir (Şekil 2.9). Tamamlanmamış 45 katlı gökdelende yaşamaya başlayan 750 aile ile yaşamaya başlayan yapıda bu insanlarla beraber oluşan yeni mekanlar, onların yapıyı kullanım biçimleri yine onlarla beraber fotoğraflarda açıkça görülmektedir.

Torre David Gökdeleni fotoğraflarında yapının sakinlerinin yaşam biçimi ve yapının sakinleriyle beraber dönüşümü ön plandayken Harbin Opera Binası fotoğraflarında ise yapının konumlandığı doğal çevre ve o çevreye ait iklimin varlığı dikkat çeker (Şekil 2.10). Şekil 2.10'da solda yer alan görselde yapı balık tutan insanların tam karşısında bir seyir ögesi olarak yansısıyla beraber çoğaldığı görülürken sağdaki görselde eğrisel çizgilere sahip yapının zemindeki kıvrımlarla beraber tamamlandığını görmekteyiz.

Şekil 2.2 : Iwan Baan, Harbin Opera Binası (URL-6).

Baan'ın fotoğraf yaklaşımına çok yakın olduğunu düşündüğüm Julien Lanoo'nun işlerinde fotoğrafta konu olan yapının kimi zaman fotoğrafın merkezinde kimi zamansa arka planın bir parçası olduğunu görmekteyiz. Yapının ne kadar önde ya da arkada oluşu fotoğrafı mimari fotoğraf olmaktan çıkarmayacağı gibi kompozisyonda yapının bir adım geriye çekilip ön planı sakinlerine ve onların gündelik ilişkilerine

bırakması fotoğrafı zenginleştirmektedir. Şekil 2.11’de soldaki görselde, ilk bakışta karmaşık bir şehir görüntüsün hakim olması sebebiyle mimari fotoğraftansa sokak fotoğrafına daha yakın hissettiğimiz CCTV Binası fotoğrafına detaylıca baktığımızda, bölgedeki trafik yoğunluğu, trafikle beraber gelen kargaşayı, yapının çevresinde yer alan geniş yolu ve altında oluşan mekanları fark etmeye başlıyoruz. Tüm bu veriler yapının bulunduğu çevrenin gündelik yaşamına dair fikirler verirken binanın hemen sağında yükselen yapılar o bölgenin gelecekte nasıl görüneceğine ve diğer binalarla değişebilecek olan yaşam standartlarına dair de ipuçları vermeye devam eder. Bir mimari yapının tasarımında var olan ön görülmekte olan gündelik yaşam önemli olduğu gibi mimari fotoğrafta da yapının bağlamının anlaşılabilmesi için tüm bu verilerin görünür olması önem taşır.

Şekil 2.3 : Julien Lanoo, CCTV Binası (URL-7).

Konuyu biraz daha derinleştirecek olursak, şekil 2.12’de yer alan Bosjes Şapeli fotoğrafların ikisinde de dikkat çeken unsur fotoğrafın odağına yapının çevresinde dinlenmekte ya da yürümekte olan insanlar otururken yapının arka planın bir parçası olarak fotoğraf dahil olmasıdır. Her ne kadar yapı uzakta ve çok küçük olarak görünse de fotoğrafın ön planında yer alan insanlar ve yaşantıları o yapının gündeliğini ve oradaki yaşantıyı bize aktardığından yapının başka bir yüzünü görme şansı yakalamış olmaktayız. Bu bağlamda mimari fotoğrafın odağında yapı yerine gündelik hayatın olma durumu bir yaklaşım biçimi olarak fotoğrafçıyı diğer fotoğrafçılardan farklı bir konuma oturtur.

Şekil 2.4 : Julien Lanoo, Bosjes Şapeli (URL-8).

Fotoğraflarında kullanıcı ve gündelik yaşamı ön planda görmüş olduğumuz Lanoo ve Baan'ın aksine Gabriel Basilico'nun fotoğraflarında insan figürünün olmayışı en dikkat çekici unsur olmasına rağmen, bu eksiklik fotoğrafın duygusal yönünü güçlendirmektedir. Orazi (2014), Basilico'nun aynı anda hem soğuk hem de sıcak olan yeni bir ışıkla sıradan mimariye sahip boş endüstri yapılarını okumaya başladığından bahseder. Orazi'nin tek kelimeyle metafizik olarak tanımladığı Basilico'nun yaklaşımında fotoğraftaki insansızlık görsellerin şiirsel yanını güçlendirerek fotoğrafın üzerimizdeki etkisini artırır (Şekil 2.13).

Şekil 2.5 : Gabriel Basilico (URL-9).

İşlerinde insan figürünü tercih etmeyen Jan Vranovsky, Basilico ile benzer bir yaklaşıma sahip olup boş Tokyo sokaklarını ve sokaklarda sessizce bekleyen evleri fotoğraflar. Fotoğrafçının işlerinde her ne kadar insan figürü yer almasa da yapının ya da o çevrenin gündelik yaşantısına dair izleri görebilmekteyiz. Yol kenarında sakince bekleyen bisikletler, camlardan sarkan çamaşırlar, çöp kutuları, bina cephelerinde yer alan klima üniteleri, sokak direkleri ve elektrik telleri orada yaşamın devam ettiğini

dair bizi ikna ederken bir yandan fotoğraflarda yer alan bomboş sokaklar bir hayalet şehri anımsatarak bizleri ütopya bir dünyaya doğru sürükler (Şekil 2.14).

Şekil 2.6 : Paralel Dünyalar, Jan Vranovsky (URL-10).

Özellikle renklerin ön planda olduğu Yener Torun'un işlerinde ise doğrusal ve yatay çizgiler ve onların bir araya gelişleri dikkat çeker. Kurgusal bir yanı da olan fotoğraflardaki renklerin ve şekillerin kompozisyonu fotoğrafçının yaklaşımının mimari fotoğrafın sanatsal kısmına daha yakın olduğuna işaret eder (Şekil 2.15).

Şekil 2.7 : Yener Torun (URL-11).

Baan ve Lanoo'nun işlerinin aksine mimari yapıyı fotoğrafın odağına oturtmayı tercih eden Gürkan Akay işlerinde mimari yapıyı ve tasarımını net bir şekilde genellikle insansız olarak fotoğraflar (Şekil 2.16). Şekil 2.16'da soldaki görselde yapı insansız

görünmesine rağmen yağmur yağdığına işaret eden ıslak zemin ve bulutlu hava yapının yaşadığına dair fikir verirken zemindeki yansımalar dikkat çeker.

Şekil 2.8 : Gürkan Akay (URL-12).

Gürkan Akay gibi mimari yapıyı net bir şekilde fotoğraflamaya çalışan ZM Yasa Mimari Fotoğraf aynı zamanda hem insan figürünü kullandığı ve kullanmadığı fotoğraflara sahip olduğu için tam olarak mimari fotoğraf yaklaşımının nasıl olduğunu söylemekte zorlandığımı belirtmek isterim. Mimari yapının tasarımına dair fikir verirken malzeme detaylarını da vurgulamayı ihmal etmeyen ZM Yasa Mimari Fotoğraf'ın işlerinde ışık ve gölge oyunları da dikkat çekicidir (Şekil 2.17).

Şekil 2.9 : ZM Yasa Mimari Fotoğraf (URL-13).

Renkli iç mekan fotoğraflarına odaklan Candida Höfer işlerinde insansızlık durumu dikkat çekerken fotoğrafçının yapının strüktürüne, tarihi katmanlarına ve detaylarına odaklandığını görmekteyiz (Şekil 2.18). Kütüphane, otel, müze ve konser salonu gibi kültür yapılarına odaklanan Höfer'in işleri sanatsal fotoğrafa yakın olmakla beraber fotoğrafçının tarihi yapılara odaklanıyor oluşu işlerinin belgeleme yanını da ön plana çıkarır.

Şekil 2.10 : Candida Höfer (URL-14).

Mimari yapıyı net bir şekilde fotoğrafa çok az yorum katarak tamamladığı işleri de olan Helene Binet bunun tam tersine ışık ve gölgeyi en iyi şekilde kullanarak oluşturduğu kompozisyonlarla sanatsal yanı güçlü fotoğraflar da üretmiştir (Şekil 2.19) Renkli fotoğraflara da sahip Binet'in işlerinde siyah beyaz renklerin kullanımı fotoğrafın kontrastını ön plana çıkarır.

Şekil 2.11 : Helene Binet (URL-15, URL-16).

2.4 Mimari Fotoğraf Yaklaşım Grupları

Mimari fotoğrafın türleri kısmında yer alan sınıflandırma çeşitlerinde Negre'nin nesne ölçeğinde bakış açısını temel alarak mimari fotoğrafı gruplandırırken; Mare, Günay, Çizgen ve Schulz'un fotoğrafları sınıflandırma biçimlerinin benzerlik gösterdiğini ve bu gruplandırmaların yorum eksenli bakış açısıyla gruplandırma yaptığını görmüş olduk (Şekil 2.20). Yorum eksenli bu bakış açısında gruplar az yorum içerenden çok yorum içerene doğru yani belgelemeden sanatsala doğru sıralanmaktadır (Şekil 2.21).

Mimari Fotoğrafın Türleri			
Charles Negre	Mimarlar İçin Fotoğraf	Heykeltraşlar İçin Fotoğraf	Ressamlar İçin Fotoğraf
Eric De Mare	Kayıt/Araştırma	İllustrasyon	Resimsel
Reha Günay	Belgesel Mimari Fotoğraf	İllustrasyon	Sanatsal Mimari Fotoğraf
Gültekin Çizgen	Meslek Uygulaması Fotoğraf		Sanatsal Fotoğraf
Adrian Schulz	Belgesel Mimari Fotoğraf	Karpostal/Tatil/ Reklam Fotoğrafı	Sanatsal Mimari Fotoğraf

Şekil 2.12 : Mimari Fotoğrafın Türleri (Hacer Bozkurt, 2019).

Gerçek haline en yakın ve en sade bir biçimde çok yorum katmadan yapıyı fotoğraflayan fotoğrafçılar olduğu gibi, tam tersine mimari öge ile ilgili anlatması gerektiklerini tamamladıktan sonra kendi bakış açılarını zenginleştirerek daha fazla yorumla işlerini üreten fotoğrafçılar da bulunur. Mimari fotoğraf yaklaşımlarında fotoğrafçıların her ne kadar farklı ya da benzer bakış açılarıyla üretim yapsalar da birbirilerine tamamen benzemedikleri gibi birbirlerinden de tamamen farklı olmadıklarını gördük. Hatta bazı fotoğrafçıların hem belgesel nitelikte işlerinin yoğunluğu hem de sanatsal üretime daha yakın işlerinin fazlalığı fotoğrafçının yaklaşımını belirlemeyi zorlaştırır. Bu bağlamda mimari fotoğrafı yorum eksenli bakış açısına göre işlerinde az yorum bulunan fotoğrafçılardan çok yorum bulunanlara doğru sırasıyla profesyonel/belgeleme, yorumcu mimari fotoğrafçılar, belgeleme ile sanat arası gidip gelen fotoğrafçılar ve sanatçı fotoğrafçılar grupları üzerinden okumayı ve anlamayı deneyebiliriz (Şekil 2.21). Bu gruplarda yer alan fotoğrafçıların yaklaşımları keskin bir şekilde birbirlerinden ayrılmazken zaman zaman da birbiri içine de geçebildiğini hatırlatmak gerekir.

Şekil 2.13 : Yorum Eksenli Bakış Açısı (Hacer Bozkurt, 2019).

Yorum eksenli bakış açısına göre profesyonel/belgeleme grubunda yer alan fotoğrafçıların işlerinde yapıyı gerçeğe en yakın haliyle en sade bir biçimde fotoğraflamaya çalıştıklarını söyleyebiliriz. İhsan Derman (2009) fotoğraf, kökeninin bilimsel temellere ve gerçek nesnelere dayanması nedeniyle, Baudelaire tarafından sanat olmayışının yanı sıra anti sanat olarak değerlendirdiğini dile getirir. Fakat fotoğraf makinesinin ardında bir kişinin olduğunu ve fotoğraf çekilirken bu kişinin tercihlerinin kompozisyon oluştururken, kameranın ışık ayarlarını yaparken ve hatta fotoğraf çekildikten sonra yapılan düzenleme sürecinde de ön planda olduğunu

varsayarsak fotoğraflanan yapı ve ortaya çıkan fotoğraf birbirlerinden çok farklı şeyler olabilir. Bu bağlamda profesyonel/belgesel grubunda yer alan fotoğrafçıların fotoğraflanan yapı ile yapının fotoğrafının birbirine en yakın olan halini bulmaya çalıştıklarını yani geççe en yakın fotoğraflar üretmeye çalıştıkları söylemek yanlış olmayacaktır. Mimari fotoğrafta yapının geççe en yakın halini üretmek için mimari fotoğrafın önemli unsurlarından biri olan perspektif kontrolü devreye girer. Çıplak gözle düşey çizgilerini zemine dik yatay çizgilerini ise zemine paralel gördüğümüz yapıların çizgileri fotoğraflandığında objektiften kaynaklı olarak perspektif bozulmaya uğrarlar ve bu çizgiler gerçekte gördüğümüzün aksine çizgilerin paralelliği bozularak dikey çizgiler birbirlerine yaklaşırlar. Fotoğrafçılar yapının gerçek halini sunabilmek için ya teknik lensler kullanarak bu perspektif bozulmaya dair önlemler alırlar ya da perspektifi bozulmuş fotoğrafı bilgisayar ortamında çeşitli yazılımlarla düzeltirler. Fotoğrafların gerçekliği tartışması için dikkat çekici bir diğer unsur ise lens ışıması (lens flare) aslında objektife ışığın yanlış açıyla girmesiyle oluşan parıldama olmakla beraber bir hata olmakla beraber fotoğrafçılar bu ışık parıltısını önlemek için çeşitli önlemler alırlar. Fakat bazı fotoğraflarda bu lens ışıması özellikle fotoğraflara eklenerek fotoğrafın gerçekmiş hissi artırılmaya çalışılarak yeni bir gerçeklik türü oluşturulmuştur. Bu bağlamda fotoğrafta temsil ettiğimiz şey hakiki gerçeklik midir yoksa imal edilmiş bir gerçeklik midir? Bahsi geçen bu imal edilen gerçeklik fotoğrafları her ne kadar gerçek gibi görünse de hakiki gerçeklikten uzaklaşmaya başlamaz mı? Belki de kabaca fotoğraflanan yapının olduğu gibi temsil edilmesi hakiki gerçekliğe daha yakinken yorumlanarak temsil edilmesi imal edilen gerçekliğe yaklaşır diyebiliriz.

Çok yorum içeren fotoğraflar önceleri resimsel olarak adlandırılırken ve göze hoş gelen fotoğrafları işaret ederken sonraları sanatsal fotoğraf olarak adlandırılmaya başlamakla beraber düşündüren fotoğrafları akılda canlandırmaya başlamaktadır. Fotoğrafın göze hoş gelen estetikten düşünen/düşündüren estetiğe doğru olan bu evrimi aslında sanatın da göze hoş gelen olma durumundan düşündüren olma durumuna dönüşme süreci ile benzerlik göstermektedir.

Bunun yanı sıra mimari fotoğraf yaklaşım gruplarında yer almayan ama çalışmanın bu kısmında konuşulması önemli olan mimarlığı anlamak için fotoğraf çeken fotoğrafçılar bulunmaktadır (Şekil 2.22). Mimari fotoğraf yaklaşımları açısından önemli bir yere sahip olan bu grup çalışmanın bu şamasında gruplandırmada gösterilmesi önemli olup tezin ilerleyen kısımlarında incelenmeyecektir. Bu grupta yer

alan fotoğrafçılar tezin ilk fotoğraf seçkisinden gelmekte olup azaltılmış örneklerin içerisinde yer almamıştır. Bahsi geçen yaklaşım gruplarına yerleştirilen mimari fotoğrafçılar tezin ilk seçkisinde yer alan fotoğrafçılar olup Şekil 2.22’de yer alan tabloda görülebilir. Çalışmanın bundan sonraki kısmında ise tezin kapsamı ile ilişkili olarak daraltılmış olana ikinci mimari fotoğraf seçkisi ile devam edilecektir.

Mimari Fotoğraf Yaklaşımlarına Göre Mimari Fotoğrafçıların Gruplandırılması				Mimarlığı Anlamak İçin Fotoğraf Çeken Fotoğrafçılar
Profesyonel / Belgeleme	Yorumcu Mimari Fotoğrafçılar	Belgeleme ile Sanat Arası Gidip Gelen Fotoğrafçılar	Sanatçı Fotoğrafçılar	
Ali Bekman	Achim Birnbaum	Ahmet Ertuğ	Ahmet Elhan	Enric Miralles
Alican Aktürk	Balthazar Korab	Candida Höfer	Andreas Gursky	Mathias Jung
Altkat Mimari Fotoğraf	Christobal Palma	Andreas Feininger	Aydın Büyüктаş	Thomas Demand
Benjamin Sturulens	Duccio Malagamba	Berenice Abbott	Bernd & Hilda Becher	
Büşra Yeltekin	Emre Dörter	Cemal Emden	David Bordland	
Chris Brown	Fabrice Fouillet	Ezra Stoller	James Casebere	
Engin Gerçek	Fernando Alda	Helene Binet	Jan Vranovsky	
Erbil Balta	Fernando Guerra	Huften + Crow	Lewis Baltz	
Esin Barutçu	George Messaritakis	Julius Shulman	Metehan Özcan	
Fethi Mağara	Hans Georg Esch	Klemens Ortmeyer	Michael Wolf	
Gürkan Akay	Hiroshi Sugimoto	Maximilian Meisse	Michael Wesely	
Koray Kalay	Inigo Bujedo Aguirre	Samuel H. Gottscho	Murat Germen	
Mads Mogenson	Iwan Baan	Thomas Struth	Richard Silver	
Serdar Ataol	Joao Morgado		Ryan Koopmans	
Tunç Süerdaş	Julien Lanoo		Taiyo Onorato & Nico Krebs	
Umut Ereeş	Ken Schluchtmann		Thomas Demand	
Yunus Özkazanç	Laurian Ghinitoiu		Yener Torun	
ZM Yasa Mimari Fotoğraf	Pit Brunner			
	Terrence Zhang			
	Tim Van DeVelde			
	Yerçekim Mimari Fotoğraf			

Şekil 2.14 : Mimari Fotoğraf Yaklaşım Grupları (Hacer Bozkurt, 2019).

3. MİMARİ FOTOĞRAFIN GÖRSEL İÇERİK ANALİZİ

İkinci bölümde mimari fotoğrafın deneyimsel dünyasına kısa bir giriş yaparak mimari fotoğraf yaklaşımlarına hızlıca bir göz atıp mimari fotoğrafın türlerinin analizi ile önerdiğim yorum eksenli bakış açısını temel alacak bir şekilde mimari fotoğraf yaklaşımlarını gruplandırmıştık. Mimari fotoğrafçılar ister belgeme türünde işler üretsinler isterlerse de sanatsal yanı ağır basan fotoğraflar üretsinler her iki durumda da fotoğrafçı kendi bakış açısını dışarıda bırakamayacağından dolayı fotoğraflar az da olsa yorum içerir. Kadraj seçiminden ışığın kullanımına kadar her türlü detay kameranın arkasındaki kişinin bilgi birikimi ve deneyiminin farklılığına bağlı olarak değişeceğinden objektif olduğunu iddia edemeyeceğimiz fotoğrafın bu yorum eksenli bakış açısında değerlendirilmesi mimari fotoğrafı okuyabilmemiz için iyi bir başlangıçtır. Kendi içinde tutarlı, sağlam temellere oturan ve türlerin analizi sonucu çıkmış olan bu bakış açısı sayısal verilerle desteklenemediğinden sezgisel yanı güçlü bir yöntemdir. Bu noktada deneyimsel bir dünya olan mimari fotoğraf sayısal yöntemle analiz edilebilir mi ya da bu analiz yöntemi kullanıldığında bu dünyanın yorumsal yanı hala güçlü kalabilir mi?

Sayısal analizler yardımıyla mimari fotoğrafın okunabilirliğinin araştırılacağı bu bölümde erken yirmi birinci yüzyıl mimari fotoğrafçılarının uluslararası mimari fotoğrafçılarla beraber analiz edilip değerlendirileceği bu bölümün ilk aşamasında görsel içerik analizi yöntemi kullanılacak olup ikinci aşamada çoklu mütakabiliyet analizi ile benzerlik grupları oluşturulacaktır.

3.1 Görsel İçerik Analizi

İletişim, gazetecilik, psikoloji, ekonomi ve ilgili diğer disiplinlerde 60 yıldan fazla bir süredir kullanılmakta olan içerik analizi (Neuendorf, 2017), metinsel, görsel ve ses verilerine uygulanabilmektedir. Steven E. Stemler (2015)'a göre son yirmi yılda teknolojinin hızlı gelişimiyle beraber insanların iletişim biçimleri de değişmiş ve hızlıca yaygınlaşan dijital fotoğraf ve görsel veri tabanlı sosyal medya kullanımı görsel içerik analizinin önemini artırmıştır. Büyük bilgi çağında önemli bir yere sahip olan

görsel içerik analizi sayısal bir analiz yöntemi olup çalışmayı bilimsel bir temele oturtur. Görsel içerik analizi yapılırken görsel içerisindeki değişkenlerin belirlenmesi ve analizden önce sonuca dair öngörülerin olması çalışmanın seyrini takip edebilmek için önemlidir.

Görsel içerik analizi başlıca reklamcılık ve gazetecilik olmak üzere görsel veri ağırlıklı pek çok sosyal bilimlerde çalışmalarında kullanılmış olsa da Marc Goodwin'in 2014 yılında hazırladığı "Mimari Fotoğrafın Standartları Hakkında Dokuz Unsuru" başlıklı çalışması mimarlık söylemini yorumlamak açısından görsel içerik analizinin kullanıldığı ilk çalışmalardan biri olmasından dolayı bu çalışma için önemli kaynaklardan biridir. Goodwin (2014) bu çalışmada belirtilen dokuz unsurun, 1912 ve 2012 yılları arasındaki ARK (Finnish Architectural Review) mimarlık dergisinin görsellerinin detaylı analizi ile belirlendiğini ve bu unsurların seçiminde editoryal ve fotoğrafik kararların büyük önem taşıdığı çalışmada, editoryal unsurların tip, boyut, ölçek ve sayılar üzerine odaklanırken fotoğrafik unsurların ise iç mekan, dış mekan, hava koşulları ve insan varlığı gibi fotoğrafın içinden verilere odaklandığını belirtmiştir.

Bu bağlamda yorumsal yanı güçlü olan mimari fotoğraf yaklaşım grupları görsel analiz çalışması sonucu ortaya çıkacak grupları öngörmek açısından ve mimari fotoğrafı yorumlayabilmek için alternatif bir okuma yöntemi olarak kıymetlidir. Bu yöntemin mimari fotoğrafı okumak için sağladığı potansiyelleri ve eksikliklerini tartışabilmek adına detaylı bir görsel içerik analizine ihtiyaç vardır. Görsel içerik analizi her ne kadar seçilen fotoğraflara göre değişiklik gösterecek olsa da yapılan bu çalışma, mimari fotoğrafçıların fotoğrafı ele alış biçimlerine ve onların işlerine dair daha detaylı veriler verecek ve yapılan okumanın güvenilirliğini artıracaktır.

3.1.1 Görsel içerik analiz için örneklerin belirlenmesi

1990'lardan bu yana gelişmekte olan Türkiye mimari fotoğrafı dünya mimari fotoğrafından etkilenmiş olup halen öğrenmeye devam etmesine rağmen bu alanda üretim yapan fotoğrafçılar uluslararası yarışmalarda ve çeşitli yayınlarda kendilerine yer edinmeye başlamıştır. Bu bağlamda Türkiye mimari fotoğrafının niteliklerini ortaya çıkarmak, dünya mimari fotoğrafı ile kıyaslayabilmek ve birbirleriyle ilişkisini inceleyebilmek açısından örneklerin hem Türkiye'den hem de uluslararası platformdan seçilmesi çalışma için önemlidir. Çalışmanın ilk aşamalarında görsel

içerik analizi için seçilen örnekleri Mimarlık Yıllığı Seçkisi, Vitra Çağdaş Mimarlık Dizisi, Mimari Fotoğraf Ödülleri⁵, “Görüntü Oluşturma: Fotoğraf Mimarlığı Nasıl Dönüştürür⁶” sergisi ve Getty Müzesi’nin “Odakta:Mimarlık⁷” sergilerinden yararlanılmıştır. Bu aşamada mimari fotoğrafına dair farklı bakış açılarını bir araya toparlayarak detaylı bir görsel içerik analiz çalışması yapabilmek için fotoğraf ve mimarlık ilişkisine farklı biçimde inceleyen Ahmet Elhan, Aydın Büyüктаş, Metehan Özcan, Yener Torun, Michael Wesely, Michael Wolf, Jan Vranovsky, Joao Morgado, Fabrice Fouillet, Taiyo Onarato ve Niko Krebs ikilisi, Matthias Jung ve Enric Miralles gibi fotoğrafçılar da incelenen fotoğrafçıların arasına eklenmiştir. Fakat çalışmanın ilerleyen aşamalarında sonradan eklenen bu fotoğrafçıların görsel içerik analiz çalışmasını zenginleştirmesine rağmen seçim kurallarına uymadığı ve çalışmayı bilimsel olmaktan uzaklaştırmaya başladığı için kapsam dışı bırakılmasına karar verilip çalışmaya Mimarlık Yıllığı Seçkisi, Vitra Çağdaş Mimarlık Dizisi ve Mimari Fotoğraf Ödülleri fotoğrafçıları ile devam edilmiştir.

3.1.1.1 Türkiye mimari fotoğrafçıların belirlenmesi

Türkiye Mimarlık Yıllığı seçkisi Türkiye’nin en önemli mimarlık platformlarından biri olan Arkitera Mimarlık Merkezi tarafından 2007 yılından beri her yıl düzenlenerek, yerli ve yabancı tasarımcılar tarafından düzenlendiği yıl içerisinde Türkiye’de üretilen projelerden oluşur. Arkitera’nın veri tabanı olarak nitelendirebileceğimiz Arkiv bir binanın tamamlanması dışında herhangi bir seçme kriteri olmadan Türkiye’deki Mimarlık ortamını 2002 yılından beri kaydını tutmaya devam eder. Ömer Yılmaz (2014) Arkiv’deki binlerce proje ve siteye kabulde seçim kriterinin olmaması daha nitelikli üretimin öne çıkarılmasını zorunlu kıldığını, bu zorunluluğa paralel Türkiye’de her sene üretilen nitelikli mimarlık ürünlerinin sayısındaki artış ve Koleksiyon Mobilya tarafından 2003 ve 2004’te yayınlanan Mimarlık Yıllığı 1 ve Mimarlık Yıllığı 2 kitaplarının devam ettirilmemiş olması Arkiv Seçkileri’nin ortaya çıkmasını sağladığını dile getirir. Arkiv Seçkileri Türkiye’de her sene üretilen nitelikli yapıların bağımsız ve her sene yeniden oluşan jüri tarafından seçilerek Arkiv üzerinde işaretlenmesinden oluşmuştur. 2015 yılında ise Türkiye Mimarlık Yıllığı olarak devam

---

⁵ The Architectural Photography Awards

⁶ Image Building: How photography Transforms Architecture

⁷ In Focus: Architecture

etmekte olan seçki Türkiye'deki mimarlık ortamının tartışmaya açılmasına imkan vermekte her yıl düzenlenen sergi ve arşiv çalışmaları ile Türkiye mimarlık ortamını belgelemekte ve Türkiye'de mimarlık sürecini gözlemleyebilmemize olanak sağlar. Çalışmaya başlarken Türkiye Mimarlık Yıllığının 2007 ve 2017 yılları arasında yer alan projelerin mimari fotoğrafçıları, ofis ve proje tipi bilgileri detaylı bir şekilde Ek B'de listelenmiş olup analiz çalışması için önemli veri setlerinden birini oluşturur. Hazırlanan bu listede yer alan fotoğrafçıların mimari fotoğrafçı ya da ticari olarak fotoğrafçılık yapan kişiler olduğu gibi mimari fotoğrafla herhangi bir ilişkisi bulunmayıp kendi projelerini fotoğraflayan mimar ya da ofis çalışanları olduğu da görülmüştür. Bu bağlamda mimari fotoğrafçıları dikkatlice tespit edebilmek adına fotoğrafçıların 2007 ve 2017 yılları arasında listedeki proje sayıları belirlenmiş ve oluşturulan bu listede adı en az dört kez geçen mimari fotoğrafçılar görsel içerik analizi için seçilmiş ve diğer fotoğrafçılar çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır (Ek C). Belirlenen sınırlar içinde kalan fotoğrafçılar sırasıyla Ali Bekman, Altkat Mimari Fotoğraf, Bünyamin Derman, Büşra Yeltekin, Cem Sorguç, Cemal Emden, Emre Dörter, Engin Gerçek (Stüdyo Majo), Fethi Mağara, Gürkan Akay, Kerem Yazgan, Koral Oral, Koray Kalay, Yerçekim Mimari Fotoğraf, Yunus Özkazanç, ZM Yasa Mimari Fotoğraf'tır (Şekil 3.1).

TÜRKİYE MİMARLIK YILLIĞI FOTOĞRAFÇILARI												
Fotoğrafçılar	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Toplam
Ali Bekman							1		1		2	4
Altkat Mimari Fotoğraf						1	1	1	2	1	2	8
Büşra Yeltekin										2	1	3
Cemal Emden	1	1		1		1	3	10	6	6	5	34
Emre Dörter										3		3
Engin Gerçek-Stüdyo Majo					1			1		1		3
Fethi Mağara							3					3
Gürkan Akay				1	1	1		1		3	4	11
Koray Kalay, KoKa Photography								1	1		2	4
Yerçekim Mimari Fotoğraf								2	4	6	7	19
Yunus Özkazanç							2	1		1	1	5
ZM Yasa Mimari Fotoğraf					1			1		2	2	6
Bünyamin Derman							4			1		5
Cem Sorguç									1	1	2	4
Kerem Yazgan							1	1		2		4
Koral Oral						2	2					4

Şekil 3.1 : Türkiye Mimarlık Yıllığı Seçkinde En Az Dört Projesi Yer Alan Fotoğrafçılar (Hacer Bozkurt, 2019).

Fakat Bünyamin Derman, Cem Sorguç, Kerem Yazgan ve Koral Oral profesyonel olarak mimari fotoğrafçılık yapmadıkları ve tez kapsamında ele alınacak yeterli sayıda ve çeşitlilikte mimari fotoğraf üretimleri bulunmadığından çalışmanın kapsamı dışında

bırakılmıştır. Tüm bu değerlendirmeler sonrasında Türkiye Mimarlık Yıllığı'ndan seçilmiş olan fotoğrafçıların tam listesi Şekil 3.2'de görülmektedir.

TÜRKİYE MİMARLIK YILLIĞI FOTOĞRAFÇILARI												
Fotoğrafçılar	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Toplam
Ali Bekman							1		1		2	4
Altkat Mimari Fotoğraf						1	1	1	2	1	2	8
Büşra Yeltekin										2	1	3
Cemal Emden	1	1		1		1	3	10	6	6	5	34
Emre Dörter										3		3
Engin Gerçek-Stüdyo Majo					1			1		1		3
Fethi Mağara							3					3
Gürkan Akay				1	1	1		1		3	4	11
Koray Kalay, KoKa Photography								1	1		2	4
Yerçekim Mimari Fotoğraf								2	4	6	7	19
Yunus Özkazaç							2	1		1	1	5
ZM Yasa Mimari Fotoğraf					1			1		2	2	6

Şekil 3.2 : Türkiye Mimarlık Yıllığı'ndan Seçilen Fotoğrafçılar (Hacer Bozkurt, 2019).

Erken yirmi birinci yüzyıl Türkiye mimari fotoğrafçılarının seçiminde faydalanılan ikinci önemli kaynak ise ticari yapılar, turizm ve rekreasyon yapıları, eğitim yapıları, kültür yapıları ve konut yapıları olmak üzere beş kitaptan oluşan “Vitra Çağdaş Mimarlık Dizisi”dir (Şekil 3.3).

VİTRA ÇAĞDAŞ MİMARLIK DİZİSİ MİMARİ FOTOĞRAFÇILARI				
Ticari Yapılar (Kitap 1)	Turizm ve Rekreasyon Yapıları (Kitap 2)	Eğitim Yapıları (Kitap 3)	Kültür Yapıları (Kitap 4)	Konut Yapıları (Kitap 5)
Cemal Emden	Ali Bekman	Altkat Mimari Fotoğraf	Iwan Baan	Ali Bekman
Chris Brown	Cemal Emden	Ali Taptık	Ahmet Ertuğ	Altkat Mimari Fotoğraf
Ali Bekman	Erbil Balta	Belgin Çöleri	Alican Aktürk	Cemal Emden
Benjamin Struelens	Esin Barutçu	Cemal Emden	Cemal Emden	Engin Gerçek-Studio Majo
Helene Binet	Fethi Mağara	Erbil Balta	Fethi Mağara	Ferit Gelgeç
Christobal Palma	Fırat Erez	Gürkan Akay	Güler Ertan	Fernando Alda
Gürkan Akay	Gürkan Akay	Koral Oral	Gürkan Akay	Gürkan Akay
Emre Dörter	Koray Erkaya	Utku Tonguç Topal	Mahmut Ceylan	Helene Binet
Engin Gerçek-Studio Majo	Oğün Işık	Yunus Özkazaç	Murat Germen	Ömer Kokal
Iwan Baan	Thomas Mayer		Ömer Kanıpak	Thomas Mayer
Muammer Yanmaz	Tunç Süerdaş		Ömer Kokal	Umut Ereeş
Murat Germen			Serdar Ataol	Yerçekim Mimari Fotoğraf
Thomas Mayer			Sinan Koçaslan	
Tunç Süerdaş			Thomas Mayer	

Şekil 3.3 : Vitra Çağdaş Mimarlık Dizisi Fotoğrafçıları (Hacer Bozkurt, 2019).

2012 yılında serinin ilk kitabı olan Ticari Yapılar ile Vitra ve Türk Serbest Mimarlar Derneği ortaklığı ile yayınlanmaya başlayan Vitra Çağdaş Mimarlık Dizisi farklı yapı türlerini esas alarak Türkiye mimarlık ortamının kaydını tutmayı, tartışmaya açmayı ve gelecek çalışmalar için altlık oluşturmayı hedefler. Vitra Çağdaş Mimarlık Dizisi kitapların yanı sıra, çeşitli panel, sergi, film gösterimi, söyleşi ve çeşitli gezi etkinlikleri ile mimar, akademisyen ve öğrencilere ulaşarak mimarlık üretiminin zenginleşmesine olanak tanıyan bir platform olma özelliği de taşımaktadır. Bu kitap

dizisindeki fotoğrafçıların seçiminde de Türkiye Mimarlık Yıllığı'nda olduğu gibi fotoğrafçıların proje sayısına göre bir eleme yapılmak istenmiş fakat bu durumda adı sadece bir kere yer alan fotoğrafçılar çoğunlukta olduğundan ve bu çoğunluk yoğunluklu olarak Türkiye Mimarlık Yıllığı'nda yer alan fotoğrafçıları da içerdiğinden tüm listenin ele alınmasına karar verilirken mimari fotoğraf odaklı çalışmayan ve tez kapsamında tartışmak için yeterli işine ulaşamadığım fotoğrafçılar çalışma kapsamı dışında tutulmuştur. Türkiye Mimarlık Yıllığı seçkisine ek olarak Ahmet Ertuğ, Alican Aktürk, Erbil Balta, Esin Barutçu, Koray Oral, Koray Erkaya, Murat Germen, Ogün Işık, Serdar Ataol, Tunç Süerdaş ve Umut Ereeş ise tez kapsamında fotoğraflarına analiz yapılacak fotoğrafçılar arasında yer alırken bu kitap dizisinden gelmekte olan yabancı fotoğrafçılar ise uluslararası fotoğrafçıların seçim listesine dahil edilmiştir (Şekil 3.4).

VİTRA ÇAĞDAŞ MİMARLIK DİZİSİ MİMARİ FOTOĞRAFÇILARI			
ERKEN 21.YY TÜRKİYE MİMARİ FOTOĞRAFÇILARI		ULUSLARARASI MİMARİ FOTOĞRAFÇILAR	
Fotoğrafçılar	Yer Aldıkları Kitap Sayısı	Fotoğrafçılar	Yer Aldıkları Kitap Sayısı
Ahmet Ertuğ	1	Benjamin Struelens	1
Ali Bekman*	3	Chris Brown	1
Alican Aktürk	1	Christobal Palma	1
Altkat Mimari Fotoğraf*	2	Fernando Alda	1
Cemal Emden*	5	Helene Binet	2
Emre Dörter*	1	Iwan Baan	2
Engin Gerçek-Studio Majo*	2	Thomas Mayer	4
Erbil Balta	2		
Esin Barutçu	1		
Fethi Mağara*	2		
Gürkan Akay*	5		
Murat Germen	2		
Ogün Işık	1		
Serdar Ataol	1		
Tunç Süerdaş	2		
Umut Ereeş	1		
Yerçekim Mimari Fotoğraf*	1		
Yunus Özkazanç*	1		

*İşaretili fotoğrafçılar aynı zamanda "Türkiye Mimarlık Yıllığı" seçkisinde de yer almaktadır.

Şekil 3.4 : Vitra Çağdaş Mimarlık Dizisi'nden Seçilen Fotoğrafçılar (Hacer Bozkurt, 2019).

3.1.1.2 Uluslararası mimari fotoğrafçıların belirlenmesi

Uluslararası mimari fotoğrafçıların seçiminde yararlanılan başlıca kaynaklardan biri, aynı zamanda Türkiye mimari fotoğrafçıların da seçim aşamasında kullanılan ve yukarıda detaylıca bahsedilmiş olan Vitra Çağdaş Mimarlık Dizisi kitap serisidir (Şekil 3.4). Bu kitap dizisinde yer alan yabancı mimari fotoğrafçılar uluslararası mimari fotoğrafçılar listesine dahil edilirken, bu seçimin ikinci önemli kaynağı da Mimari Fotoğraf Ödülleri (The Architectural Photography Awards) olarak belirlenmiştir. 2012 yılından beri her yıl düzenlenmekte olan Mimari Fotoğraf

Ödülleri, dış mekan, iç mekan, mekan duygusu (sense of place) ve kullanımdaki yapılar (building in use) olmak üzere dört kategorilerinde mimari fotoğrafları kabul etmektedir. Dünya Mimarlık Festivali⁸ desteğiyle düzenlenen yarışmanın amacı mimarlık ve tasarım dünyasında kullanılan yapıyı çevrenin imgelerinin arkasında gizli kalmış fotoğrafçıları ve yeteneklerini görünür hale getirmektir. 2012 ve 2018 yılları arasında düzenlenen Mimari Fotoğraf Ödülleri fotoğrafçıları, yıl ve kategorilerine göre Şekil 3.5’de listelenen fotoğrafçılardan toplamda en az üç ödül alan David Bordland, Duccio Malagamba, Fernando Guerra, Hufton and Crow, Inigo Bujedo Aguirre, Julien Lanoo, Ken Schluchtmann, Laurian Ghinitoiu, Mads Mogenson, Ryan Koopmans, Terrence Zhang ve Tim Van DeVelde görsel içerik analiz için seçilmiştir.

	MİMARİ FOTOĞRAF ÖDÜLLERİ			
	Dış Mekan	İç Mekan	Mekan Duygusu	Kullanımdaki Yapılar
2018	Marius Liutkevicius	Suraj Garg	Jeff Eden	Ömer Kanıpak
	B.R.S. Sreenag	Roman Robroek	Zhu Wenqiao	Ryan Koopmans
	He Zhenuan	James Newton	Dirk Vonten	Laurian Ghinitoiu
	Pawel Paniczko	Eugeni Pons	Ai Qing	Brad Feinknopf
	Shao Feng	Andrew Robertson	Marco Tagliarino	Aldo Amoretti
2017	David Crawford	Terrence Zhang	Terrence Zhang	Terrence Zhang
	Adam Letch	Yao Li	Fabio Mantovani	Siyuan Ma
	Brian Rose	Wilson Tungthunya	Tom Roe	Martine Hamilton Knight
	Wilson Tungthunya	Zhenfei Wang	Conchi Martínez	David Borland
	Laurian Ghinitoiu	Ryan Koopmans	Tom Stahl	Tom Stahl
2016	Nick Almsy	Fabrice Fouillet	Victor Romero	Fabrice Fouillet
	İñigo Bujedo Aguirre	James Newton	Paul Turang	Adrien Barakat
	Edmund Sumner	Kilian O'Sullivan	İñigo Bujedo Aguirre	Julien Lanoo
	Julien Lanoo	Matt Emmett	Julien Lanoo	Laurian Ghinitoiu
	Sebastian Weiss	Matt Emmett	Mark Wohlrab	Torsten Andreas Hoffmann
2015	Laurian Ghinitoiu	Inigo Bujedo Aguirre	Leva Saudargaite	Tan Lingfrei
	Christopher Frederick Jones	Fernando Guerra	Fernando Guerra	Christopher Frederick Jones
	Doublespace (Amanda Large & Younes Bounhar)	Mads Mogenson	Ryan Koopmans	Fernando Guerra
	Su Shengliang	Su Shengliang	Grant Smith	Fernando Guerra
	Grant Smith	Mark Gorton	Tom Roe	Jeremie Souteyrat
2014	Hufton + Crow	Hufton + Crow	Joao Morgado	Inigo Bujedo Aguirre
	Victor Romeo	David Bordland	Pawel Paniczko	Hufton + Crow
	Tim Van DeVelde	Mads Mogenson	Brad Feinknopf	Sonia Mangiapane
	Sverre Fehn	Mads Mogenson	İñigo Bujedo Aguirre	Duccio Malagamba
		Kilian O'Sullivan	David Borland	James Leynse
2013	Adam Mork	Duccio Malagamba	James Leynse	Duccio Malagamba
	Ken Schluchtmann	Fernando Guerra	Ken Schluchtmann	Fernando Guerra
	Large + Bounhar	Keith Hunter	Ken Schluchtmann	Jim Stephenson
	Tim Van DeVelde	Ken Schluchtmann	Duccio Malagamba	Tim Van DeVelde
2012	Fernando Guerra	Hufton + Crow	Ken Schluchtmann	Hufton + Crow

Şekil 3.5 : Mimari Fotoğraf Ödülleri Fotoğrafçıları (Hacer Bozkurt, 2019).

⁸ World Architecture Festival

3.1.2 Görsel içerik analizi için parametrelerinin belirlenmesi

Terry Barrett (2017)'a göre fotoğrafı kimin, ne zaman, nerede, nasıl ve hangi amaçla çektiği verileri bağlamsal bilgileri oluşturmaktadır ve içsel, orijinal veya dışsal olabilirler. Fotoğrafın içsel bağlamını düşünürken, fotoğrafın konu nesnesine, malzemesine, biçimine ve bu üçü arasındaki ilişkiye dikkat etmek gerekir. Bu bağlamda mimari fotoğrafta önemli bir yere sahip olan bakış açısı, ışık kullanımı, kompozisyon ilişkileri, grafiksel ve anlatsal durumlar fotoğrafın bağlamını oluştururken analizin değerlendirme kriterlerini belirlerken dikkat edilmesi gereken niteliklerdir.

Görsel içerik analizini için ihtiyacımız olan parametreler seçilen fotoğrafların her birinin içeriğine tek tek bakarak belirlenmiş olup, her yeni fotoğraf için yeni nitelikler eklenerek parametrelerin bulunduğu sütunlar çalışma süresince uzamaya devam etmiştir. Eklenen her bir yeni parametre için analizde başa dönülüp yeni eklenen parametrelerin analizi tamamlanmış fotoğrafların içeriğinde yer alıp almadığı kontrol edilerek çalışmaya devam edilmiştir.

Genel Bakış	Bakış Açısı	Işık Kullanımı	Kompozisyon İlişkileri	Grafik Anlatım	Bağlam / Yerle İlişki	Hareket	Anlatsal/İlişkisel durumlar
Kentsel Doku İç Mekan İç Mekan Detay Tipoloji	Panoramik Fotoğraf Hava Fotoğrafı Cephe Fotoğrafı Köşe Fotoğrafı (Çift Kaçışlı) Tek Kaçışlı Perspektif (Derinlik Ön Planda) Aşağı Bakış Yukarı Bakış (Hooking Up) Dişil Bakış Yarı Bakış	Yarı Işık Güneş Fotoğrafı Rember	Siyah Beyaz Örtünülme İlk Gözle Oyulan	Diagonal Çizgiler Dişil Diagonal Çizgiler Yarıyapısal Çizgiler İlgisel Çizgiler Çerçevesiz Boş Alan Simetri Ritim Perspektif Oynama Potansiyel	Bakış Açısı Dişil Çerçeve Yarı Çerçeve Görünüm İlişkileri İnsan ve Diğer Kullanıcılar Hareket	Bakış Hareketi Kullanıcı Hareketi Uzun Pozisyon Yerleşimler Paralellik Derinlik	Konumlar Yapısal Mimari Yapıların Fotoğrafı İçerisinde Özellikler, Yarıyapısal Fotoğrafı İçerisinde Özellikler

Şekil 3.6 : Görsel İçerik Analizi Parametreleri (Hacer Bozkurt, 2019).

Bu bağlamda seçilen tüm fotoğrafların incelenmesiyle ortaya çıkan parametreler genel bakış, bakış açısı, ışık kullanımı, kompozisyon ilişkileri, grafik anlatım, bağlam/yerle ilişki, hareket ve anlatsal/ilişkisel durumlar olmak üzere sekiz üst başlıktır (Şekil 3.6). Bu üst başlıkların içerisinde yer alan parametreleri hızlıca inceleyecek olursak:

- Genel bakışta adından da anlaşılacağı üzere analizi yapılacak fotoğraflarda ilk bakışta göze çarpan özelliklerinden olan sırasıyla kentsel doku, dış mekan, iç mekan, detay ve tipoloji nitelikleri yer alır.
- Bakış açısı başlığı kameranın konum ve yön bilgileri ile ilgili olmakla beraber panoramik fotoğraf, hava fotoğrafı cephe fotoğrafı, köşe fotoğrafı (çift kaçışlı perspektif), tek kaçışlı perspektif (derinliğin ön planda olduğu fotoğraflar için), aşağı bakış ve yukarı bakış parametrelerini içermektedir. Bununla beraber bu başlıkta yer alan ve kamera açısı ile ilgili aşağı bakış ve yukarı bakış parametreleri dördüncü bölümde tartışılacak olan anıtsallık ve dünyevilik konusu için çok önemlidir.

- Işık kullanımı fotoğrafın bağlamını oluşturan temel unsurlardan bir olmakla beraber doğal ışık, yapay ışık, ters ışık ve gece fotoğrafı alt başlıklarını içerir. Bu başlıklardan ters ışık ise dördüncü bölümde yürütülecek atmosferik mimari fotoğraf tartışması için anahtar kavramlardan biridir.
- Grafik anlatım diyagonal çizgiler, düşey doğrusal çizgiler, yatay doğrusal çizgiler, eğrisel çizgiler, çerçeveler, boş alan, simetri, ritim, perspektif oyunlar ve fotomontaj alt başlıklarından oluşmakla beraber bu grupta yer alan parametrelerin fotoğraftaki yoğunluğuna bağlı olarak fotoğrafların grafik anlatıma yakınlığı üzerinden fotoğrafçıların yaklaşımları konuşulabilir.
- Bağlam/yerle ilişki başlığı adından da anlaşılabilceği üzere fotoğraflanan yapının bağlamının fotoğrafta görünürlülüğü ile ilişkili olup iklimsel veriler, bulutlar, doğal çevre, yapılı çevre, gündelik donatılar, insansız olma durumu ve diğer kullanıcılar alt başlıklarını içerir.
- Hareket başlığında yer alan parametreler için insan hareketinin görünür oluşu önemli olmakla beraber kullanıcı dışında gerçekleşmekte olan rüzgar ve diğer etmenlerden kaynaklı olan değişkenler de kıymetlidir. Bunların yanı sıra fotoğrafta makinesinin teknik durumu üzerinden kurgulanabilecek uzun pozlama fotoğraflar ile yapının içinde veya çevresinde çok hızlı bir şekilde gerçekleşmiş olan ve gündelikte insan gözünün takip etmesi zor olan değişkenleri görünür kılar ve uzun pozlamayı da alt başlıklardan biri olarak eklememize imkan sağlar.
- Anlatısal/İlişkisel durumlar grubu yansımalar, parçacılık, derinlik, katmanlar, yoğunluk, mimari yapının fotoğrafın odağında olması ve gündelik yaşamın mimari fotoğrafın odağında olması parametrelerini içermekle beraber bu başlık mimari fotoğrafın niteliklerini ve konusunu tartışabilmek için önemli bir altlık oluşturur.

Görsel içerik analizi parametreleri seçilen fotoğraflara göre tek tek belirlendiğinden, kendinden türeyen bir özelliğe sahip olan nitelik sütunları farklı fotoğraflar kullanıldığında farklılaşabilir, sayısı azalabilir ya da artabilir. Bu parametrelerin belirlendiği aşamada çalışmanın ilk seçkisinde yer alan fotoğrafçılar da yer almış fakat analiz tamamlandıktan sonra ikinci seçki ile çalışmaya devam edilmiştir (Çalışmanın ilk seçkisinde yer alan fotoğrafçıların listesini Ek D’de inceleyebilirsiniz). İlk seçkide yer alan fotoğrafçılar çalışmanın geri kalan kısmında yer almamasına rağmen onların

işlerinden öğrenilen bakış açıları ve nitelikler görsel içerik analizinde önemli parametreleri oluşturduğundan çalışmadan fotoğrafçılar eksilmesine rağmen o fotoğraflardan çıkan parametreler çalışma dışı bırakılmamıştır. Aynı zamanda belirlenen parametreler fotoğraflardan direk etkilendiği gibi analizi yapan kişiden de etkilenmektedir, çalışma sırasında fotoğraflarda o nitelikler görüldüğü için sütunlarda bu parametreler yer almakta olup analizi başka bir kişi yaptığında parametreler, dolayısıyla sonucun da farklılaşacağı öngörülmüştür. Tüm bu değişkenlerin fazlalığına rağmen çalışmanın seyri ve analiz çalışmasının kontrolü açısından bu noktada parametrelerin seçimine bu noktada durdurup analiz çalışmasına devam edilmiştir.

3.1.3 Görsel içerik analizi

Mimari fotoğrafın görsel içerik analizi için belirlenmiş olan uluslararası mimari fotoğrafçılar ve erken yirmi birinci yüzyıl Türkiye mimari fotoğrafçıları tümü şekil 3.7’de listelenmiştir. Fotoğrafçıların ve parametrelerin belirlenmesinin ardından, analiz için, fotoğrafçıların işlerine ve tarzlarına dair genel fikir verebilecek her fotoğrafçı için dörder fotoğraf seçilmiştir. Fotoğrafçıların mimari fotoğraf tarzlarını en doğru biçimde anlayabilmek için seçilen bu fotoğrafların iç mekan, dış mekan, detay fotoğrafı ve varsa hava fotoğrafı örneklerinden seçilmesine dikkat edilmiştir. Fotoğrafçıların bu dört fotoğraftan herhangi birine sahip olmaması durumunda ise birden fazla iç mekan, dış mekan, detay fotoğrafı ya da hava fotoğrafı ile karşılaşmak mümkündür.

Görsel İçerik Analizi İçin Seçilmiş Fotoğrafçılar			
Uluslararası Mimari Fotoğrafçılar		Erken 21. yüzyıl Türkiye Mimari Fotoğrafçıları	
Benjamin Struelens	Iwan Baan	Ahmet Ertuğ	Gürkan Akay
Chris Brown	Joao Morgado	Ali Bekman	Koray Kalay, KoKa Photography
Christobal Palma	Julien Lanoo	Alican Aktürk	Murat Germen
David Bordland	Ken Schluchtmann	Altkat Mimari Fotoğraf	Ogün Işık
Duccio Malagamba	Laurian Ghinitoiu	Büşra Yeltekin	Serdar Ataol
Fabrice Fouillet	Mads Mogenson	Cemal Emden	Tunç Süerdaş
Fernando Alda	Ryan Koopmans	Emre Dörter	Umut Ereeş
Fernando Guerra	Terrence Zhang	Engin Gerçek-Stüdyo Majo	Yerçekim Mimari Fotoğraf
Helene Binet	Thomas Mayer	Erbil Balta	Yunus Özkazanç
Huflon + Crow	Tim Van DeVelde	Esin Barutçu	ZM Yasa Mimari Fotoğraf
Inigo Bujedo Aguirre		Fethi Mağara	

Şekil 3.7 : Görsel İçerik Analizi İçin Seçilen Tüm Fotoğrafçılar (Hacer Bozkurt, 2019).

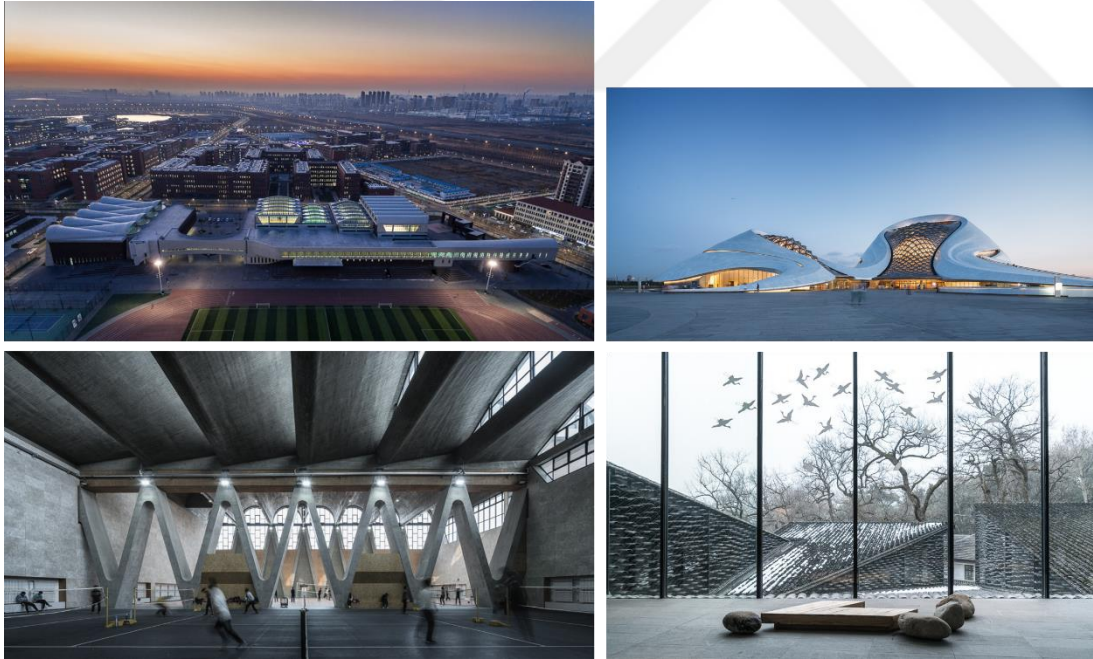

Şekil 3.8’de bir parçası yer alan analiz tablosunun ilk sütununa fotoğrafçılar ve her bir fotoğrafçı için seçilen dört fotoğraf yerleştirilmiş olup diğer sütunlara genel bakış, bakış açısı, ışık kullanımı, grafiksel anlatım, bağlam/yerle ilişki, hareket ve anlatsal/ilişkisel durumlar başlıkları altındaki parametreler sıralanmıştır. Sıralanan tüm bu parametrelerin seçilen fotoğrafların içinde var olup olmama durumuna göre ilgili parametre sütunun altına sırasıyla var veya yok anlamında 1 ve 0’lar işaretlenmiştir. (Ek E’de görsel içerik analizinin tamamının bulunabileceği gibi, Ek F’de de analizde kullanılmış olan tüm fotoğrafları görebilirsiniz).

Fotoğrafçılar	Genel Bakış				Bakış Açısı				Işık Kullanımı				Kompozisyon İşlemleri				Grafik Anlatım				Bağlam / Yerle İlişki				Hareket				Anlatısal/İlişkisel durumlar			
	Keremil Bakış	Dış Mekan	İç Mekan	Detay	Epizod	Planer Perspektif	Yüksek Perspektif	Yüksek Perspektif (3D)	Yüksek Perspektif (Vanishing Point)	Yüksek Perspektif (Looking Up)	Yüksek Perspektif (Looking Down)	Yüksek Perspektif (Looking Left)	Yüksek Perspektif (Looking Right)	Yüksek Perspektif (Looking Up)	Yüksek Perspektif (Looking Down)	Yüksek Perspektif (Looking Left)	Yüksek Perspektif (Looking Right)	Yüksek Perspektif (Looking Up)	Yüksek Perspektif (Looking Down)	Yüksek Perspektif (Looking Left)	Yüksek Perspektif (Looking Right)	Yüksek Perspektif (Looking Up)	Yüksek Perspektif (Looking Down)	Yüksek Perspektif (Looking Left)	Yüksek Perspektif (Looking Right)	Yüksek Perspektif (Looking Up)	Yüksek Perspektif (Looking Down)	Yüksek Perspektif (Looking Left)	Yüksek Perspektif (Looking Right)	Yüksek Perspektif (Looking Up)	Yüksek Perspektif (Looking Down)	
Terrence Zhang	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Şekil 3.9 : Terrence Zhang İçin Görsel İçerik Analizi (Hacer Bozkurt, 2019).

Görsel içerik analiz çalışmasını anlayabilmek açısından Terrence Zhang’ın seçilen dört fotoğrafının analizini adım adım inceleyecek olursak fotoğrafçı incelenmesi gereken hava fotoğrafı, dış mekan, iç mekan ve detay fotoğrafına sahiptir (Şekil 3.9).

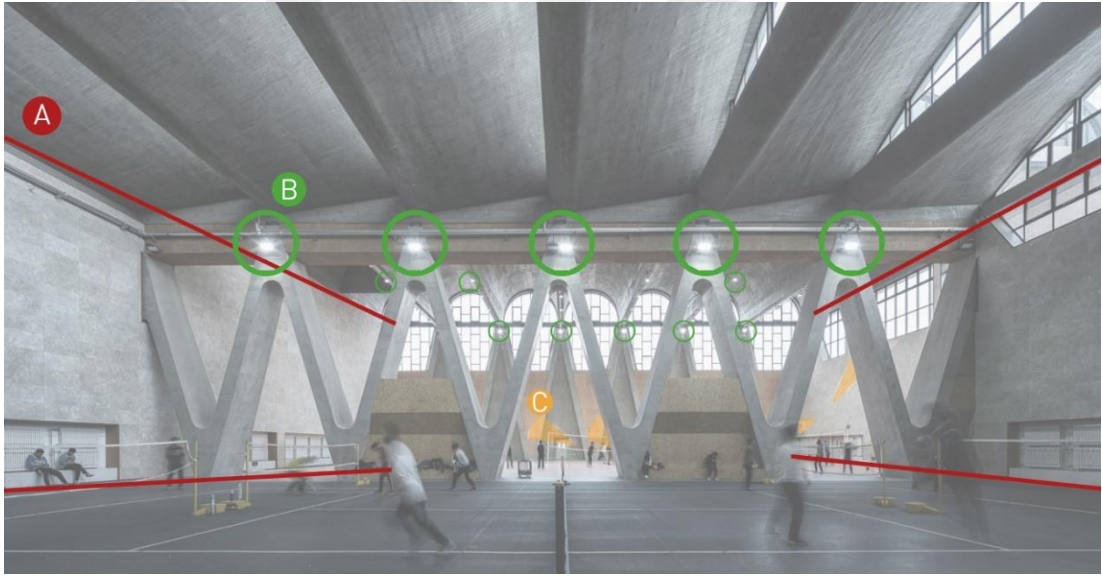

Şekil 3.10 : Görsel İçerik Analizi İçin Seçilmiş Terrence Zhang Fotoğrafları (URL-17).

Analizin ilk üst başlığı olan genel bakışa grubunda yer alan parametrelere sırasıyla baktığımızda, sol üste yer alan hava fotoğrafında kent dokusunu görebildiğimiz ve yapının çevresine dair fikir edinebildiğimiz için kentsel doku sütununa 1, sağ üstteki

görselde yapının dış cephe fotoğrafı bulunduğundan dış mekan fotoğrafına 1, sol alttaki görselde yapının iç mekan fotoğrafı bulunduğu için iç mekan parametresine 1, sağ altta bulunan fotoğrafta yapının bir detayına odaklandığından detay sütununa 1 ve tüm bu dört fotoğrafta da herhangi bir tipoloji çalışması olmadığından tipoloji sütununa da 0 olarak işaretleme yapılmıştır (Şekil 3.10).

Bakış açısı başlığını incelediğimizde seçilen fotoğraflar hiçbiri panoramik olmadığından ilgili sütun 0, sol üstte yer alan hava fotoğrafı ve kamera yönü aşağıya doğru olduğu için hava fotoğrafı ve aşağı bakış sütunları 1, sağ üstte yer alan görselde yapı cephenin tam karşısından çekildiği için cephe fotoğrafı sütunu 1, seçilen fotoğraflarda herhangi bir köşe fotoğrafı veya çift kaçışlı perspektif fotoğrafı bulunmadığından köşe fotoğrafı başlığı 0, sol altta yer alan görselde yapı fotoğrafta tek kaçışlı perspektife göre konumlandığından ilgili sütuna 1 işaretlenirken seçilen fotoğraflarda kamera açısı yukarı doğru bir fotoğraf olmadığı için yukarı bakış 0 olarak işaretlenmiştir (Şekil 3.11 - A).

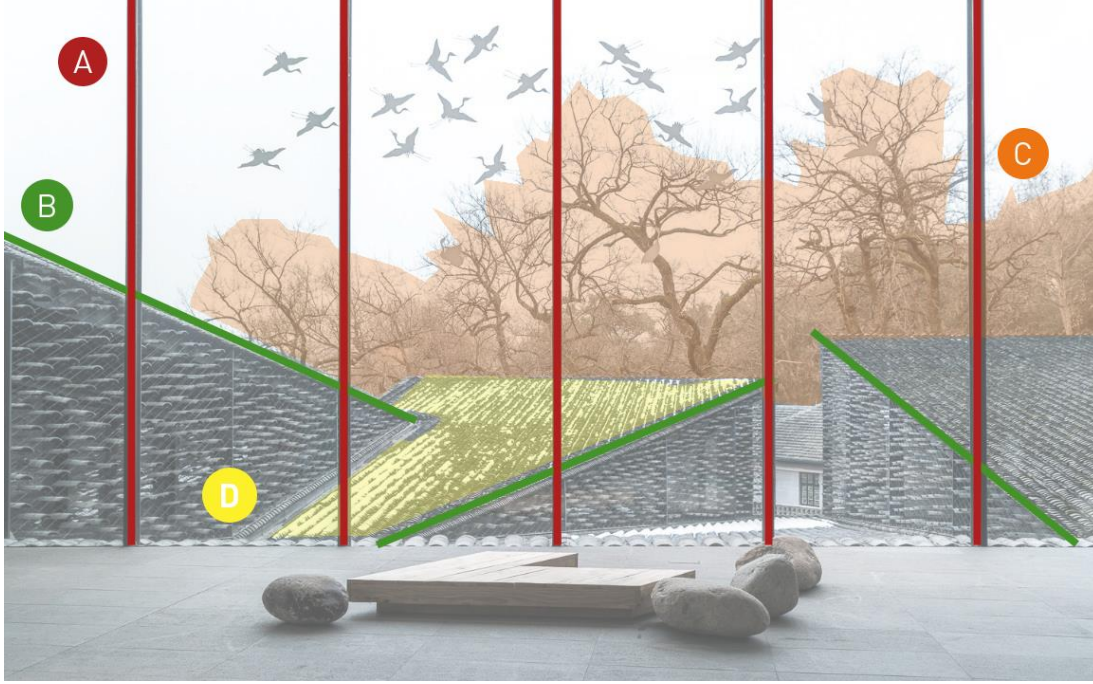

Şekil 3.11 : Terrence Zhang'ın İç Mekan Fotoğrafının Analizi-1 (Hacer Bozkurt, 2019).

Işık kullanımı başlığında iç mekan fotoğrafında pencereden sızan ışığın işaret ettiği üzere (Şekil 3.11-C) doğal ışıktan faydalanılmış ve ilgili sütuna 1, yapay ışık için de mekanın aydınlatmalarından yararlanılmış olup (Şekil 3.11-B) yapay ışık başlığına 1, seçili fotoğraflarda ters ışık kullanımı olmadığından 0 ve şekil 3.10'da sol üstte yer alan görsel gece fotoğrafı olduğu için ilgili sütuna 0 olarak işaretlenmiştir.

Bakış açısı başlığını incelediğimizde seçilen fotoğraflar hiçbiri panoramik olmadığından ilgili sütun 0, sol üstte yer alan hava fotoğrafı ve kamera yönü aşağıya

doğru olduğu için hava fotoğrafı ve aşağı bakış sütunları 1, sağ üstte yer alan görselde yapı cephenin tam karşısından çekildiği için cephe fotoğrafı sütunu 1, seçilen fotoğraflarda herhangi bir köşe fotoğrafı veya çift kaçışlı perspektif fotoğrafı bulunmadığından köşe fotoğrafı başlığı 0, sol altta yer alan görselde yapı fotoğrafta tek kaçışlı perspektife göre konumlandığından ilgili sütuna 1 işaretlenirken seçilen fotoğraflarda kamera açısı yukarı doğru bir fotoğraf olmadığı için yukarı bakış 0 olarak işaretlenmiştir (Şekil 3.11 - A).

Şekil 3.12 : Terrence Zhang'ın İç Mekan Fotoğrafının Analizi-2 (Hacer Bozkurt, 2019).

Grafiksel anlatımda, fotoğrafın grafiksel dilini güçlendirmekte yardımcı olan diyağonal çizgiler (Şekil 3.12-B) ve dikey doğrusal çizgiler (Şekil 3.12-A) bulunduğu için ilgili sütunlar 1 olarak işaretlenirken fotoğraflarda yatay doğrusal çizgiler, eğrisel çizgiler, çerçeveler, boş alan, simetri, ritim, perspektif oyunları ve fotomontaj parametrelerine dair verilere rastlanmadığından ilgili sütunlar 0 olarak işaretlenmiştir.

Bağlam/yerle ilişki başlığında, çatılarda bulunan kar (Şekil 3.12-D) iklimsel verilere işaret ettiğinden iklimsel veriler 1, şekil 3.10'da sol üstte yer alan hava fotoğrafında gün batımının etrafında bulutlar fotoğrafta bulunduğu için bulutlar başlığı 1, fotoğrafta yer alan evlerin arkasındaki ağaçlık alan (Şekil 3.12-C) doğal çevreye işaret ettiğinden ilgili başlık 1, ağaçların önünde yer alan evler yapının çevresini oluşturduğundan yapı çevre 1, fotoğraflarda gündelik donatılara dair veriler

olmadığından bu başlık 0, Şekil 3.10’da yer alan fotoğraflarda insansız fotoğraflar bulunduğu için insansız başlığı 1 ve Şekil 3.13’de insanlar görüldüğü için insan ve diğer kullanıcılar başlığı 1 olarak işaretlenmiştir.

Şekil 3.13 : Terrence Zhang’ın İç Mekan Fotoğrafının Analizi-3 (Hacer Bozkurt, 2019).

Hareket üst başlığında, seçilen fotoğraflarda rüzgar hareketi görünür olmadığından bu parametre 0, insanların tek bir anı fotoğraflanmış olsa bile hareket ettikleri belli olduğu için (Şekil 3.13-A) kullanıcı hareketi1 ve bazı insanların hareketinin birkaç anı uzun pozlama ile görünür hale geldiği için (Şekil 3.13-B) uzun pozlama başlığı 1 olarak işaretlenmiştir.

Anlatısal/ilişkisel durumlar başlığında yer alan yansımalar, parçacılık ve yoğunluk parametreleri ile ilgili veriler fotoğraflarda bulunmadığından bu başlıklar 0, şekil 3.11 de yer alan fotoğrafta tek kaçırlı perspektif mekânın derinliğine işaret ettiğinden derinlik başlığı 1, şekil 3.12 de yer alan görselde birincisi pencere, ikincisi çatıların ve üçüncüsü en arkada ağaçlık bölgenin oluşturduğu katman olmak üzere fotoğrafta farklı katmanlar görünebilir olduğu için katmanlar başlığı, seçili fotoğraflarda genel olarak mimari yapı fotoğrafın odağında olduğu için ilgili başlık 1 ve şekil 3.13’de her ne kadar mimari yapı fotoğrafın odağında olsa bile kullanıcılar da yapı kadar odakta olduğu için gündelik hayatın mimari fotoğrafın odağında olması başlığı 1 olarak işaretlenmiştir.

Bu bağlamda görsel içerik analizinde yer alan diğer tüm fotoğraflar Terrence Zhang örneğinde olduğu gibi detaylı bir şekilde incelenerek aynı zamanda çoklu mütakabiliyet analizinin altlığı olan görsel içerik analizi tamamlanmıştır.

3.2 Çoklu Mütakabiliyet Analizi ve Mimari Fotoğraf Benzerlik Grupları

1 ve 0'lar kullanılarak hazırlanmış olduğumuz görsel içerik analizi veri setini değerlendirebilmek ve sayısal veriler üzerinden yeni gruplandırmalar önerebilmek için çalışma R yazılımı içerisinde çoklu mütakabiliyet analizi (multiple correspondence analysis) ile devam edilmeye karar verilmiştir. İki'den fazla kategori değişkeni içeren veri tablolarını özetlemek ve görselleştirmek için kullanılan bu yöntemin Alboukadel Kassambara (2017), genellikle araştırmaların veri setlerini analiz etmek için kullanılmakta olduğunu ve amacının da değişken kategoriler arasında ilişki kurmak ve benzer profile sahip grupları bir araya toplamak olduğunu söyler. Pierre Bourdieu (2014)'e göre çok boyutlu bir teknik olan mütakabiliyet analizi çapraz tablonun satırları, sütunları ve aynı anda hem satırları hem sütunları arasındaki ilişkileri incelemek için kullanılabilirken orijinal veriler sırasal veya kategorisel seviyede olabilir. Mütakabiliyet analizinde sayısal veriler yardımıyla her sütuna çok boyutlu uzay içerisinde bir koordinat atanır ve atanan bu koordinatlar yardımıyla sütunlar arasındaki ilişkiler çok boyutlu olarak temsil edilebilir. "Haritalarda değişkenler nokta şeklinde görünür; noktalar arasındaki uzaklık, ilişkiselliğin boyutunu gösterir. İki nokta birbirine yaklaştıkça, o iki değişkenin ölçtüğü pratiklerin birlikte eyleme ihtimali yükselir. İlişkiselliği sorgulanan aktif değişkenlere ek olarak, analizdeki dağılımı etkilemeyecek şekilde alana sonradan destekleyici değişkenler (yaş, eğitim statüsü, gelir vs. gibi) eklenebilir." (Hazır, Kalaycıoğlu, & Çelik, 2016).

Bu bağlamda bu yöntem aracılığıyla görsel içerik analiz verileri kullanılarak benzer işler üreten fotoğrafçıların bir araya toplanmasıyla bir benzerlik grubu önermek ve bu grupların birbirleriyle ilişkisini tartışabilmek çalışmanın önemli parçalarından biridir. Şekil 3.14'de tamamlanmış halini gördüğümüz görsel içerik analiz tablosunda fotoğrafların içeriklerinde mevcut olan parametreler yani 1'ler sarı ile işaretli olarak görülürken, mevcut olmayanlar yani 0'lar beyaz olarak bırakılmıştır. Bu analiz tablosunda ek bilgi olarak çoklu mütakabiliyet analizinde kullanılmış olan fotoğrafçı numaraları ve analiz sonucu ortaya çıkmış olan yeni gruplandırmaların numaraları yer almıştır. Parametrelerin altında yer alan kodlar da yine çoklu mütakabiliyet analizinde kullanılmış olup tartışmalar sırasında kullanılmayacaktır (Ek G'de tablonun büyük haline ulaşabilirsiniz).

Görsel içerik analizi değerlendirme tablosunda yer alan sarı ile işaretli hücrelerin bir arada olma durumu çoklu mütakabiliyet analizinde benzerlik gruplarını verecek olmasına rağmen bazı parametrelerin hemen hemen tüm fotoğrafçılarda ortak olması sebebiyle çoklu mütakabiliyet analizine bir etkisi yoktur (Şekil 3.14).

Genel bakış başlığında bulunan dış mekan, iç mekan ve detay parametreleri fotoğrafçıların çoğunluğunda ortak olduğundan ayırt edici özellik göstermezken kentsel doku ve tipoloji parametreleri fotoğrafçıların birbirlerinden ayrılmasını sağlar. Bakış açısı başlığı altında yer almakta olan köşe fotoğrafı analizi yapılan fotoğrafçıların hemen hemen hepsinde ortak bir özellikken, cephe fotoğrafı ve tek kaçıslı perspektif çok kullanılmasına rağmen halen ayırt edici bir parametredir. Hava fotoğrafı, aşağı bakış ve yukarı bakış parametreleri grupları ayırmak ve bakış açılarını ortaya dökülebilmek için önemli farklılıkları oluşturmakla beraber bu grupta yer alan en az yoğun parametre panoramik fotoğraftır.

Özellikle dış mekan çekimlerinde fotoğrafçıların çoğu doğal ışık kullanımını tercih ettikleri için ışık kullanımında yer alan bu parametre ayırıcı özelliğe sahip değilken, yapay ışık ve gece fotoğrafı farkları gösterebilmek açısından önemlidir ve grubun en az yoğun parametresi olan ters ışık çok az kullanılmasına rağmen atmosferik mimari fotoğraf tartışmaları için önemli bir girdi olduğundan çok kıymetlidir.

Grafiksel anlatımın en yaygın parametresi düşey doğrusal çizgiler gruplandırmaya etki etmezken düşey doğrusal çizgiler, eğrisel çizgiler, çerçeveler, boş alan, simetri ve ritim parametreleri çok yoğun olmadığından ayırıcı niteliktedir.

Bağlam başlığında yer alan doğal çevre, yapılı çevre ve insansız parametreleri tabloda yoğun olarak bulunmalarına rağmen diğer parametrelerle beraber kullanıldıklarında ayırt edici özellikte olabildiklerinden analiz için önemlidirler ve bu başlıkta yer alan diğer parametrelerden iklimsel veriler, insan-diğer kullanıcılar ve gündelik donatılar çok yoğun olmamasının yanı sıra mimari fotoğraf yaklaşımlarının belirlenmesinde etkili ve tartışmaları zenginleştirici niteliklerdir.

Genel olarak tüm alt başlıklarının çok yoğun olmamasıyla dikkat çeken harekette, en az görülen ve ters orantılı olarak çok önemli parametrelerden biri rüzgar hareketi olup mimari fotoğrafın yorumu için kıymetlidir.

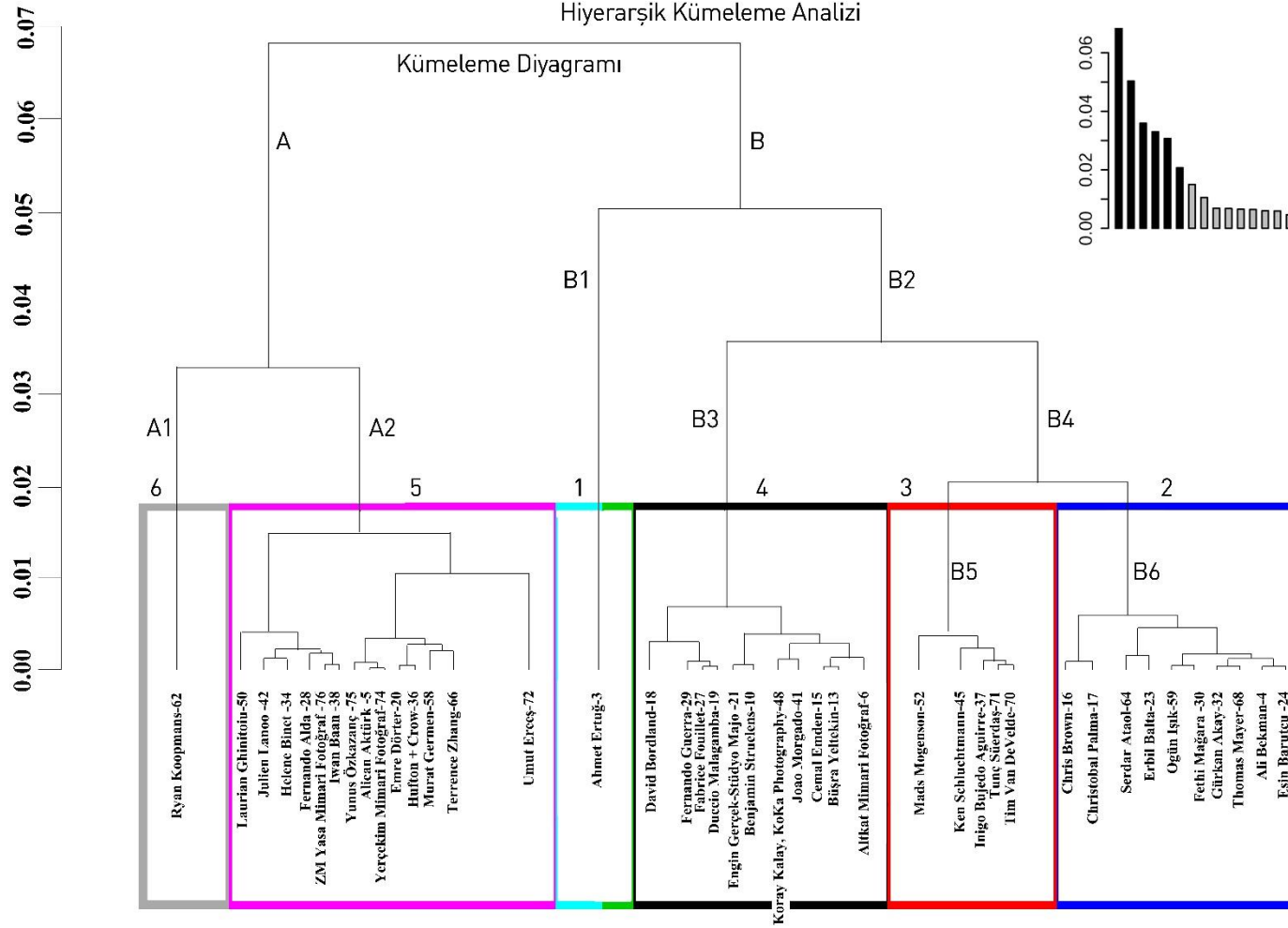
Son başlık olan anlatsal/ilişkisel durumlar başlığına baktığımızda tüm fotoğrafçıların işlerinde ortak olan mimari yapının fotoğrafın odağında olma parametresi kendi başına anlam ifade etmezken onun karşıtı olan gündelik yaşamın fotoğrafın odağında olma durumu ile beraber düşünüldüğünde anlam kazanırken mimari fotoğraf tartışmalarını

zenginleştirir. Bunun yanı sıra yansımalar, parçacılık, derinlik, katmanlar ve yoğunluk çok yaygın parametreler olmadığından ayırıcı özelliğe sahiptirler.

Mimari Fotoğraf Benzerlik Grupları					
1	2	3	4	5	6
Ahmet Ertuğ	Ali Bekman	Inigo Bujedo Aguirre	Altkat Mimari F.	Alican Aktürk	Ryan Koopmans
	Chris Brown	Ken Schluchtmann	Benjamin Struelens	Emre Dörter	
	Christobal Palma	Mads Mogenson	Büşra Yeltekin	Fernando Alda	
	Erbil Balta	Tim Van DeVelde	Cemal Emden	Helene Binet	
	Esin Barutçu	Tunç Süerdaş	David Bordland	Hufton + Crow	
	Fethi Mağara		Duccio Malagamba	Iwan Baan	
	Gürkan Akay		Engin Gerçek	Julien Lanoo	
	Ogün Işık		Fabrice Fouillet	Laurian Ghinitoiu	
	Serdar Ataol		Fernando Guerra	Murat Germen	
	Thomas Mayer		Joao Morgado	Terrence Zhang	
			Koray Kalay	Umut Ereeş	
				Yerçekim Mim. F.	
				Yunus Özkazanç	
				ZM Yasa Mim. F.	

Şekil 3.15 : Mimari Fotoğraf Benzerlik Grupları (Hacer Bozkurt, 2019).

Görsel içerik analizi veri setindeki 1 ve 0'lar yardımıyla R yazılımı içerisinde benzerliklerine göre her bir fotoğrafçıya çok boyutlu uzayda koordinatlar atanmış ve bu koordinatların birbirlerine yakınlıklarına göre fotoğrafçıların benzerlik grupları oluşmuştur. Altı gruba ayrılmış olan (Şekil 3.15) bu fotoğrafçıların birbirleriyle olan ilişkileri ve yakınlık dereceleri çoklu mütekalibiyet analizi hiyerarşik kümeleme diyagramında görülmektedir (Şekil 3.16). Bu diyagrama göre, fotoğrafçılar A ve B olmak üzere iki ana gruba ayrılırken beşinci ve altıncı grup A'nın içinde yer alan ve birinci dereceden yakınlığa sahip gruplardır. B grubunu hiyerarşik olarak alttan üste doğru inceleyecek olursak ikinci ve üçüncü gruplar da birbirlerine birinci dereceden yakınlığa sahipken (B4 kolu), dördüncü grup ile (B3 kolu) ikinci dereceden yakınlıktadırlar. Diyagramın B1 kolunda yer alan birinci grup ile B2 kolunun alt gruplarından biri olan dördüncü grup ikinci derece yakınlığa sahipken bu grup üçüncü ve ikinci grup ve üçüncü grup ile üçüncü derece yakınlıktadır. Ryan Koopmans altıncı grupta yalnız olmasına rağmen diğer gruplara kıyasla beşinci gruptaki fotoğrafçıların daha yakın üslupta çalışmaktadır. Kendi grubunda tek başına yer alan diğer fotoğrafçı Ahmet Ertuğ da fotoğrafı ele alış biçimi olarak altıncı ve beşinci gruptansa B2 kolunda yer alan ikinci, üçüncü ve dördüncü gruba daha yakın durmaktadır.

Şekil 3.16 : Çoklu Mütakabiliyet Analizi Hiyerarşik Kümeleme Diyagramı.

4. MİMARİ FOTOĞRAF YAKLAŞIM VE BENZERLİK GRUPLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Mimari fotoğrafın türleri kısmında yapılan ön analiz çalışması ile ortaya çıkmış olan yorum eksenli bakış açısı mimari fotoğraf yaklaşımlarını gruplandırabilmemiz ve fotoğrafları yorumlayabilmemiz için çalışmanın önemli bir adımını oluşturur. Bu gruplandırma çalışması her ne kadar sağlam temellere otursa da deneyimsel olan mimari fotoğraf dünyasını hala deneyimsel bir çerçeveden ele almamıza ve yorumlamamıza imkan sağlamaktaydı. Üçüncü bölümde mimari fotoğrafa başka bir çerçeveden bakabilmek ve çalışmayı bilimsel temellere oturtabilmek adına yapılmış olan görsel içerik analizi ve çoklu mütakabiliyet analizi çalışmaları ile mimari fotoğrafa sayısal veriler üzerinden şekillenen bir gruplandırma önerisi yapmıştık. Fotoğrafçıların işlerindeki benzerlikler üzerinden oluşan bu yeni gruplandırma mimari fotoğraf ve yaklaşımları için yeni bakış açıları üretmemize imkan verirken aynı zamanda mimari fotoğraf eleştirisinde deneyimsel ve sayısal bakış açılarının bir araya gelme durumlarını tartışabilmemiz için iyi bir zemin oluşturur. Bu bağlamda bu bölümünün amacı mimari fotoğraf benzerlik gruplarını örneklerle açıklayarak tartışmak ve mimari fotoğraf yaklaşım grupları ile mimari fotoğraf benzerlik gruplarının karşılaştırılmasını yapmaktır.

4.1 Mimari Fotoğraf Benzerlik Gruplarının Değerlendirilmesi

Sayısal bir analiz yöntemi olan görsel içerik analizi veri setinin çoklu mütakabiliyet analizi sonucu altı adet mimari fotoğraf benzerlik grubu çıkmış olup dördüncü grupta yer alan fotoğrafçılardan Cemal Emden'in işleri daha çok anıtsal nitelikteyken gruptaki diğer fotoğrafçıların işleri grafik kompozisyon olarak nitelendirilmeye daha yakın olduğundan bu grubun ikiye bölünmesine karar verilmiş ve toplamda yedi grup elde edilmiştir (Şekil 4.1). Mimari fotoğrafa sayısal bir dünyadan bakmamıza imkan veren bu gruplandırma çalışmasındaki yedi grup sırasıyla örnekler üzerinden tartışılacaktır.

Mimari Fotoğraf Benzerlik Grupları						
Tipolojiciler	Betimleyiciler	Atmosferciler	Grafik Kompozisyoncular	Anıtsalcılar	Bağlamsalcılar	Kent-Görselciler
Ahmet Ertuğ	Ali Bekman	Inigo Bujedo Aguirre	Altkat Mimari F.	Cemal Emden	Alican Aktürk	Ryan Koopmans
	Chris Brown	Ken Schluchtmann	Benjamin Struelens		Emre Dörter	
	Christobal Palma	Mads Mogenson	Büşra Yeltekin		Fernando Alda	
	Erbil Balta	Tim Van DeVelde	David Bordland		Helene Binet	
	Esin Barutçu	Tunç Süerdaş	Duccio Malagamba		Hufton + Crow	
	Fethi Mağara		Engin Gerçek		Iwan Baan	
	Gürkan Akay		Fabrice Fouillet		Julien Lanoo	
	Ogün Işık		Fernando Guerra		Laurian Ghinitoiu	
	Serdar Ataol		Joao Morgado		Murat Germen	
	Thomas Mayer		Koray Kalay		Terrence Zhang	
					Umut Ereeş	
					Yerçekim Mim. F.	
					Yunus Özkazanç	
					ZM Yasa Mim. F.	

Şekil 4.1 : Mimari Fotoğraf Benzerlik Grupları Fotoğrafçıları (Hacer Bozkurt, 2019).

4.1.1 Tipolojiciler

Bu grubun karakterini oluşturan en önemli parametreler tipoloji, tek kaçışlı perspektif, simetri, ritim, derinlik ve insansız fotoğraf olmakla birlikte belli bir mimari dile dair benzer karakterde işlerin temsil edilmesidir. Tipoloji grubunda yalnız başına yer almakta olan Ahmet Ertuğ'un işlerinde olduğu gibi belli bir döneme ait, ya da belli bir mimari mekanın farklı örneklerini bir arada toplayan işler üreten fotoğrafçılar bu grupta yer alır (Şekil 4.2). Tipolojik fotoğraf olarak nitelendirebileceğimiz işlerde genellikle kamera, mekanın tam ortasına konumlandırılarak hem tek kaçışlı perspektif kuralına göre yerleşir hem de fotoğrafta simetri oluşturmak amaçlanır. Genellikle insansız olarak çekilen bu fotoğraflarda mekan ön planda olmakla beraber odak mekansal ve tarihsel katmanlara çekilmeye çalışılır.

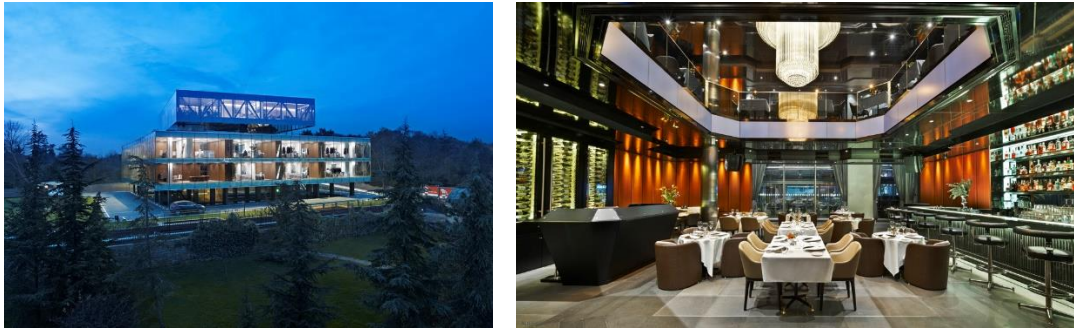
Şekil 4.2 : Ahmet Ertuğ (URL-18).

Candida Höfer ve Bernd-Hilla Becher analiz kapsamına girmemiş olan ama bu başlık altında değerlendirilebilecek önemli diğer fotoğrafçılardandır. Höfer'in işlerinde,

Ertuğ'un fotoğraflarında olduğu gibi kütüphaneler, otel, müze ve konser salonları gibi mekanlar dikkat çektiği gibi bu mekanlar insansız olarak fotoğraflanarak dikkat yapıların gözle görülemeyen katmanlarına çekmeye çalışır. Bernd-Hilla Becher ise bu iki fotoğrafçıdan biraz farklılaşarak iç mekandansa dış mekan fotoğraflarına odaklanarak su kuleleri gibi eski endüstri yapılarını fotoğraflamaktadır. Tüm bu fotoğrafçıların ortak özelliklerinden bir diğeri ise her ne kadar tipoloji çalışmalarına odaklanmış olsalar bile aynı zamanda tarihin ve yapıların belgelerini tutan taraflarının güçlü olmalarıdır.

4.1.2 Betimleyiciler

Mimari benzerlik gruplarından ikincisi olan ve genel olarak mimari yapıyı belgeleme özelliği ön planda olan bu grubun önemli parametreleri iç mekan, dış mekan, cephe fotoğrafı, detay fotoğrafı, köşe fotoğrafı, gece fotoğrafı, iklimsel veriler, insansız, doğal çevre ve yapı çevredir. Tüm bu parametrelere baktığımızda fotoğrafın çevresiyle ilişkisini, cephe bilgilerini ve farklı zaman dilimlerindeki görünüşlerin belgesini tutan bir özelliğe sahip olduğunu görmekteyiz. Bazı fotoğrafçılar tüm odağı yapıya çekmek için özellikle insansız olarak belgelemeyi tercih ederken tam tersi olarak kullanıcılarıyla beraber fotoğraflayan fotoğrafçılar da mevcuttur. Bununla beraber diğer gruplarda yer alan fotoğrafçıların işlerinde farklı yaklaşımlar ön plana çıkmış olsa da tüm fotoğrafların farklı açılardan bir kayıt tutma özelliği mevcuttur.

Şekil 4.3 : Ali Bekman (URL-19).

4.1.3 Atmosferciler

Peter Zumthor'un tasarımlarında yapının malzemesinin, oranlarının, doğa ile uyumunun ve ışık etkisinin dikkatlice düşünülerek oluşturulan atmosferik etkiler mimarlık alanında önemli bir yere sahiptir. Peki bu atmosferik durumunun mimari fotoğrafta bir karşılığı var mıdır? Mimarlık literatüründe önemli yere sahip olan Zumthor (2006)'un atmosferi ve Benjamin "aura" tartışmaları olduğu gibi mimari

fotoğrafta henüz yaygınlaşmamış olsa da özellikle Finlandiya mimarlık dergilerinde geniş yer etmekte olan ama ülkede yoğun olarak görülen yağmurlu havanın başka bir deyişle iklimsel verilerin fotoğraflarda görünür olmama durumundan yola çıkarak çalışmalar üreten Goodwin (2014), mimari fotoğrafta atmosfer tartışmalarını gündeme getirmiştir. Atmosferik fotoğraf denince akla ilk olarak Ken Schluchtmann'ın fotoğraflarında da olduğu gibi sisle çevrelenmiş yapıların fotoğrafları gelse de farklı hava koşulları, yoğun ağaçlık alanlar, kalabalık insan grupları ve ters ışık gibi unsurlarla da atmosferik fotoğraflar elde edilebilir (Şekil 4.4).

Şekil 4.4 : Ken Schluchtmann (solda, URL-20), Fernando Guerra (sağda, URL-21).

4.1.4 Grafik Kompozisyoncular

Grafik kompozisyoncular grubunda, dikey doğrusal çizgiler, yatay doğrusal çizgiler, diyagonal çizgiler, ışık gölge oyunları, doku ve renk parametrelerinin yoğunluk olarak bulunması dikkat çeker. Bu grupta yer alan fotoğrafçıların işlerinde renklerle ve çizgilerle oluşturulan kompozisyonlar çoğunlukta olmakla birlikte, gökyüzünün ya da sade arka planın kompozisyona dahil edilmesi ile soldaki görselde olduğu gibi boş alan fotoğrafları ve sağdaki gibi cephe katmanları ile oluşturulan fotoğraflara da büyük ölçüde rastlanmaktadır (Şekil 4.5).

Şekil 4.5 : Büşra Yeltekin (solda, URL-22), Benjamin Struelens (sağda, URL-23).

4.1.5 Anıtsalcılar

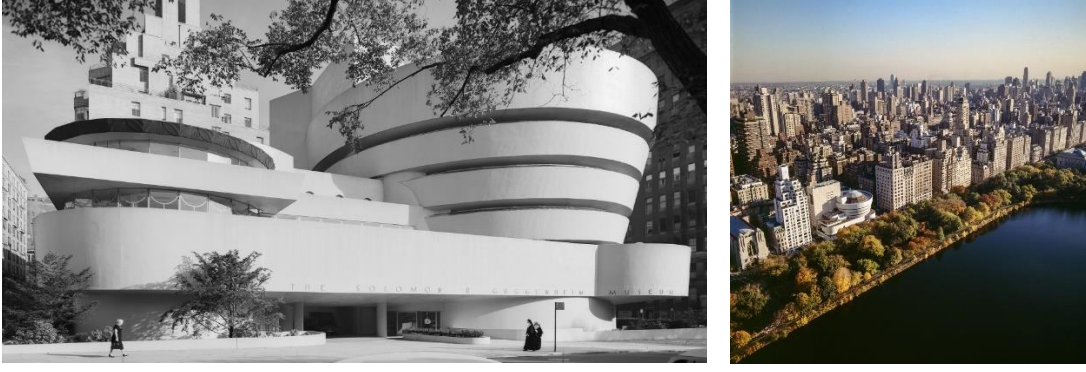
Mimari benzerlik gruplarının dördüncüsü içerisinde yer alan Cemal Emden özellikle siyah beyaz kullanımı, yukarı bakış ve insansız parametrelerini içeren fotoğraflarının anıtsal fotoğraflara daha çok uyması ve bulunduğu grupta yer alan diğer fotoğrafçılardan bu noktada ayrılmış olmasından dolayı bu grup oluşturulmuştur. Anıtsalcı olarak tariflenen fotoğrafçıların işlerinde kamera genellikle aşağıdan yukarıya doğru konumlanan kamera açısıyla temsil edilen yapı kutsallaşmaya başlamaktadır. Kameranın etkisinin yanı sıra fotoğrafların genellikle insansız ve siyah beyaz oluşu da yapının anıtsal görünümünü güçlendirir.

Şekil 4.6 : Cemal Emden (URL-24, URL-25).

4.1.6 Bağlamsalcılar

Benzerlik gruplarının beşincisi olan ve doğal çevre ile ilişki, yapı çevre ile ilişki, gündelik donatılar, kullanıcı, iklimsel veriler, rüzgar hareketi, iklimsel veriler ve gündelik yaşamın fotoğrafın odağında olma parametrelerini yoğunluklu olarak içeren bağlamsalcılar grubu yapıyı çevresi, ve yaşayanları ile birlikte fotoğraflamanın önemli olduğunu düşünen fotoğrafçılardan oluşur.

Şekil 4.7 : Solomon R. Guggenheim Müzesi, Ezra Stoller (solda, URL-26), David Heald (sağda, URL-27).

Tartışmaya yapının bağlamının fotoğrafta temsil edilmesinin önemi ile başlayacak olursak Frank Lloyd Wright'ın tasarladığı Solomon R. Guggenheim Müzesi projesinin farklı açılardan çekilmiş iki fotoğrafını konuşmak çok kıymetlidir. Genellikle fotoğraflarda yoğun kent dokusu içinde görmeye alışkın olduğumuz yapıyı Central Park tarafından çekilmiş bir hava fotoğrafı sayesinde kentsel boşluk ile görebilme şansı elde etmekteyiz (Şekil 4.7). Aynı zamanda mimari fikri tartışılabileceğimiz kuramsal bilgiye de hizmet eden mimari fotoğrafta yapının tasarımını ya da kentsel bağlamdaki yerini tam anlamıyla anlayabilmek ve değerlendirebilmek adına bu örnekte olduğu gibi yapının farklı durumlarını da temsil edebilmek önemlidir. Guggenheim örneğinde görüldüğü üzere Ezra Stoller'ın kent içerisinde fotoğrafı ve David Heald'in Central Park tarafından çekilmiş olan fotoğrafını birlikte görmek yapının kent içindeki bağlamını ve kentle kurduğu ilişkiyi konuşabilmemize olanak sağlar.

Şekil 4.8 : Paralel Dünya, Jan Vranovsky (URL-28).

Bağlam tartışmasını bir adım daha ileriye taşıması açısından Jan Vranovsky'nin Paralel Dünya serisine baktığımızda, sanatçının Tokyo sokaklarını konu edindiği fotoğraf serisinde insan yer almamasına rağmen kullanıcıya ve onun gündelik yaşamına dair pek çok ize rastlamak mümkündür. Tasarım aşamasında belki planlanmamış ama kullanımla beraber ortaya çıkmış, gündelik hayatın kendiliğinden ürettiği çeşitli kentsel donatıyı bu fotoğraflar üzerinden okuyabilmekteyiz. Bina cephelerinde biriken klima üniteleri ve tesisat boruları, elektrik direkleri, şehri ağ gibi ören elektrik kabloları ve çöp kutuları gibi mimari fotoğrafta gösterilmekten tereddüt edilen ama hayatımızın tam içinde olan bu unsurlar fotoğraf serisinin odağında yer almaktadır. Farklı bir bakış açısıyla da gündelik yaşam ve ona ait olan tüm donatılar fotoğraflarda yer almasına ve yaşamsal izlerin rahatlıkla okunabiliyor olmasına rağmen kullanıcıların eksikliği bizi yaşadığımız dünyadan kopararak başka bir dünyaya doğru sürükler. Jan Vranovsky'nin fotoğraflarında kullanıcıların bulunmamasından dolayı fotoğraflarda oluşan ütopik dünya algısı aslında o kullanıcıların o yerin ya da yapılı çevrenin bağlamının en önemli parçalarından biri olduğunu gösterir.

Bu bağlamda Lanoo ve Baan'ın işlerine baktığımızda yapılı çevre kadar onu tanımlayan insanlar da fotoğraflarda ön planda olduğunu görebilmekteyiz. Kullanıcı yaşadığı çevreyi dönüştürebilme gücüne sahip olduğu için yapının şimdiki ve gelecekte bağlamının merkezine yerleşir, onunla beraber yaşar ve dönüşmeye, dönüştürmeye devam eder.

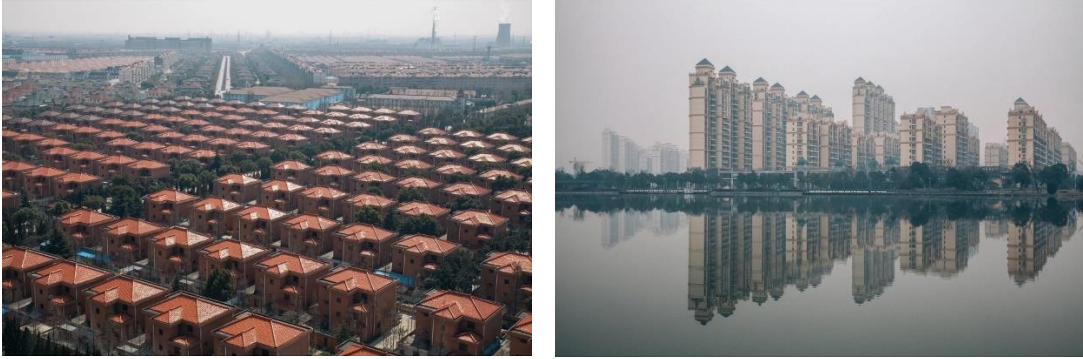

Şekil 4.9 : Julien Lanoo (solda, URL-29), Iwan Baan (sağda, URL-30).

4.1.7 Kent-Görselciler

Benzerlik gruplarının altıncısında ve yalnız başına yer alan Ryan Koopmans, daha çok kentsel bağlamda, kent dokusu üzerine eleştirel fotoğraflar üretir. İşlerinde yoğun olarak yoğunluk, örüntü/doku, hava fotoğrafı, kentsel doku ve aşağı bakış

parametreleri yoğunluklu olarak bulunan fotoğrafçının bazı işleri Michael Wolf ile benzerlik gösterir. Wolf da analiz kapsamında yer almamasına rağmen işleri bu grupta tartışılmaya uygundur.

Şekil 4.10 : Ryan Koopmans (URL-31).

4.2 Mimari Fotoğraf Yaklaşım ve Benzerlik Gruplarının Karşılaştırılması

Mimari fotoğraf yaklaşım gruplarını kısaca hatırlayacak olursak öncelikle çeşitli mimari fotoğraf yaklaşımlarını ortaya serip yorum eksenli bakış açısına göre gruplandırma yapmayı denemiş ve bu grupları sırasıyla az yorum içerenden çok yorum içerene doğru profesyonel/belgeleme, yorumcu mimari fotoğrafçılar, belgeleme ve sanatsal arası gidip gelenler ve sanatçı fotoğrafçılar olarak adlandırmıştık.

Bir sonraki adımda mimari fotoğrafın görsel içerik analizi yaparak fotoğrafların benzerlik oranlarına göre tipolojiciler, betimleyiciler, atmosferciler, grafik kompozisyoncular, anıtsalcılar, bağlamsalcılar ve kent-görselciler olmak üzere yedi gruba ayırdık.

Bu iki gruplandırma adlarına karşılıklı olarak baktığımızda yaklaşım gruplarında yer alan profesyonel/belgeme ile betimleyiciler, sanatçı fotoğrafçılar ile grafik kompozisyoncular benzerlik gösterirken yorumcu mimari fotoğrafçılar ve belgeleme ile sanat arası gidip gelen fotoğrafçılar parçalanarak tipolojiciler, atmosferciler, anıtsalcılar, bağlamsalcılar ve kent-görselcilere bölünerek dağılmışlardır.

Mimari fotoğraf yaklaşım gruplarında belgesel ile sanat arası gidip gelen fotoğrafçılarda yer alan Ahmet Ertuğ, benzerlik gruplarında tipolojicilere yerleşmiştir. Tipoloji grubunun da belgeleme tarafının olduğunu düşündüğümüzde fotoğrafçının analize göre bu gruba yerleşmesi kabul edilebilir bir sonuçtur. Yeni oluşan benzerlik grubunda bulunan betimleyicilerde hemen hemen tüm fotoğrafçılar

profesyonel/belgelemeden gelmesine rağmen Cristobal Palma yorumcu mimari fotoğrafçılardan gelerek bu gruba katılmıştır. Palma'nın sayısal değerlerine baktığımızda özellikle gündelik hayatın mimari fotoğrafın odağında olmaması ve gündelik donatılar gibi yaşamla doğrudan ilişkili parametrelerin eksiliği dolayısıyla grubu değiştirerek betimleyicilere yerleştiği görülür. Atmosfercilerde yer alan Inigo Bujedo Aguirre, Ken Schluchtmann ve Tim Van DeVelde yorumcu fotoğrafçılardan gelmekte olup iklimsel ve verilerle ilgili parametrelere sahip oldukları için bu grupta yer almaları şaşırtıcı değildir. Fakat profesyonel/belgeleme grubundan gelmekte olan Mads Mogenson ve Tünç Süerdaş'ın beklenmedik bir şekilde atmosfercilerde yerleşmiştir.

Mimari Fotoğraf Yaklaşımlarına Göre Mimari Fotoğrafçıların Gruplandırılması			
Profesyonel / Belgeleme	Yorumcu Mimari Fotoğrafçılar	Belgeleme ile Sanat Arası Gidip Gelen Fotoğrafçılar	Sanatçı Fotoğrafçılar
Ali Bekman	Achim Birnbaum	Ahmet Ertuğ	Ahmet Elhan
Alican Aktürk	Balthazar Korab	Candida Höfer	Andreas Gursky
Altkat Mimari Fotoğraf	Christobal Palma	Andreas Feininger	Aydın Büyüktaş
Benjamin Sturulens	Duccio Malagamba	Berenice Abbott	Bernd & Hilda Becher
Büşra Yeltekin	Emre Dörter	Cemal Emden	David Bordland
Chris Brown	Fabrice Fouillet	Ezra Stoller	James Casebere
Engin Gerçek	Fernando Alda	Helene Binet	Jan Vranovsky
Erbil Balta	Fernando Guerra	Huften + Crow	Lewis Baltz
Esin Barutçu	George Messaritakis	Julius Shulman	Metehan Özcan
Fethi Mağara	Hans Georg Esch	Klemens Ortmeyer	Michael Wolf
Gürkan Akay	Hiroshi Sugimoto	Maximilian Meisse	Michael Wesely
Koray Kalay	Inigo Bujedo Aguirre	Samuel H. Gottscho	Murat Germen
Mads Mogenson	Iwan Baan	Thomas Struth	Richard Silver
Serdar Ataol	Joao Morgado		Ryan Koopmans
Tünç Süerdaş	Julien Lanoo		Taiyo Onorato & Nico Krebs
Umut Ereeş	Ken Schluchtmann		Thomas Demand
Yunus Özkazanç	Laurian Ghinitoiu		Yener Torun
ZM Yasa Mimari Fotoğraf	Pit Brunner		
	Terrence Zhang		
	Tim Van DeVelde		
	Yerçekim Mimari Fotoğraf		

Şekil 4.1 : Mimari Fotoğraf Yaklaşım Grupları (Hacer Bozkurt, 2019).

Mimari Fotoğraf Benzerlik Grupları						
Tipolojiciler	Betimleyiciler	Atmosferciler	Grafik Kompozisyoncular	Anıtsalcılar	Bağlamsalcılar	Kent-Görselciler
Ahmet Ertuğ	Ali Bekman	Inigo Bujedo Aguirre	Altkat Mimari F.	Cemal Emden	Alican Aktürk	Ryan Koopmans
	Chris Brown	Ken Schluchtmann	Benjamin Struelens		Emre Dörter	
	Christobal Palma	Mads Mogenson	Büşra Yeltekin		Fernando Alda	
	Erbil Balta	Tim Van DeVelde	David Bordland		Helene Binet	
	Esin Barutçu	Tünç Süerdaş	Duccio Malagamba		Huften + Crow	
	Fethi Mağara		Engin Gerçek		Iwan Baan	
	Gürkan Akay		Fabrice Fouillet		Julien Lanoo	
	Oğün Işık		Fernando Guerra		Laurian Ghinitoiu	
	Serdar Ataol		Joao Morgado		Murat Germen	
	Thomas Mayer		Koray Kalay		Terrence Zhang	
					Umut Ereeş	
					Yerçekim Mim. F.	
					Yunus Özkazanç	
					ZM Yasa Mim. F.	

Şekil 4.2 : Mimari Fotoğraf Benzerlik Grupları (Hacer Bozkurt, 2019).

Grafik kompozisyoncular başlık adı olarak sanatçı fotoğrafçılarla daha çok benzerlik göstermekte olsa da profesyonel/belgeleme, yorumcu mimari fotoğrafçılar ve sanatçı fotoğrafçılardan gelen fotoğrafçılarla oluşmuştur. Benjamin Struelens, Altkat Mimari Fotoğraf, Büşra Yeltekin Engin Gerçek ve Koray Kalay profesyonel/belgelemeden, Duccio Malagamba, Fabrice Fouillet, Fernando Guerra, Joao Morgado yorumcu fotoğrafçılardan gelirken David Bordland sanatçı fotoğrafçılardan gelerek grubu oluşturmaktadır. Fakat Fernando Guerra ve Joao Morgado resimsel kompozisyonu güçlü işlere sahip olmalarına rağmen bu alanda öne çıkmadıklarından ve özellikle ters ışık parametresi ile ilişkili olarak atmosfercilerde yer alması beklenmekte olup bu gruba yerleşmeleri şaşırtıcıdır.

Anıtsalcılarda yer alan Cemal Emden normal şartlarda grafik kompozisyoncularda yer almaktayken işleri yukarı bakış, siyah beyaz renk kullanımı ve insansız parametrelerine sahip olduğu için ayrı bir gruba yerleştirilmiştir. Cemal Emden ve grafik kompozisyoncular grubunda yer alan Büşra Yeltekin'in işlerinin farklılıklarından dolayı aynı grupta olması problem teşkil etmekle birlikte Cemal Emden'i ayıracak soruların eksik kaldığını gösterir. Çalışmanın bu açığı kabul edilerek fotoğrafçıyı ayrı bir gruba yerleştirilmiştir.

Bağlamsalcılar grubu profesyonel/belgeleme, yorumcu mimari fotoğrafçılar, belgeleme ve sanat arası gidip gelenler ve sanatçı fotoğrafçılardan oluşmakta olup, bu fotoğrafçıların çoğunun yorumcu mimari fotoğrafçılardan gelmeleri beklendik bir durumdur. Fakat belgeleme ve sanat arası gidip gelen fotoğrafçılardan olan Helene Binet'in , Cemal Emden'in yanında anıtsalcılarda ya da grafik kompozisyoncularda yer alması daha uygundur. Bunun yanı sıra Alican Aktürk, Umut Ereeş ve Yunus Özkazanç'ın bu gruptansa betimleyicilerde yer alması daha öngörülebilir bir durumdur.

Son grup olan kent-görselcilerde yer alan Ryan Koopmans işlerinin ve içerdiği parametrelerin farklılığı nedeniyle bulunduğu grupta yalnız kaldığı görülür. Fotoğrafçının diğer gruplara yerleşip yerleşeme durumunu incelediğimizde, fotoğrafçıların işlerinin diğerlerinden çok farklı niteliklere sahip olduğundan grubu değiştirilmemiştir.

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Mimari fotoğrafı yorumlayabilmek amacıyla farklı bakış açıları arayarak mimari fotoğrafın potansiyellerini keşfetmeyi deneyen bu çalışma çeşitli mimari fotoğrafçıların mimari fotoğrafı gruplandırma biçimlerini irdeleyerek başlar. Bu sınıflandırma biçimleri her ne kadar günümüz mimari fotoğrafını okuyabilmek için yetersiz olsa da var olan düşünceleri görmek ve yeni bir yöntem geliştirebilmek açısından çalışmanın önemli bir adımını oluşturur. Çeşitli fotoğrafçılara göre mimari fotoğraf türlerinin analizi sonrası önermiş olduğum yorum eksenli bakış açısı, mimari fotoğraf tarzlarını ortaya serme, bu tarzlarının gruplandırılması aşamasında çalışmanın en önemli kriterlerinden biri haline dönüşmüştür.

Mimari fotoğrafı sayısal olarak yorumlayabilmemize imkan veren görsel içerik analizi çalışmasının, çeşitli coğrafyalarda üretilen mimari fotoğrafları bir arada konuşabilme ve Türk mimari fotoğrafının Dünya'daki yerini tartışabilmek amacıyla fotoğrafçı seçkisine Türkiye'den ve uluslararası platformdan fotoğrafçılar seçilmiştir. Türkiye fotoğrafçıları için Türkiye Mimarlık Yıllığı ve Vitra Çağdaş Mimarlık Dizisi'ne başvururken uluslararası mimari fotoğrafçılar için Mimari Fotoğraf Ödülleri'nden yararlanılmıştır. Fakat Mimari Fotoğraf Ödüllerine genel olarak Avrupa merkezli katılım olduğundan dolayı beklenen coğrafi çeşitliliğin sağlanamaması çalışmanın zayıf yönlerinden biri olarak belirir. Çalışmanın Türkiye mimari fotoğrafçılarının belirlemek için faydalanılmış olan ve Ek B'de detaylı bir şekilde listelenmiş 2007 ve 2017 yılları arası Türkiye Mimarlık Yıllığı seçkisi, çalışma için önemli veri setlerinden biri olmakla beraber Türkiye mimari fotoğrafının yıllara göre gelişimini de gözler önüne serer. Proje adı, tasarım ofisi ve fotoğrafçı bilgilerini barındıran bu listeleme çalışması ile Türkiye'de ofislerin mimari fotoğrafçı tercih etme oranı, yıllara göre Türkiye'de mimari fotoğrafın yaygınlaşması ve mimari fotoğrafçı tercih eden ofisler üzerine çeşitli çalışmalar gerçekleştirmeye olanak sağlar. Fakat bu konular çalışmanın kapsamı dışında yer almakta olup tüm bu listeleme çalışması Türkiye'deki mimari fotoğrafçıların tespit edilebilmesi için hazırlanmıştır ve Türkiye Mimarlık Yıllığı üzerine gelecek çalışmalar için bir altlık olabilmektedir.

Görsel içerik analizi için gerekli veri setlerinin hazırlanmasının ardından, belirlenen Türk ve uluslararası alanda çalışan mimari fotoğrafçılarının seçilen dörder fotoğrafları üzerinden belirlenen parametrelerin fotoğraflarda varlığı ya da yokluğu üzerinden 1 ve 0'lar aracılığıyla görsel içerik analizi tablosu oluşturulmuştur. Yapılan görsel içerik analizi parametreleri ilk veri setinden gelmekte olduğundan azaltılmış veri setinin görsel içerik analizinde tamamen 0 ile dolu ayırıcı özellik göstermeyen sütunlar ortaya çıkmıştır. Bu durum parametrelerin veri setine göre farklılaştığının en önemli kanıtı olduğu söylenebilir.

Tamamlanan görsel içerik analizi veri seti ise tüm bu verileri benzerliklerine göre sınıflandırabilmek adına R yazılımı içerisinde çoklu mütekabiliyet analizine tabi tutulmuş ve mimari fotoğraf benzerlik grupları oluşturulmuştur. Sayısal dünyadan gelen bakış açısıyla değerlendirilen mimari fotoğraf benzerlik grupları ve bu grupların parametreler ile olan ilişkisi incelendiğinde; bahsi geçen parametrelerin kendi başlarına fotoğrafların benzerliklerine göre gruplandırılmasına bir etkisi bulunmazken birkaçının bir araya gelmesiyle yeni bir fotoğraf türünü ortaya çıkardığını görmekteyiz. Çoklu mütekabiliyet analizinin kullanılmasından ötürü alt parçaların farklı şekillerde bir araya gelerek üst seviyede karmaşık bir şeye dönüştürebilmemize olanak sağlar. Görsel içerik analiz çalışmasının önemli parçalarından biri olan parametrelerin çalışmanın çıktısı olan mimari fotoğraf benzerlik grupları ön görülmeden belirlenmesine rağmen bir araya gelerek yeni türleri oluşturması heyecan verici bir çıktıdır. Parametreler örnek setine göre farklılaştığı gibi çalışmayı yapan araştırmacıya göre de değişmektedir. Belirlenen parametreler seçilen fotoğraflardan çıkarıldığından dolayı örnek setinin farklılaşması görsel içerik analizi niteliklerinin farklılaşmasını doğrudan etkilemekle birlikte çalışmayı yapan araştırmacının değişmesi ile yeni parametreler ortaya çıkaracağından çalışmanın sonucunu da farklılaştıracaktır. Fakat bu sütunlar artık adlandırılmış olduğu için çalışma başlamış ve ondan türeyen gruplar oluşmuş oldu.

Çalışmanın yöntemini değerlendirecek olursak, ikinci bölüm her ne kadar mimari fotoğraf türlerinin ön analizi sonucu bulunan yorum eksenli bakış açısına göre ele alınmış olsa da yorumsal ve sezgisel kısmı çok güçlüdür. Üçüncü bölüm ise deneysel olan mimari fotoğrafa başka bir çerçeveden bakarak mimari fotoğrafı sayısal bir yöntemle ele alıp tek tek içerdiği verilere bakarak mimari fotoğrafı okumayı dener. Hem deneysel hem de sayısal özelliğe sahip olmasından dolayı melez bir özelliğe sahip olan bu çalışma yönteminde deneysel kısım ile sayısal kısım

birbirlerinden farklı yöntemler olarak bilirse de çeşitli benzerlikler barındırdığı da görülmüştür. Çalışmanın sayısal kısmı olan görsel içerik analizi yöntemi mimari fotoğrafı sezgisel olarak değerlendirmekten tamamen koparmamakla birlikte zaman zaman bu bakış açısını da içerdiğini görmekteyiz. Bu analizin parametrelerinin örnek setine ve araştırmacıya göre farklılaşıyor oluşu bu sayısal yöntemin de yorumsal bir yanının olduğunu gösterir. Mimari fotoğrafı yorumlayabilmek için farklı bakış açılarının araştırmasının yapıldığı ve deneysel dünya ile sayısal dünyanın bir araya getirilmesi ile oluşan bu melez çalışma ile sadece niteliksel ya da sadece niceliksel olarak yürütülen bir çalışmadan daha çok netice elde edileceğini gözeler önüne serer. Ve son olarak mimari fotoğrafın deneysel ve sayısal olarak okumaya çalıştığım bu süreçte çalışmanın başlangıcında sahip olduğum bazı yorumların ya da bakış açıların farklı yönere doğru yavaşça değişmeye dönüşmeye başlaması da bu süreci benim için kıymetli ve keyifli kılan durumlardan kısaca bahsetmek isterim. Mimari fotoğrafta uzun pozlama kullanımını başlangıçta mimari yapıyı kullanıcılarıyla birleştiren, yapının yaşadığına dair fikirler veren bir olgu olarak düşünürken sonraları kullanıcının uzun pozlama ile silikleştirerek öncelik olarak yapının bir adım arkasına atan bir durum olarak görmeye başladım. İkinci durumda kullanıcı hala var olmasına rağmen sadece hareketleri belirgin silik figürlere dönüşerek yapıdan soyutlanmakta olup onun ön plana çıkmasına yardımcı olur.

Bu süreçte sıkça kafa yordüğüm ikinci bir durum ise özellikle Julien Lanoo ve Iwan Baan fotoğraflarında göze çarpan gündelik yaşamın mimari fotoğrafın odağında olma durumudur. Bu tarz fotoğraflarda fotoğrafta ilk bakışta karmaşa hakim olmakla beraber yaşamın ve ona dair izlerin ön planda olması bir yandan sokak fotoğrafı izlenimi verirken bir yandan da mimari fotoğrafta bağlam tartışmaları için çok önemli bir altlığı oluşturur. Peki şöyle bir soru soracak olursak bu fotoğraflara yalnız başına baktığımızda bunlara hala mimari fotoğraf diyebilir miyiz? Bu bakış açısına göz önünde bulundurarak Lanoo ve Baan'ın fotoğraflarına bakarsak fotoğrafçıların bu tarz fotoğraflara sahip olmalarına rağmen yapının ön planda olduğu fotoğraflara da sahip olduklarını görmekteyiz. Bu bağlamda mimari fotoğrafın bir fotoğraf serisi olduğunu kabul etmek ve bu fotoğrafların da o serinin birer parçaları olduğunu kabul etmek bu sorunun bir yanıtı olarak sunulabilir.

KAYNAKLAR

- Ackerman, J. S.** (2002). On Origins of Architectural Photography. K. Rattenbury içinde, *This Is Not Architecture: Media Constructions* (s. 26-36). New York: Routledge.
- Barrett, T.** (2017). *Fotoğrafi Eleştirmek: İmgeleri Anlamaya Giriş* (Y. Harcanoğlu, çev.). İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Barthes, R.** (2014). *Camera Lucida: Fotoğraf Üzerine Düşünceler* (çev. Reha Akçakaya). İstanbul: Altı Kırkbeş Yayın.
- Berger, J.** (2008). *Görme Biçimleri* (çev. Yurdanur Salman, on dördüncü basım). İstanbul: Metis Yayınları.
- Binat, B., & Şık, N.** (2012). *Vitra Çağdaş Mimarlık Dizisi 1: Ticari Yapılar*. İstanbul: Vitra.
- Binat, B., & Şık, N.** (2013). *Vitra Çağdaş Mimarlık Dizisi 2: Turizm ve Rekreasyon Yapıları*. İstanbul: Vitra.
- Binat, B., & Şık, N.** (2014). *Vitra Çağdaş Mimarlık Dizisi 3: Eğitim Yapıları*. İstanbul: Vitra.
- Binat, B., & Şık, N.** (2015). *Vitra Çağdaş Mimarlık Dizisi 4: Kültür Yapıları*. İstanbul: Vitra.
- Binat, B., & Şık, N.** (2016). *Vitra Çağdaş Mimarlık Dizisi 5: Konut Yapıları*. İstanbul: Vitra.
- Boldwin, G.** (2013). *Architecture in Photographs*. Los Angeles: Getty Trust Publishers.
- Bourdieu, P.** (2014). *Ocak ve Zanaat: Pierre Bourdieu Derlemesi* (derleyenler Güney Çeğin, Emrah Göker, Alim Arlı, Ümit Tatlıcan; üçüncü baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Caufield, J.** (1987). "Later I Paid People To Do Nice Pictures" John Gaw Meem and Architectural Photography. 15-19.
- Chodikoff, I.** (2008, Eylül). Yonge Love. *The Canadian Architect* (53,9), s. 50-54.
- Colomina, B.** (2009). *Mahremiyet ve Kamusalılık: Kitle İletişim Aracı Olarak Modern Mimari* (çev. Aziz Ufuk Kılıç). İstanbul: Metis Yayınları.
- Comazzi, J.** (1999). Photography Matters: Balthazar Corab's Legacy in the Saarinen Office. *University of Minnesota*.
- Çizgen, G.** (2017). Meraklısına Tasarım Tarihimiz: Kütüphane Buluşmaları - 2 Mimari Fotoğraf. İstanbul, Türkiye.
- Derman, İ.** (2009). *Fotoğraf ve Gerçeklik*. İstanbul: Hayalbaz Kitap.
- Dimitrova, B.** (2013, Eylül 3). Architecture Photography in the 21st Century: Interview with Bilyana Dimitrova . (A. Tylor-Hochberg, Röportaj Yapan)

- Elwall, R.** (Londra). *Building with Light: The International History of Architectural Photography*. 2004: Merrell Publishers.
- Francis, R.** (2016, Kasım 28). *Lucien Herve: Le Corbusier's Favorite Photographer*. Culture Trip: <https://theculturetrip.com/europe/france/articles/lucien-herve-le-corbusier-s-favourite-photographer/> adresinden alındı
- Germen, M.** (2004). "Mimarlığı Fotoğraflamak Dosyası" içinde Temsilin İnşası: Mimarlık Fotoğrafçılığı. *Arredemento Mimarlık*, 91-98.
- Goodwin, M.** (2014, Ocak). Nine Facts About Conventions in Architectural Photography. *Nordic Journal of Architectural Research*, s. 9-33.
- Günay, R.** (2016, Şubat). "Türkiye'de Mimari Fotoğraf, Nerede?" dosyası içinde "Türkiye'de Mimarlık Fotoğrafı". *Arredemento Mimarlık*, s. 89-96.
- Hazır, I. K., Kalaycıoğlu, S., & Çelik, K.** (2016, Ekim). "Orta Sınıf"ların Farklı Kesitleri: Sınıf Geçmişi, Kültür Pratikleri ve Mesleki Statü. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi (19/2)*, s. 64-107.
- Higgott, A., & Wray, T.** (2012). *Camera Constructs: Photography, Architecture and Modern City*. England: Ashgate Publishing Company.
- Kanburoğlu, Ö.** (2016). *Tüm Yönleriyle Mimari Fotoğraf*. İstanbul: Say Yayınları.
- Kassambara, A.** (2017). *Practical Guide To Principal Component Methods in R: PCA, MCA, FAMD, MFA, HCPC, factoextra*. STHDA.
- Kazmaoğlu, M.** (2004). *Mimarlık Yıllığı 2: Türkiye'de Mimarlık 2004*. İstanbul: Koleksiyon .
- Mare, E. D.** (1961). *Photography and Architecture*. Londra: The Architectural Press London.
- Nenadic, O., & Greenacre, M.** (2007, Mayıs). Correspondence Analysis in R, with Two- and Three-Dimensional Graphics: The ca Package. *Journal of Statistical Software (20,3)*.
- Neuendorf, K. A.** (2017). *The Content Analysis Guide Book*. Los Angeles: SAGE Publications.
- Niedenthal, S.** (1993, Kasım). "Glamourized Houses": Neutra, Photography and the Kaufmann House . *Journal of Architectural Education 47/2*, s. 101-112.
- Orazi, M.** (2014). The Light and Shadow of Gabriele Basilico. *Anyone Corporation*, 55-59.
- Roux, B. L., & Rouanet, H.** (2010). *Multiple Correspondence Analysis*. California: SAGE Publications.
- Sanberk, N.** (2004, Kasım). "Türkiye'de Mimari Fotoğraf Nerede?" dosyası içinde "Mimarlığı Fotoğraflamak, Fotoğrafta Mimarlık. *Arredemento Mimarlık*, s. 86-90.
- Schulz, A.** (2012). *Architectural Photography: Composition, Capture and Digital Image Processing*. Santa Barbara: Rocky Nook Inc.
- Shulman, J.** (1998). *Architecture and Its Photography*. Köln: Tashen Publications.
- Sontag, S.** (2010). *Fotoğraf Üzerine (çev. Osman Akinhay), İkinci Basım*. İstanbul: Agora Kitaplığı.

Stemler, S. E. (2015). Content Analysis. R. S. Kosslyn içinde, *Emerging Trends in the Social and Behavioral Sciences* (s. 1-14). New York: John Wiley & Sons.

Şekercioğlu, T. (1993). Photography in Architectural Periodicals: Formulating A Typology For The Use Of A Single Photographic Image Per Building (Yüksek Lisans Tezi). *Bilkent Üniversitesi*. Ankara.

Teodosio, A. (2015, Kasım). The eye of the architect. Le Corbusier and the photograph: demonstrate, learn, remember. *Le Corbusier, 50 Years Later International Congress* (s. 1-11). Valencia: Universitat Politecnica De Valencia.

Uluengin, M. B. (1996). Mimari Tasarlama Sürecinde Fotoğraf Tekniklerinden Yararlanma Yöntemleri (Doktora Tezi). *Yıldız Teknik Üniversitesi*. İstanbul.

Yılmaz, Ö. (2014, Mayıs 5). *Bir Sabır Hikayesi: Arkiv*. Arkitera: <http://www.arkitera.com/gorus/bir-sabir-hikayesi-arkiv/> adresinden alındı

Zumthor, P. (2006). *Atmospheres*. Basel.

Url-1 <<http://tsfm.org/tarih-ilk-fotograflar.html>>, erişim tarihi 19.03.2019.

Url-2 <<http://tsfm.org/tarih-ilk-fotograflar.html>>, erişim tarihi 19.03.2019.

Url-3 <www.archdaily.com/911479/museum-of-troy-yalin-architectural-design >, erişim tarihi 30.09.2019.

Url-4 <<https://www.archdaily.com/29457/julius-schulman-1910-2009>>, erişim tarihi 10.04.2019.

Url-5 <<https://iwan.com/portfolio/> >, erişim tarihi 11.09.2019.

Url-6 <<https://iwan.com/portfolio/harbin-culture-island-harbin-china-mad-architects/> >, erişim tarihi 15.08.2019.

Url-7 <<https://julienlanoo.com/> >, erişim tarihi 25.03.2019.

Url-8 <<https://julienlanoo.com/> >, erişim tarihi 25.03.2019.

Url-9 < <http://www.artnet.com/artists/gabriele-basilico/> >, erişim tarihi 14.10.2019.

Url-10 < <https://janvranovsky.tumblr.com/>>, erişim tarihi 15.10.2019.

Url-11 < <https://www.yenertorun.net/portfolio>>, erişim tarihi 11.09.2019.

Url-12 < <http://www.gurkanakay.com/>>, erişim tarihi 11.10.2019.

Url-13 < <http://zmyasa.com/professional-works/>>, erişim tarihi 11.10.2019.

Url-14 < <http://www.artnet.com/artists/candida-h%C3%B6fer/>>, erişim tarihi 05.11.2019.

- Url-15** < <https://www.archdaily.com/907051/architecture-on-stage-eric-lapierre>>, erişim tarihi 11.10.2019.
- Url-16** < <http://helenebinet.com/photography/zaha-hadid/>>, erişim tarihi 11.10.2019.
- Url-17** < <https://www.terrencezhang.com/>>, erişim tarihi 08.10.2019.
- Url-18** < <https://www.ahmetertug.com/>>, erişim tarihi 01.10.2019.
- Url-19** < <http://www.o2istanbul.com/ali-bekman>>, erişim tarihi 13.10.2019.
- Url-20** < <https://www.vitruvius.com.br/jornal/news/read/1455>>, erişim tarihi 11.11.2019.
- Url-21** < <https://www.archdaily.com/781571/auditorium-theatre-of-llinars-del-valles-alvaro-siza-vieira-plus-aresta-plus-gop>>, erişim tarihi 12.10.2019.
- Url-22** < <http://www.dilekci.com/tr/portfolio-item/durmus-dilekci-eco-kindergarten-waf-2017-finalist/>>, erişim tarihi 13.10.2019.
- Url-23** < <https://www.benjamin-s.com/architecture> >, erişim tarihi 19.10.2019.
- Url-24** < <https://www.vbenzeri.com/mimari/mikro-olcekte-cemal-emden-fotograflari>>, erişim tarihi 18.10.2019.
- Url-25** < <https://divisare.com/projects/197538-le-corbusier-cemal-emden-maison-du-bresil>>, erişim tarihi 09.10.2019.
- Url-26** <<https://www.mfa.org/collections/object/solomon-r-guggenheim-museum-frank-lloyd-wright-new-york-city-554154> >, erişim tarihi 18.05.2019.
- Url-27** <<http://www.davidhealdstudio.com/museums/>>, erişim tarihi 19.03.2019.
- Url-28** < <https://janvranovsky.tumblr.com/>>, erişim tarihi 02.11.2019.
- Url-29** <<https://julienlanoo.com/> >, erişim tarihi 25.03.2019.
- Url-30** <<https://iwan.com/portfolio/> >, erişim tarihi 03.11.2019.
- Url-31** <<https://www.ryankoopmans.com/projects> >, erişim tarihi 05.11.2019.
- Url-32** <<https://www.ryankoopmans.com/projects> >, erişim tarihi 05.11.2019.
- Url-33** < <http://www.arkiv.com.tr/secki>>, erişim tarihi 30.09.2019.
- Url-34** < <http://alicanakturk.com/>>, erişim tarihi 30.10.2019.
- Url-35** < <http://www.altkat.com/recent-work>>, erişim tarihi 25.10.2019.
- Url-36** < <https://cristobalpalma.com/>>, erişim tarihi 28.10.2019.

Url-37 < <https://www.viewpictures.co.uk/photographer/david-borland/>>, erişim tarihi 13.10.2019.

Url-38 < <https://ducciomalagamba.com/en/recent/>>, erişim tarihi 03.10.2019.

Url-39 < <http://www.emredorter.com/en/projects>>, erişim tarihi 29.10.2019.

Url-40 < <https://www.studiomajo.com/TR/Works/Architectural/>>, erişim tarihi 08.11.2019.

Url-41 < <https://erbilbalta.com/works>>, erişim tarihi 18.10.2019.

Url-42 < <https://www.esinbarutcu.com/> >, erişim tarihi 18.10.2019.

Url-43 < <http://fabricefouillet.com/architecture/> >, erişim tarihi 13.10.2019.

Url-44 < <http://www.fernandoalda.com/> >, erişim tarihi 13.10.2019.

Url-45 < <http://ultimasreportagens.com/> >, erişim tarihi 10.10.2019.

Url-46 < <https://www.fethimagara.com/portfolyo> >, erişim tarihi 10.10.2019.

Url-47 < <https://www.huftonandcrow.com/> >, erişim tarihi 15.10.2019.

Url-48 < <https://www.archive.inigobujedo.com/index> >, erişim tarihi 15.10.2019.

Url-49 < <https://www.joaomorgado.com/> >, erişim tarihi 13.09.2019.

Url-50 < <https://architizer.com/projects/national-tourist-route-trollstigen/> >, erişim tarihi 08.09.2019.

Url-51 < <http://news.diephotodesigner.de/?p=3440> >, erişim tarihi 08.09.2019.

Url-52 < <http://koka.photography/personal/> >, erişim tarihi 14.08.2019.

Url-53 < <https://www.laurianghinitoiu.com/> >, erişim tarihi 19.08.2019.

Url-54 < <https://www.madsmogensen.com/> >, erişim tarihi 19.08.2019.

Url-55 < <https://muratgermen.com/#professional-works>>, erişim tarihi 11.09.2019.

Url-56 < <http://www.ogunisik.com/>>, erişim tarihi 11.09.2019.

Url-57 < <https://www.ryankoopmans.com/projects>>, erişim tarihi 11.09.2019.

Url-58 < <http://serdarataol.com/industry.html>>, erişim tarihi 14.09.2019.

Url-59 < http://www.thomas-mayer-photo.de/photo_frames.htm>, erişim tarihi 14.09.2019.

Url-60 < <https://www.tvdv.be/galleryindex.php> >, erişim tarihi 15.09.2019.

Url-61 < <http://www.tuncsuerdas.net/> >, erişim tarihi 15.09.2019.

Url-62 < <http://www.5500.com.tr/commercial> >, erişim tarihi 15.09.2019.

Url-63 < <http://www.yercekim.com/>>, erişim tarihi 27.09.2019.

Url-64 < <http://www.yunusozkazanc.com/mimari/8/tr>>, erişim tarihi 27.09.2019.

EKLER

- EK A:** Üç Farklı Fotoğrafçının Gözünden Troya Müzesi
- EK B:** Türkiye Mimarlık Yıllığı Seçkisi
- EK C:** Türkiye Mimarlık Yıllığı Fotoğrafçıları Proje Sayıları
- EK D:** Çalışmanın İlk Seçkisinde Yer Alan Fotoğrafçılar
- EK E:** Görsel İçerik Analizi
- EK F:** Görsel İçerik Analizinde Kullanılan Fotoğraflar
- EK G:** Görsel İçerik Analizi Değerlendirme Tablosu

EK A: Üç Farklı Fotoğrafının Gözünden Troya Müzesi

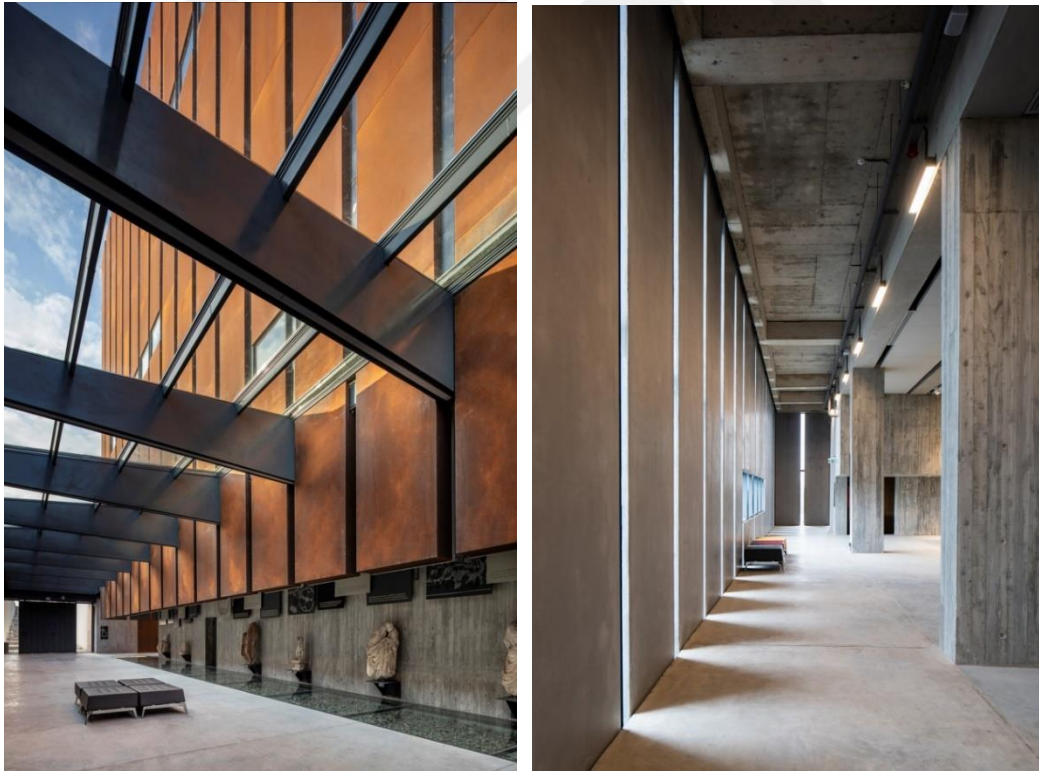
Şekil A.1 : Troya Müzesi, Emre Dörter (URL-3).

Şekil A.2 : Troya Müzesi, Emre Dörter (URL-3).

Şekil A.3 : Troya Müzesi, Emre Dörter (URL-3).

Şekil A.4 : Troya Müzesi, Emre Dörter (URL-3).

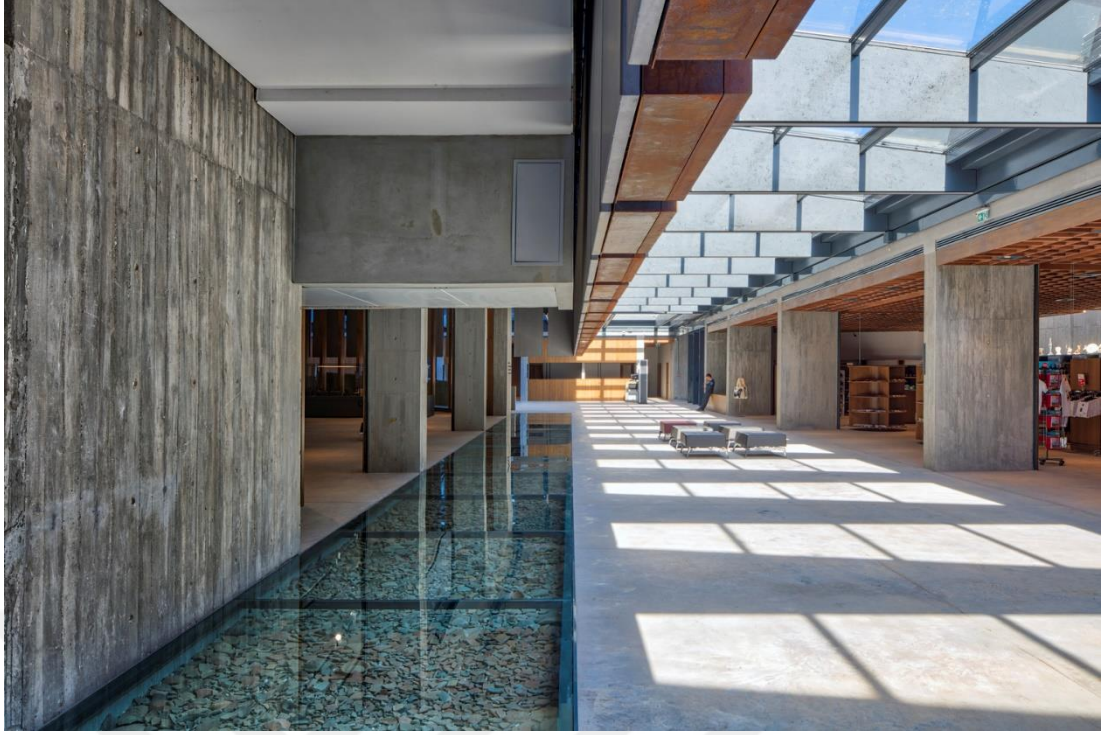

Şekil A.5 : Troya Müzesi, Murat Germen (URL-3).

Şekil A.6 : Troya Müzesi, Murat Germen (URL-3).

Şekil A.7 : Troya Müzesi, Murat Germen (URL-3).

Şekil A.8 : Troya Müzesi, Murat Germen (URL-3).

Şekil A.9 : Troya Müzesi, Hacer Bozkurt.

Şekil A.10 : Troya Müzesi, Hacer Bozkurt.

Şekil A.11 : Troya Müzesi, Hacer Bozkurt.

Şekil A.12 : Troya Müzesi, Hacer Bozkurt.

Şekil A.13 : Troya Müzesi, Hacer Bozkurt.

EK B: Türkiye Mimarlık Yıllığı Seçkisi (URL-33).

TÜRKİYE MİMARLIK YILLIĞI 2017			
FOTOĞRAFÇI	TASARIM OFİSİ	PROJE TİPİ	PROJE ADI
Ali Bekman	Ofis Yapısı	Showroom	Eye-d Karaköy
Ali Bekman	Jeyan ülkü mimarlık	Ofis Yapısı	İş Yatırım Ofis Yapıları
Altkat Mimari Fotoğraf	Ergün Mimarlık	Ofis Yapısı	3S Firuze Konakları Satış Ofis Yapısı
Altkat Mimari Fotoğraf	A2 Tasarım	Ofis Yapısı	Kayseri Ticaret Odası Hizmet Binası
Ayça Taylan	Acararch	Galeri	ADAS Sanat Merkezi
BBMD Bingöl Barka Mimarlık ve Danışmanlık	BBMD	Konut Yapısı	Kayabaşı Paşacayır Mevkii (24. Bölge) Sosyal K. Yapısı Yerleşmesi
Büşra Yeltekin	Averi Architects	Konut Yapısı	Balance Güneşli Projesi
Canberk Özcoşkun	Boran İkinci Mimarlık	Konut Yapısı	Bezköy - Riva Evi
Cemal Emden	Hüseyin Kahvecioğlu	Ofis Yapısı	Teknopark İstanbul: İstanbul Teknoloji Geliştirme Bölgesi Yönetim ve Ar-Ge Yapısı
Cemal Emden	Teğet Mimarlık	Kültür Yapısı	Yapı Kredi Kültür Yapısı Sanat
Cemal Emden	Erginoğlu&Çalışlar Architects	Ofis Yapısı	Yemeksepeti Park
Cemal Emden, Cem Sorguç	Cm Mimarlık	Otel	Hyatt House Gebze
Cemal Emden, Cem Sorguç	Cm Mimarlık	Ofis Yapısı/Mağaza	Kuruluş İş Merkezi
Duygu Tüntaş	Motto Mimarlık	Eğitim Yapısı Yapısı	Ödül Archlabs Fablab
Egemen Karakaya	İki Artı Bir Mimarlık	Eğitim Yapısı/Kültür Y.	Lüleburgaz Yıldızları Kadın Akademisi
Ercan Rast	Ca2o architects	Konut Yapısı/Otel	Bureau Hotel Residence Store
Global Architectural Development	Global Architectural Development	Ofis Yapısı	Enka İdari Ofis Yapısı
Gürkan Akay	Udesiğn mimarlık	Ofis Yapısı	Mars Lojistik
Gürkan Akay	Tago Mimarlık	Konut Yapısı	Maya Rezidans
Gürkan Akay	Bakırköre Mimarlık	Ofis Yapısı	British American Tobacco Türkiye Genel M.
Gürkan Akay	Erginoğlu&Çalışlar Architects	Eğitim Yapısı Yapısı	Özyeğin Üniversitesi Eslab
Hatırlı Mimarlık	Hatırlı Mimarlık	Yurt/Konaklama	Özyeğin Üniversitesi Yurt 6 - Misafirhane ve Konukevi Projesi
Koray Kalay (KoKa Photography)	Caps	Kentsel Tasarım	Rüsumat Sahili Kentsel Tasarım Projesi
Koray Kalay (KoKa Photography)	Bütüner Mimarlık	Endüstriyel	Teknopark Ankara
Mustafa Çavuş, Berk Günal Coşman	MARs	Konut Yapısı	Dört Villa
Onur Onat - Son Production	Urban Atölye	Geçici Strüktür	Alve0sis: Animat
Orhun Ülgen	Kaat Architects	Stant Tasarımı	Çebi Intermob 2017 Fuar Standı
Özgür arı, Thomas Mayer	dilekçi mimarlık	Konut Yapısı	Folkart Blu
Taylan Gürel	Stüdyo 501	Ofis Yapısı	Bodrum Ticaret Odası Binası
Yerçekim Mimari Fotoğraf	Frea / Sera Mimarlık	Eğitim Yapısı Yapısı	Kara Harp Okulu Laboratuvar Merkezi
Yerçekim Mimari Fotoğraf	Era Şehircilik Mimarlık	Ofis Yapısı	Moroğlu Arseven Avukatlık Ortaklığı Ofis Yapısı
Yerçekim Mimari Fotoğraf	Anonim.istanbul	Ofis Yapısı	No 8
Yerçekim Mimari Fotoğraf	Pin Architects	Geçici Strüktür	Notch/Yarık
Yerçekim Mimari Fotoğraf	Çirakoplu Mimarlık	Rekreasyon/Spor	Samsun Büyükşehir Belediyesi Golf Kulübü
Yerçekim Mimari Fotoğraf	Çirakoplu Mimarlık	Sosyal Tesis	Samsun Çok Amaçlı Salon
Yerçekim Mimari Fotoğraf, İpek Yürekli İnceoğlu	Burcu Serdar Köknar, Arda İnceoğlu	Eğitim Yapısı Yapısı	Mef Fada Hangar Stüdyosu
Yunus Özkazanç	Yazgan Tasarım Mimarlık	Eğitim Yapısı Yapısı	Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi
ZM Yasa Mimari Fotoğraf	M Artı D Mimarlık	Ofis Yapısı	İzmir Jeoloji Mühendisleri Odası Binası
ZM Yasa Mimari Fotoğraf		Konut Yapısı	Mobaş Evi
	theCATwork	Ofis Yapısı	Serdivan M Ofis Yapısı
	Slash Architects	Ofis Yapısı	The Perspective Ofis Yapısı Yapısı
	Oso Mimarlık	Ofis Yapısı	Transbatur
			Komün Aksiyon Duvarlar
	Pin Architects	Konut Yapısı	Çitlik Evi
	Mef Üniversitesi	Oyun Alanı	Dalga
	Mef Üniversitesi	İstasyon/Durak	İstasyon Merzifon
	Mef Üniversitesi	Rekreasyon	Yirmikibüçuk
	Zoom Tpu	Sağlık Yapısı	Medicana Hastanesi Kızıltoprak İç Mekan ve Cephe Tas.
	Erginoğlu&Çalışlar Architects	Ofis Yapısı	Mesa Bodrum Demirbükü Proje Tanıtım Ofis Y.
	Melike Altınışık Architects	Geçici Strüktür	Motion In The Shell
	Argos Yapı	Konut Yapısı	Müze Salon

Şekil B.1: Türkiye Mimarlık Yıllığı Seçkisi 2017.

TÜRKİYE MİMARLIK YILLIĞI 2016			
FOTOĞRAFÇI	TASARIM OFİSİ	PROJE TİPİ	PROJE ADI
Ahmet Alataş	Alataş Architecture	Sosyal Tesis	Murat Karamancı Student Center
Ali Kabaş Fotoğrafçılık	Öney Mimarlık	Ofis Yapısı	Eurogıda İzmir Kemalpaşa Fabrikası İdari Binası
Altıkat Mimari Fotoğraf	Slash Architects+arkiZON Mimarlık	Fabrika	38-30 Çiftliği
Büşra Yeltekin	KG Mimarlık	Ofis Yapısı	Erciyas Holding
Cem Sorguç	CM Mimarlık	Konut Yapısı	GKT110-7
Cemal Emden	Emre Arolat Architecture	Kültür Yapısı	BerKM Bergama Kültür Yapısı Merkezi
Cemal Emden	Uygur Mimarlık	Kamu	Diyarbakır Yenişehir Belediye Binası
Cemal Emden	Emre Arolat Architecture	Müze-kütüphane	Abdullah Gül Cumhurbaşkanlığı Müzesi ve Kütüphanesi
Cemal Emden	Erginoğlu & Çalışlar Mimarlık	Ofis Yapısı	Ka Evi
Cemal Emden	Boran Ekinci Mimarlık	Konut Yapısı	Narlıdere Evi
Cemal Emden	Ergün Mimarlık	Ofis Yapısı	Mermerler Plaza
Emre Dörter	Tabanlıoğlu Mimarlık	Kütüphane	Beyazıt Devlet Kütüphanesi Renovasyon Projesi
Emre Dörter	SANALarc Mimarlık	Kültür Yapısı	Alt Sergi Alanları
Emre Dörter, Bünyamin Derman	DB Mimarlık	Rekreasyon/Spor	Vadafone Arena
Emre Ulaş, Cengiz Kabaoğlu, Ceyda C	KA-BA Mimarlık	Kültür Yapısı	Seka Kağıt Müzesi ve Kocaeli Bilim Merkezi
Engin Gerçek, Ahmet Kazu	Siddik Güvendi ve Ekibi	Ulaşım	Lüleburgaz Şehirler Arası Otobüs Terminali
Gürel Kutlular, Hatırlı Mimarlık	Hatırlı Mimarlık	Ofis Yapısı/Kültür Yapısı	TAI/TUSAŞ Akademi ve İK Binası
Gürkan Akay	Swanke Hayden Connell Mimarlık [AukettSwanke]	Ofis Yapısı	Alianz Türkiye HQ
Gürkan Akay	GMW Mimarlık	Ulaşım	Avrasya Tüneli Operasyon ve Bakım Merkezi
Gürkan Akay, Rhizome Architects	Rhizome Architects	Ofis Yapısı	IMMO Ofis Yapısı Binası
Levent Songür	Belgin Koz Mimarlık	Konut Yapısı	S.A.K. Evi
Murathan Varol	PAB Mimarlık	Ofis Yapısı	Habita Coworking
Pınar Laurdisen	Cenova Mimarlık	Konut Yapısı	RA Apartmanı
Studo Yerce Art, Emin Emrah Yerce	ZAAS+Yerce Mimarlık	Ofis Yapısı	Studio Loft
Şener Yılmaz Aslan	SANALarc Mimarlık	Mağaza/Showroom	Ersa Ideas House
Thomas Mayer	BINAA	Ofis Yapısı	S2OSB Yönetim Binası ve Konferans Salonu
Uğur Ceylan	MTF Proje	Kültür Yapısı	Ayvalık Belediyesi Halil Başyazgan Küçükköy Cumhuriyet Kültür Yapısı Merkezi
Yerçekim Mimari Fotoğraf	SO? Mimarlık Fikiryat	Geçici Strüktür	Havai Bahçe
Yerçekim Mimari Fotoğraf	Pin Architects	Ofis Yapısı	Impact Hub İstanbul Ofis Yapısı
Yerçekim Mimari Fotoğraf	ATÖLYE	Ofis Yapısı	Özel Sezin Okulu Açık Çatı
Yerçekim Mimari Fotoğraf	Adnan Kazmaoğlu Mimarlık	Konut Yapısı	Varyant Karşıyaka
Yerçekim Mimari Fotoğraf, Büşra Yel	Dilekçi Mimarlık	Eğitim Yapısı	Bahriye Üçok Anaokulu
Yerçekim Mimari Fotoğraf, Kemer Ya	Yazgan Mimarlık Ofis Yapısı	Konut Yapısı	Kalkan Altes Villaları
Yunus Özkazanç, Kerem Yazgan	Yazgan Mimarlık Ofis Yapısı	Rekreasyon/Spor	Mustafa Vehbi Koç Spor Salonu
ZM Yasa Mimari Fotoğraf	M artı D Mimarlık	Eğitim Yapısı	Özel İAOSB Nedim Uysal Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
ZM Yasa Mimari Fotoğraf	Steb Stüdyo Evren Başbuğ	Rekreasyon	Bostanlı Yaya Köprüsü ve Gün Batımı Terası
	TH ve İdil Mimarlık	Eğitim Yapısı	Şırnak Üniversitesi Kampüsü
	Cenova Mimarlık	Restoran/Cafe/Bar	Rejans
	Argos Yapı	Konaklama	Argos Yapı Kavak Konak
	Burak Asiliskender-Nilüfer Yöney	Eğitim Yapısı	AGÜ Sümer Kampüsü Büyük Ambar Binası Resterasyon ve Yeniden Kullanım Projesi
	BARN Arch	Geçici Strüktür	Babylon Soundgarden Festivali 2016 Redbull Müzik Akademi Sahnesi
	Halıkar Mimarlık	Kültür Yapısı	Boğaziçi Üniversitesi Demir Demirgil Tiyatro S.
	HK Mimarlık	Ofis Yapısı	Çukurova Kalkınma Ajansı Hizmet Binası
	Mef Üniversitesi	Rekreasyon	Dolambaç Oyun Alanı
	Herkes İçin Mimarlık		Kadın ve Çocuk Mekanları
	Altındal Mimarlık	Konut Yapısı	Kaleiçi Evi
	Ozan Avcı, OKTAA	Geçici Strüktür	Kuşluk
	KOOP Mimarlık	Kentsel Tasarım	Taraklı Kent Parkı
	I-AM	Müze	Turkcell Diyalog Müzesi

Şekil B.2: Türkiye Mimarlık Yıllığı Seçkisi 2016.

TÜRKİYE MİMARLIK YILLIĞI 2015			
FOTOĞRAFÇI	TASARIM OFİSİ	PROJE TİPİ	PROJE ADI
Ali Bekman	StudioKa Architects	Fabrika, Ofis Yapısı	BZJ Tekstil Fabrika ve Ofis Yapısı Binası
Ali Kural	UrbAr Kentleşme ve Mimarlık	Kültür Yapısı	Samsun Avdan Geri Dönüşüm Müzesi
Altkat Mimari Fotoğraf	Ergün Mimarlık	Ofis Yapısı	3S Firuze Konakları Satış Ofis Yapısı
Altkat Architectural Photography, İbrahim Özbunar	Tamirci Architects	Konut Yapısı	Kartal Haftasonu Evi
Anday Bodur	Muum	Restoran,Kafe,Bar	D Cafe Personel Kafeteryası
Argun Tanrıverdi	İzmir Ekonomi Üniversitesi	Eğitim Yapısı	İzmir Ekonomi Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu
Beril Kapusuz, Oğuz Karakütük		Kültür Yapısı	Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi
Cem Korkmaz, Koray Kalay	Bütüner Mimarlık	Ar-Ge Yapısı	ABMikroNano AR-GE Binası
Cemal Emden	Kreatif Mimarlık	Konut Yapısı	Nestortaköy Konut Yapısı Yerleşkesi
Cemal Emden	Emre Arolat Architecture	Ofis Yapısı	Maslak No.1 Ofis Yapısı
Cemal Emden	Emre Arolat Architecture	Otel/Motel	St. Regis İstanbul Hotel
Cemal Emden	Çıraakoğlu Mimarlık	Fabrika Yapısı	Greyder Ayakkabı Fabrikası
Cemal Emden	Erginoğlu Çalışlar Mimarlık	Ofis Yapısı	Erginoğlu Çalışlar Mimarlık Ofisi
Cemal Emden, Cem Sorğuç	CM Mimarlık	Konut Yapısı	40iz
Coline Gauthier, Deniz Güner	Argos Yapı	Konut Yapısı	Argos Evi/Cevizli Ev
Depikt	Halükar Mimarlık	Sinema	SineBu Sinema Salonu
Murat Germen	TeCe Mimarlık	Ar-Ge Yapısı	Ford Otosan Sancaktepe Ar-Ge Merkezi
Onurcan Çakır, Ersen Çörekçi	Onurcan Çakır	Konut Yapısı	Barboros Evi
Ömer Yüce	Project Design Group	Rekreasyon	Cumhuriyet Cad. Kentsel Tasarım Projesi 1. Kısım I. Etap Kiosk Yapısı ve Park
Retorikfilm	1+1 Mimarlık Stüdyosu	Mağaza/Showroom	Lexpera Yaynevi
Şafak Emrence	Zembek Tasarım	Ofis Yapısı	V Factory İhracat Departmanı
Yerçekim Mimari Fotoğraf	HS Mimarlık	Ofis Yapısı	Protel Yönetim Binası
Yerçekim Mimari Fotoğraf	Atölye	Ar-Ge Yapısı	Konteyner Park (Mercan)
Yerçekim Mimari Fotoğraf	Uygur Mimarlık + Ofis 16 Mimarlık	Yurt/Konukevi	ODTÜ Lisanüstü Öğrencileri Konukevi Projesi
Yerçekim Mimari Fotoğraf	Atölye+PIN Architects	Ofis Yapısı	Atölye İstanbul
Yusuf Burak Dolu, Gülnar Ocakdan	KOOP Mimarlık	Cami/Mescit	Akçakoca Bey Mescidi
Yüksel Öztürk	Yüksel Öztürk Mimarlık Bürosu	Konut Yapısı	Menar 65
	HPP International Turkey	Ofis Yapısı	AND Kozyatağı
		Eğitim Yapısı	Gebze Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü
	Metex Design Group	Konaklama	Naz City Hotel Taksim
	Alper Derinboğaz, SALON	Eğitim Yapısı	Bilgi Kozyatağı İç Mekan Projesi
	Uygur Mimarlık	Eğitim Yapısı	Alibeyköy Anadolu Lisesi
	CM Mimarlık	Rekreasyon	Alantur Havuz ve Rekreasyon Alanı
	Öncüoğlu+ACP Mimarlık	Ofis Yapısı	İlbank AŞ İstanbul Bölge Müdürlüğü Yeni İdari Binası 1. Etap
	Dolakay Tasarım Stüdyosu	Rekreasyon	Kılıçözü Deresi Rekreasyon Alanı Peyzaj Projesi
	Bingöl Barka Mimarlık Danışmanlık	Ofis / Fabrika	SIO Automotive Yeni Üretim Tesisi ve İdari B.
	Jeyan Ülkü Mimarlık	Ofis Yapısı	Borochemie - Esalco Ofisi
	Erginoğlu Çalışlar Mimarlık	Konut Yapısı	Mehmet ve Ayşe Sungar Evi
	Plankton Project	İstasyon/Durak	Durak Ovacık
	Bingöl Barka Mimarlık Danışmanlık	Konut Yapısı	Ataşehir Şerifali Konutları

Şekil B.3: Türkiye Mimarlık Yıllığı Seçkisi 2015.

TÜRKİYE MİMARLIK YILLIĞI 2014			
FOTOĞRAFÇI	TASARIM OFİSİ	PROJE TİPİ	PROJE ADI
Alp Eren-Altkat Mimari Fotoğraf	Zambak Mimarlık	Eğitim Yapısı	Süleyman Şah Üniversitesi Leyla Dumankaya Yer, Fakülteler 1.Etap
Celal Abdi Güzer, Lale Özgenel	Celal Abdi Güzer	Konut Yapısı	ODTÜ Öğretim Elemanları Lojmanı
Cemal Emden	Erginoğlu&Çalışlar Mimarlık	Eğitim Yapısı	TAC-SEV Yeni Kampüsü
Cemal Emden	ERA Şehircilik Mimarlık	Ofis Yapısı	Doğuş Teknoloji Merkezi
Cemal Emden	Uygur Mimarlık	Eğitim Yapısı	Beşiktaş Yeni Levent Lisesi
Cemal Emden	Mutlu Çilingiroğlu Mimarlık Bürosu	Belediye Binası	Küçükçekmece Belediyesi Yeni Hizmet Binası
Cemal Emden	CAG Mim, FREA, SMAG Mimarlık	Eğitim Yapısı	Zafer Koleji
Cemal Emden	Erkut Şahinbaş Mimarlık	Konut Yapısı	Sinan Şahinbaş Evi
Cemal Emden	Uygur Mimarlık	Eğitim Yapısı	Zeytinburnu 100. Yıl Ticaret Meslek Lisesi
Cemal Emden	Teğet Mimarlık	Kültür Yapısı	Topkapı Sarayı Mutfaqları
Cemal Emden	Uygur Mimarlık	Eğitim Yapısı	Güngören Tozkoparan Ortaokulu
Cemal Emden	Uygur Mimarlık	Eğitim Yapısı	Güngören Endüstri Meslek Lisesi
Duygu Tüntaş	Özer/Üger Mimarlık	Ar-Ge Binası	Türk Telekom-ODTÜ Teknokent AR-GE Binası
Emrah Aydemir	Atelye 70	Konut Yapısı	Gabriel Evi
Erzade Erten	Arıkoğlu Arkitekt	Konut Yapısı	Çiçekkent Konutları
Gudjon Erlensson	İyi Ofis	Kentsel Tasarım	Kıyıların Kullanımı
Gürkan Akay	Ven Mimarlık	Ofis Yapısı	Deha Proje Ofisi
Gürkan Akay	Avacı Architects	Ofis Yapısı	Summa Genel Merkez Binası
Gürkan Akay, Engin Gerçek	Bakırköre Mimarlık	Ofis Yapısı	Deloitte Türkiye Genel Müdürlüğü
Koray Kalay, Cem Korkmaz	Bütüner Mimarlık	Rekreasyon/Spor	Bilkent Üniversitesi Kapalı Yüzme Havuzu
Kutlu İnanç Bal	İlkerebir	Konut Yapısı	I+I Apartman
Nevzat Oğuz Özer, Yasemen Say Özer, Kutyar Özer		Kentsel Tasarım	İsmetpaşa Caddesi ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi
Sami Metin Uludoğan	Nevzat Sayın Mimarlık	Eğitim Yapısı	Santral 4 ve 6 Nolu K. Daireleri Mim. F. ve Kütüphane Dönüşümü
Yerçekim Mimari Fotoğraf	Hüseyin Kahvecioğlu, Nurbın Paker, Melis Nur İhtiyar Varol	Yurt/Konukevi	İTÜ Mezunları Öğrenci Yurdu
Yerçekim Mimari Fotoğraf	Görkem Volkan Design Studio	Ofis Yapısı	Gübretaş Genel Müdürlük Merkez Ofisi
Yunus Özkazanç, Kerem Yazgan	Yazgan Tasarım Mimarlık	Konser Salonu	Volkswagen Arena
Yüksel Öztürk	Efekte Mimarlık	Ofis Yapısı	Başarılar Yönetim Binası
ZM Yasa Mimari Fotoğraf	Hazan Mimarlık	Ulaşım Yapısı	Adnan Menderes Havalimanı İç Hatlar Terminali
	I-AM	Atölye	Otopratik
	KG Mimarlık	Ofis Yapısı	Flatofis D Blok İç Mekan ve Cephe Tasarımı
	Çinici Mimarlık	Konut Yapısı	micro-Loft Bulut
	Erginoğlu&Çalışlar Mimarlık	Ofis Yapısı	Cantaş Ofis
	steb studio Evren Başbuğ, SCRA Mim	Kültür Yapısı	Tarih Öncesi Yaşam Müzesi
	34 Architects	Konut Yapısı	Aca Su
	Inter.National.Design	Konut Yapısı	Arkadia Apartmanı
	Çinici Mimarlık	Pazar Yeri	Bolluca Pazar Yeri
	DS Mimarlık	Konut Yapısı	Çınarlı Bahçe Konutları
	Yazgan Tasarım Mimarlık	Ofis Yapısı	Aselsan Radar Elektronik Harp İstihbarat Gölbaşı Yerleşkesi
	Çinici Mimarlık	Konut Yapısı	micro-Loft Yarasa
	CA20 Architects	Otel/Motel	A Hotel
	Erginoğlu&Çalışlar Mimarlık	Yurt/Konukevi	Studio Santral Yurtları
	Nevzat Sayın Mimarlık	Ofis Yapısı	Lapis Han
	ŞANALarc Mimarlık	Kentsel Tasarım	Şişhane Park Kentsel Meydan ve Yeraltı Otoparkı
	Hatırlı Mimarlık	Ofis Yapısı	Dormak Yönetim Binası
	Emir Drahsan Architecture	Otel/Motel	Narköy
	SN Mimarlık	Alışveriş Merkezi	Erasta Fethiye
	Team Fores	Ofis Yapısı	Bener Hukuk Bürosu
	I-AM	Ofis Yapısı	Burgan Bank Özel Bankacılık Merkezi

Şekil B.4: Türkiye Mimarlık Yıllığı Seçkisi 2014.

TÜRKİYE MİMARLIK YILLIĞI 2013			
FOTOĞRAFÇI	TASARIM OFİSİ	PROJE TİPİ	PROJE ADI
Ali Bekman	Autoban	Restoran/Kafe/Bar	Savoy Ulus Club House
Ali Kemal Şeremet, Şöhret Şen	Modern Mimarlar	Konut Yapısı	Onur'lar Evi
Alp Eren-Altkat Mimari Fotoğraf	Global Architectural Development	Alışveriş Merkezi	Autopia
Bünyamin Derman	DB Architects	Eğitim Yapısı	V.K.V. Koç Özel Lisesi Fen Laboratuvarı
Bünyamin Derman	DB Architects	Ofis Yapısı	Exen İstanbul
Bünyamin Derman	DB Architects	Konut Yapısı	İstanbloom
Bünyamin Derman	DB Architects	Kapalı Yüzme Havuzu	V.K.V. Koç Özel Lisesi Havuz
Cemal Emden	Boran Ekinci Mimarlık, Hakan Dolakay Mimarlık	Belediye Binası	Şişli Belediyesi Hizmet Binası
Cemal Emden	Muum	Ofis Yapısı	RönesansBiz Mecidiyeköy
Cemal Emden	CM Mimarlık	Konut Yapısı	Noxx Apartmanı
Cihan Poçan	Denge Mimarlık	Konut Yapısı	T.C. Merkez Bankası Bursa Şubesi Hizmet ve Lojman Binası
Çiçek Önen, A Defne Önen	Defne Önen Mimarlık	Endüstri Yapısı	AGE Denizli DGS Kontrol Binası
Evren Erim, Cem Yücel, Dilşad Anıl	Studio Rhe, MARŞ Mimarlar	Konut Yapısı	Maçka C Penthouse
Ferhat Hacıalibeyoğlu	İkiarttır Mimarlık	Kültür Merkezi, Belediye	Kadirli Belediyesi Hizmet Binası ve Kültür Mer.
Fethi Mağara	A Tasarım Mimarlık	Eğitim Yapısı	TOBB ETÜ Teknoloji Merkezi
Fethi Mağara	Hatırlı Mimarlık	Ofis Yapısı	Ösak Yönetim Binası
Güctüğü Görkay	Uz Mimarlık Atölyesi	Eğitim Yapısı	Otizimli Çocuklar Eğitim Merkezi
Koral Oral	B Design	Eğitim Yapısı	Özyeğin Üniversitesi Yurt Binası
Koral Oral	B Design	Eğitim Yapısı	Özyeğin Üniversitesi İngilizce Hazırlık Okulu
Lale Ceylan, Boğaçhan Dündaralp	ddrıp Mimarlık ve Tasarım	Eğitim Yapısı	Lüleburgaz Meslek Yüksek Okulu Sosyal Hizmet Yapısı (LMYO)
Ozan Öztepe, Uğur Ceylan	MTF Proje (Mimari TasarımFikirleri)	Kültür Merkezi, Belediye	Çukurova İlçe Belediyesi Hizmet Binası ve Kültür Merkezi
Özgür Tezel	ŞANALarc Mimarlık, Özen Mimarlık	Konut Yapısı	Dibek 21 Konutları
Sercan Altınbaş, Gökhan Çelebi	Bütüner Mimarlık	AR-GE Yapısı	Teknopark İstanbul 1 ve 2 No'lu Ar-Ge ve İdare Binaları ile Katlı Otopark Yapısı ve Peyzaj Düz.
Sergio Ghetti	Autoban	Konut Yapısı	NEF 163
Sergio Ghetti	Autoban	Restoran/Kafe/Bar	Gaspar
Şeniz Özbey	SFG Mimari	Ofis Yapısı	Metrans Ofis ve Fabrika Binası
Yunus Özkazanç, Fethi Mağara	AVCI Architects	Ofis Yapısı	Türkiye Mühendisler Birliği Merkez Binası
Yunus Özkazanç, Kerem Yazgan, Rüya İpek Balaban	Yazgan Tasarım Mimarlık	Ofis Yapısı	Tema İstanbul Satış Ofisi
Yücel Öztürk	Efeka Mimarlık	Ofis Yapısı	Çengelköy Park Satış Ofisi
	Emre Arolat Architects	Konut/Ofis /Kültür Yapısı	Zorlu Center
	Çinici Mimarlık	Otel/Motel	Otel Workinn
	Zambak Mimarlık	Eğitim Yapısı	Anafen Koleji Ataşehir Kampüsü
	ŞANALarc Mimarlık	AR-GE Yapısı	Ulusal Yüksek Başarımli Hesaplama Merkezi
	Tabanlıoğlu Mimarlık	Ofis, Konut Sitesi Grubu	ESAS Aeropark
	Tabanlıoğlu Mimarlık	Ofis Yapısı	Selçuk Ecza Genel Müdürlük Binası
	Tago Mimarlık	Ofis Yapısı	Itower Bomonti
	Deer Architects	Ofis Yapısı	ERKE Green Academy
	Deer Architects	Otel/Motel	Otel Workinn İç Mekan Projesi
	Zambak Mimarlık	Ofis Yapısı	Zaman Gazetesi Ankara Ofis Binası
	Zambak Mimarlık	Cami/Mescit	Fatih Üniversitesi Mehmet Hasircılar Camii
	Argos Yapı	Otel/Motel	Tiraz Konak
	Ven Mimarlık	Konut Yapısı	Tutumlu Evi
	PAB Mimarlık	Eğitim Yapısı	Ayhan Şahenk Tarım Bilimleri ve Teknolojileri F.
	Unlimited Design	Konut Yapısı	Aialoft Ayayorgi
	DB Architects	Konut Yapısı	İst-West
	Ergün Mimarlık	Alışveriş Merkezi	Antakya Palladium Avm
	Cemal Mutlu Mimarlık	Kültür Merkezi	Leyla Gencer Opera ve Sanat Merkezi
	Teğet Mimarlık	Müze	İstanbul Deniz Müzesi
	Norm Mimarlık	Eğitim Yapısı	Uşak Üniversitesi 1 Eylül Kampüsü Merkezi Derslik Bloğu
	Norm Mimarlık	Eğitim Yapısı	Uşak Üniversitesi 1 Eylül Kampüsü Kütüphanesi
	Norm Mimarlık	Otel/Motel	Arcadia Blue Hotel
	Teğet Mimarlık	Konut Yapısı	35. Sokak
	Hatırlı Mimarlık	Yurt/Konukevi	Melek İpek Kız Öğrenci Yurdu
	Mimarlar ve Han Tümertekin	Konut Yapısı	Aya Göktürk Evleri
	Çinici Mimarlık	Eğitim Yapısı	Nef İlkokulu
	Tasarımhane	Müze	PTT Pul Müzesi
	Kıyıda Mimarlık	Konut Yapısı	2P Evleri
	Uras Dilekçi Mimarlık	Konut Yapısı	Mi'Costa Residences
	Serhat Akbay Mimarlık	Otel/Motel	Bağ Evi Butik Otel
	Hatırlı Mimarlık	Ofis Yapısı	Ege Plaza
	Kerem Piker Mimarlık	Ofis Yapısı	Ataşehir IX Ofis Yapısı
	SO? Mimarlık Fikriyat	Geçici Strüktür/Enstelasyon	YAP İstanbul Modern: Yeni Mimarlık Programı: Göğe Bakma Durağı

Şekil B.5: Türkiye Mimarlık Yıllığı Seçkisi 2013.

TÜRKİYE MİMARLIK YILLIĞI 2012			
FOTOĞRAFÇI	TASARIM OFİSİ	PROJE TİPİ	PROJE ADI
Altkat Mimari Fotoğraf	Zambak Mimarlık	Eğitim Yapısı	Coşkun Koleji İstanbul Merkez Kampüsü
Bilgin Kış, Atilla Yücel	MARŞ Mimarlar	Ofis Yapısı	Adana Semih Rüstem İş Merkezi
Cemal Emden	CM Mimarlık	Konut Yapısı	Göktürk U4
Duygu Erseven, Kağan Erk	Metex Design Group	Otel/Motel	Radisson Blu Hotel İstanbul Asia
Faruk Kurtuluş, Uğur Ceylan	Uras Dilekçi Architects	Alışveriş Merkezi	Buyaka AVM
Fethi İzan	Iglo Architects	Ofis Yapısı	Logipark Lojistik Tesisleri
Gürkan Akay	DB Architects	Konut Yapısı	Tekfen Bomonti Apartmanları
Koral Oral	B Design	Spor Yapısı	Özyeğin Üniversitesi Spor Merkezi
Koral Oral	RMJM, B Design	Eğitim Yapısı	Özyeğin Üniversitesi İşletme Fakültesi
Murat Sönmez	Uz Mimarlık Atölyesi	Kamu Yapısı	Savunma Sanayii Müsteşarlığı Binası
Ozan Öztepe	MTF Proje	Ofis Yapısı	Varyap Meridian H Blok (Cephe Tasarımı)
Özcan Uygur	Uygur Mimarlık	Eğitim Yapısı	Kağıthane Ticaret Odası İlköğretim Okulu
Perin Özer Öztürker	Peb Mimarlık	Kültür Yapısı	Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Kabatepe Tanıtım Merkezi
Rüya Balaban	Yazgan Mimarlık	Stant Tasarımı	Knauf Arena
	Sepin Mimarlık	Kamu Yapısı	Denizli Hükümet Konağı
	Sartı Mimarlık ve Kentsel Tasarım	Restoran/Kafe/Bar	Dicle Vadisi Kültürpark Fiskaya Kafe ve Pompa Binası
	Bahadır Kul Architects	Spor Yapısı	Kayseri Buz Pisti
	Emre Arolat Architects	Ulaşım Yapısı	Yalıkavak Palmarina
	Atölye E Mimarlık	Kültür Yapısı	Yenimahalle Belediyesi Nazım Hikmet Kültür Merkezi
	A Tasarım Mimarlık	Alışveriş Merkezi	Armada Büyüme Projesi
	Sabri Paşayığıt Architects	Sağlık Yapısı	Kızılay Kan Merkezi
	Oral Mimarlık İnşaat	Konut Yapısı	Palivor Çiftliği
	Cenova Mimarlık	Konut Yapısı	Saltı Pasajı Evi Restorasyonu
	Uras Dilekçi Architects	Otel/Motel	Doubletree Hilton Avcılar
	Emre Arolat Architects	Kültür Yapısı	Eyüp Belediyesi Nikah Salonu ve Kültür Merkezi
	Emre Arolat Architects	Otel/Motel	Le Meridien
	CM Mimarlık	Ofis Yapısı	Doğuş Holding Yönetim Binası
	Hatırlı Mimarlık	Yurt/Konukevi	Bergama Ali İpek Erkek Öğrenci Yurdu
	CAG Mimarlık Atölyesi	Konut Yapısı	Woodland Regency Konutları
	CAG Mimarlık Atölyesi	Eğitim Yapısı	TED Bodrum Koleji
	Cenova Mimarlık	Konut Yapısı	Terraillon Evi
	Norm Architects	Ofis, Eğlence Merkezi	Metrocity İş ve Eğlence Merkezi
	Erginoğlu Çalışlar Mimarlık	Ofis Yapısı	Sahibinden.com Ofis
	Swanke Hayden Connel Mimarlık	Konut Yapısı	Extensa Modern Palas
	Pab Mimarlık	Eğitim Yapısı	Namik Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi Morfoloji Binası
	Pao Mimarlık Tasarım	Eğitim Yapısı	Necla - Tefrik Karadavut Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
	Alataş Architecture	Konut Yapısı	İpera 25
	Arkizon Mimarlık	Ofis Yapısı	Aksaray Ofis Binası
	M artı D Mimarlık	Ofis Yapısı	Asma Bahçeler Konut Sitesi Tanıtım ve Satış Ofisi
	Erginoğlu Çalışlar Mimarlık	Ofis Yapısı	Yemeksepeti Kampüs Binası
	Tago Mimarlık, Autoban	Konut Yapısı	Nef 04 Apartments

Şekil B.6: Türkiye Mimarlık Yıllığı Seçkisi 2012.

TÜRKİYE MİMARLIK YILLIĞI 2011			
FOTOĞRAFÇI	TASARIM OFİSİ	PROJE TİPİ	PROJE ADI
Engin Gerçek-Studio Majo	Nevzat Sayın Mimarlık	Ofis Yapısı	Doğan Holding Genel Müdürlük Yapısı
Gürkan Akay	Muum	Konut Yapısı	Avlu 138
ZM Yasa Mimari Fotoğraf	Hazan Mimarlık	Ulaşım Yapısı	Erzincan Havalimanı İç ve Dış Hatlar Terminali
	Cemal Mutlu Mimarlık, Mozaik Mim.	Ulaşım Yapısı	Kaş Marina
	Teğet Mimarlık	Ofis Yapısı	Yapı Kredi Bankası Hizmet Binası (ACCR Binası)
	TeCe Mimarlık	Kültür Yapısı	Vehbi Koç Vakfı Kültür ve Sanat Merkezi
	Autoban, Mimarlar ve Han Tümertekin, SANALarc Mimarlık, Superpool, Zoom Tpu	Kültür Yapısı	SALT Galata
	SANALarc Mimarlık		Doluca Şarapçılık
	Brigitte Weber Architects	Ofis, Alışveriş Merkezi, Konut	Trump Towers
	Global Architectural Development	Konut Yapısı	One & Ortaköy
	CM Mimarlık	Konut Yapısı	Karma Evler
	Boran Ekinci Mimarlık	Konut Yapısı	Bodrum Sıra Evler (Reef Loft)
	Ven Mimarlık	Ofis Yapısı	Keyport
	Ace Mimarlık	Konut Yapısı	Ersan Evi
	Asp Architecten, MTF Proje	Spor Yapısı	Türk Telekom Arena
	House 212	Konut Yapısı	Su.Venue Residence
	M artı D Mimarlık	Sağlık Yapısı	Gaziemir Özel Kalp ve Damar Hastalıkları Hastanesi
	Team Forus	Ofis Yapısı	Yamazaki Mazak Türkiye
	Erkal Mimarlık	Eğitim Yapısı	Çankaya Üniversitesi Yeni Kampüsü
	Emre Arjolat Architects	Ofis Yapısı	Tekfen Kağıthane OfisPark
	M artı D Mimarlık	Kentsel Tasarım, Alışveriş Merkezi	Urla Kent Meydanı ve Ticaret Merkezi
	CM Mimarlık	Konut Yapısı	Murathan Mungan Evi
	Öncüoğlu, Aep Mimarlık Şehircilik	Ulaşım Yapısı	Mersin Marina
	Alataş Architecture	Ofis Yapısı	Yönetim Binası
	Boran Ekinci Mimarlık	Konut Yapısı	Belkis Apartmanı
	Iglo Architects	Ar-Ge Yapısı	Mecaplast Ar-Ge Merkezi
	Emre Arjolat Architects	Konut Yapısı	Göktürk Arketip Konutları
	Emre Arjolat Architects	Otel/Motel	Çubuklu Vadi Konutları
	Zambak Mimarlık	Yurt/Konukevi	Süheyla Küçüköğlü Yurdu
	Norm Architects	Ofis Yapısı	Enkay Binası B Blok
	Maer Partners	Eğitim Yapısı	İzmir Ekonomi Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi
	Swanke Hayden Connel Mimarlık	Konut Yapısı	Extensa Bomonti Apartmanı
	Emre Arjolat Architects	Kültür Yapısı	Yalova Raif Dinçkök Kültür Merkezi
	Arkizon Mimarlık	Konut Yapısı	İdealtepe'de Apartman
	Alper Derinboğaz-SALON	Geçici Strüktür/Enstelasyon	Aktif Strüktürler - Akustik Formasyon
	Alper Derinboğaz-SALON	Geçici Strüktür/Enstelasyon	Panorama
	Alper Derinboğaz-SALON	Geçici Strüktür/Enstelasyon	Gate_lab
	Tabanlıoğlu Mimarlık	Alışveriş Merkezi	Asmaçatı Alışveriş ve Buluşma Noktası
	Tabanlıoğlu Mimarlık	Alışveriş Merkezi	İstanbul Sapphire
	Öncüoğlu, Aep Mimarlık Şehircilik	Alışveriş Merkezi	TerraCity Alışveriş Merkezi

Şekil B.7 : Türkiye Mimarlık Yıllığı Seçkisi 2011.

TÜRKİYE MİMARLIK YILLIĞI 2010			
FOTOĞRAFÇI	TASARIM OFİSİ	PROJE TİPİ	PROJE ADI
Cemal Emden, Burcu Şenal, Oğuzhan Burak	A Tasarım Mimarlık	Kongre Merkezi	Congresium, Ankara Ticaret Odası (ATO) Fuar ve Kongre Merkezi
Gürkan Akay	Akyürek Elmas Mimarlık	Kültür Yapısı	Magic Ice - Buz Müzesi
	A Tasarım Mimarlık	Yurt/Konukevi	TOBB ETÜ Öğrenci Konukevi
	Aslı Özbay	Otel/Motel	Argos in Cappadocia
	Tabanlıoğlu Mimarlık	Konut Yapısı	Loft Bahçe
	UMO Mimarlık	Ofis Yapısı	Renault Mais Birleşik Tesis
	Makomim		Urla Şarapçılık
	Yazgan Tasarım Mimarlık	Spor Yapısı	Ankara Arena Spor Salonu
	Yazgan Tasarım Mimarlık	Konut Yapısı	Turuncu Ev
	Yazgan Tasarım Mimarlık	Ofis Yapısı	Türk Basketbol Federasyonu Binası
	Global Architectural Development	Alışveriş Merkezi	ATK Ataköy AVM
	Adnan Kazmaoğlu Mimarlık	Cami/Mescit	Yeşilvadi Camisi
	MTF Proje	Alışveriş Merkezi	Varlıbaş Atapark Alışveriş ve Yaşam Merkezi
	MTF Proje	Kamu Yapısı	Trabzon Belediyesi Hizmet Binası
	DB Architects	Konut Yapısı	Dumankaya Minimal
	Uygur Mimarlık	Kültür Yapısı	Cer Modern
	Iglo Architects	Ofis Yapısı	Cimpör Hasanoğlu Çimento Fabrikası Yönetim Binası
	Ven Mimarlık	Kültür Yapısı	Fransız Kültür Merkezi
	Adnan Kazmaoğlu Mimarlık	Konut Yapısı	Lagün İstanbul
	Adnan Kazmaoğlu Mimarlık	Konut Yapısı	Canan Residence
	Suyabatmaz Demirel Mimarlık	Konut Yapısı	Kalamış Konut Bloğu
	Swanke Hayden Connel Mimarlık	Ofis Yapısı	Levent Ofis
	Şevki Pekin Mimarlık	Konut Yapısı	Çandarlı'da Çiftlik Yapısı
	Zambak Mimarlık	Eğitim Yapısı	Coşkun Alaattin Zenginler İlköğretim Okulu
	Boran Ekinci Mimarlık	Konut Yapısı	Akhisar Evi
	Tektonika	Spor Yapısı	Atakent Spor Kompleksi
	Has Mimarlık	Otel/Motel	Anadolu Titanic Comfort Otel
	Mutlu Çilingiroğlu Mimarlık	Alışveriş Merkezi	Serdivan AVM
	Bir+Ok AŞ.	Cami/Mescit	Manisa Bedirye Tiryaki Mencik Camisi
	DB Architects, ASP Arkitekten	Konut Yapısı	Bursa Güzelbiryer
	M artı D Mimarlık	Eğitim Yapısı	OİB Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
	Cafer Bozkurt Mimarlık	Rekreasyon, Kültür	Atatürk Kültür Merkezi ve Merinos Parkı
	Trafo Mimarlar	Konut Yapısı	Gümüşlük Müşkülüm Çiftliği
	Çinici Mimarlık	Konut Yapısı	Bostancı'da Apartman
	Rex Architecture	Ofis Yapısı	Vakko Moda ve Power Medya Merkezi

Şekil B.8 : Türkiye Mimarlık Yıllığı Seçkisi 2010.

TÜRKİYE MİMARLIK YILLIĞI 2009			
FOTOĞRAFÇI	TASARIM OFİSİ	PROJE TİPİ	PROJE ADI
	Hatırlı Mimarlık	Eğitim Yapısı	TED Eskişehir Koleji İlköğretim ve Ortaöğretim Okulu (B ve C Blok)
	Yazgan Tasarım Mimarlık	Ar-Ge Yapısı	ODTÜ Modsimmer Modelleme ve Simülasyon Araştırma ve Uygulama Merkezi
	DB Architects, TeCe Mimarlık	Eğitim Yapısı	TÇMB Çimento Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
	Global Architectural Development	Kültür Yapısı	Borusan Müzik ve Sanat Evi
	Hatırlı Mimarlık	Eğitim Yapısı	TED Eskişehir Koleji Anaokulu (A Blok)
	Era Şehircilik Mimarlık	Alışveriş Merkezi	Forum Kapadokya Alışveriş Merkezi
	Oran Mimarlık	Kamu Yapısı	Kemalpaşa Belediye Hizmet Binası
	Seyah Şey Mimarlık	Ofis, Fabrika	Siemens GOSB Tesisleri (Faz 1)
	A Tasarım Mimarlık	Eğitim Yapısı	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu
	Serhat Akbay Mimarlık	Konut Yapısı	JZ Evi
	Arker Mimarlık	Konut Yapısı	Mustafa Ata Evi ve Atölyesi
	CM Mimarlık	Konut Yapısı	Günbatısı
	Adnan Kazmaoğlu Mimarlık	Konut Yapısı	Terrace Fulya Konutları
	TAGO Mimarlık	Konut Yapısı	Incity
	KG Mimarlık	Ofis Yapısı	Flat Ofis
	Tabanlıoğlu Mimarlık	Alışveriş Merkezi	M1 Merter Meydan Alışveriş Merkezi
	Erginoğlu Çalışlar Mimarlık	Alışveriş Merkezi	Pendorya AVM
	SE Mimarlık	Rekreasyon	Eyüp Parkı "Yeşil Avlu"
	UMO Mimarlık, SE Mimarlık	Kültür Yapısı	İTÜ Toplum Bilim Parkı Havacılık Müzesi
	MuuM, SE Mimarlık	Ofis Yapısı	Türkiye Noterler Birliği Merkez Binası ve Kültürel Sosyal Tesisleri
	Öncüoğlu+ACP Mimarlık	Ofis Yapısı	Yeşilyurt Ofisi
	Öncüoğlu+ACP Mimarlık	Alışveriş Merkezi	Sanko Park Alışveriş Merkezi
	Teğet Mimarlık	Ofis, Diğer Eğitim Yapısı	YKB Bankacılık Akademisi
	Ergün Mimarlık	Konut Yapısı	Caddebostan Evleri
	Era Şehircilik Mimarlık	Alışveriş Merkezi	Bahçelievler Carrefour
	DB Architects	Alışveriş Merkezi	212 Alışveriş Merkezi
	Nevzat Sayın Mimarlık	Kültür Yapısı	The Seed Konser Salonu
	Defne Önen Mimarlık	Alışveriş Merkezi	Avanos 5D
	Global Architectural Development	Konut Yapısı	Castlerock
	Maer Partners	Kamu Yapısı	Akhisar Belediye Hizmet Binası

Şekil B.9 : Türkiye Mimarlık Yıllığı Seçkisi 2009.

TÜRKİYE MİMARLIK YILLIĞI 2008			
FOTOĞRAFÇI	TASARIM OFİSİ	PROJE TİPİ	PROJE ADI
Cemal Emden	Ergün Mimarlık	Ahşveriş Merkezi	Palladium Ahşveriş Merkezi ve Residence
Hatice Havle Aşkar	Çakıltaş Mimarlık Hizmetleri	Konut Yapısı	Bayındır Evi
	Erginoğlu Çalışlar Mimarlık	Ar-Ge Yapısı	Turkcell AR-GE Binası
	Bahadır Kul Architects	Ulaşım Yapısı	Kayseri Batı İlçe Terminali
	Boran Ekinci Mimarlık	Konut Yapısı	Yalıkavak Evi
		Restoran/Kafe/Bar	Bursa Tike Restoran
	UrbAr Kentleşme ve Mimarlık	Kentsel Tasarım	Alaçatı Değirmenaltı Meydanı Kentsel Tasarım Projesi
	Erginoğlu Çalışlar Mimarlık	Ofis Yapısı	TBM Ofis
	Erginoğlu Çalışlar Mimarlık	Konut Yapısı	TBM Idealetepe Konutları
	Trafo Mimarlar	Otel/Motel	Tekfen Yalıkavak Oteli
	MARS-Mimarlar	Konut Yapısı	Soeurs Gardes-Malades Apartmanı Restorasyonu
	Plan A Mimarlık	Konut Yapısı	Noa Galata Üçlemesi Tatarbeyi
	Has Mimarlık	Otel/Motel	Swissôtel Grand Efes, İzmir
	Öncüoğlu+ACP Mimarlık	Ahşveriş Merkezi	Malltepe Park Ahşveriş Merkezi
	CAG Mimarlık Atölyesi	Kültür Yapısı	Mersin Kültür ve Kongre Merkezi
	SE Mimarlık	Endüstri Yapısı	Kale Havacılık Yönetim ve Üretim Merkezi
	Arma Mim., Karabey Limited Mim.	Ofis Yapısı	Mithat Giyim Genel Merkezi
	Kıyda Mimarlık	Kentsel Tasarım	Datça Cumhuriyet Meydanı Düzenlemesi
	Plan A Mimarlık	Konut Yapısı	Noa Galata Üçlemesi Lüleci Hendek
	Plan A Mimarlık	Konut Yapısı	Noa Galata Üçlemesi Ali Hoca
	Ertunga Mimarlık	Sağlık Yapısı	Maslak Acıbadem Hastanesi
	Karabey Limited Mimarlık	Konut Yapısı	Kalkan Mahal Evleri 2
	Bahadır Kul Architects	Kongre Merkezi	Kadir Has Kongre ve Spor Merkezi
	Trafo Mimarlar	Diğer Eğitim Yapısı	İTÜ Rektörlük Binası
	CM Mimarlık	Ofis Yapısı	İbtech Bilgi İşlem Merkezi Genel Müdürlüğü
	Emre Arolat Architects	Konut Yapısı	Folkart Narlıdere Konutları
	Erginoğlu Çalışlar Mimarlık	Ofis Yapısı	DDB Tuz Ambarı
	Lima Mimarlık	Ofis Yapısı	Bursa Ticaret Borsası
	Erginoğlu Çalışlar Mimarlık	Rekreasyon	Burç Beach 2
	DB Architects	Otel/Motel	Blue Otel
	CAG Mimarlık Atölyesi	Konut Yapısı	Ankara Ankara Konutları
	Erginoğlu Çalışlar Mimarlık	Eğitim Yapısı	Açı İlköğretim Okulu 2
	Emre Arolat Architects	Otel/Motel	7800 Çeşme Konutları ve Oteli
	PAO Mimarlık Tasarım	Ofis Yapısı	İTOB Organize Sanayi Bölgesi Yönetim Binası
	Karabey Limited Mimarlık	Anıt	Duygu Asena Anıtı
	Karabey Limited Mimarlık	Spor Yapısı	Enka Sadi Gülçelik Spor Tesisleri Kapalı Yüzme Havuzu

Şekil B.10: Türkiye Mimarlık Yıllığı Seçkisi 2008.

TÜRKİYE MİMARLIK YILLIĞI 2007			
FOTOĞRAFÇI	TASARIM OFİSİ	PROJE TİPİ	PROJE ADI
Cemal Emden	A Tasarım Mimarlık	Alışveriş Merkezi	Antares Alışveriş, İş ve Yaşam Merkezi
	Cengiz Bektaş Mimarlık	Kültür Yapısı	Afrodiasis Ek Müzesi
	Ven Mimarlık	Ofis Yapısı	Arte - Cemre Yönetim Binası
	TAM, Etüd Mimarlık	Alışveriş Merkezi	M1 Meydan Alışveriş Merkezi
	Suyabatmaz Demirel Mimarlık	Konut Yapısı	Büyükkada'da Konut Projesi
	Adnan Kazmaoğlu Mimarlık	Konut Yapısı	Millenium Park Evleri
	Tabanlıoğlu Mimarlık	Endüstri Yapısı	Nova Fabrika Binası
	Teğet Mimarlık	Konut Yapısı	Novron Bodrum Evleri
	Teğet Mimarlık	Konut Yapısı	Novron Belek Evleri
	Baobab Mimarlık	Spor Yapısı	ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü Kapalı Spor Salonu, Yüzme Havuzu ve Giriş Kapısı
	Teknotika	Yurt/Konukevi	ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü Yurt Blokları
	Artı Tasarım Uygulama	Ofis Yapısı	Meteksan Sistem - Finansbank Sistem Ortak Binası
	Sute Proje	Otel/Motel	Ontur Otel
	Kural Mimarlar	Konut Yapısı	Ottoman Life Konak Evleri
	SE Mimarlık	Sosyal Tesis	Mercanköşk Sosyal Merkezi
	A Ragıp Buluç Mimarlık	Anıt/Simgeli Yapı	Marmara Adası, Bozcaada ve Armutlu Trafik Gözetleme İstasyonları
	Tabanlıoğlu Mimarlık	Konut Yapısı	Levent Loft
	Artı Tasarım Uygulama	Ofis Yapısı	Park 312 Evleri Satış Ofisi
	ACE Mimarlık	Ofis Yapısı	Parkoran Satış Ofisi
	Özsoy Mimarlık	Ofis Yapısı	L Binası
	Uras Dilekçi Mimarlık	Alışveriş Merkezi	Prestige Mall
	Tekeli-Sisa Mimarlık	Endüstri Yapısı	Sanovel İlaç Fabrikası
	Karabey Limited Mimarlık	Endüstri Yapısı	Kurukahveci Mehmet Efendi Mahdumları Kahve Üretim Tesisi ve Yönetim Yapısı
	Nevzat Sayın Mimarlık, Emre Arolat Architects	Kültür Yapısı	Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi
	Epa Mimarlık ve Şehirçilik Atölyesi	Konut Yapısı	SE Evi
	Makomim	Konut Yapısı	Kırmızı Konutları
	Cafer Bozkurt Mimarlık	Kültür Yapısı	Süreyya Paşa Konser ve Opera Binası
	Uz Mimarlık Atölyesi	Kamu Yapısı	Maliye Bakanlığı Ankara Maliye Kursu Ek Binası
	KG Mimarlık	Eğitim Yapısı	Kırkırelili Atatürk İlköğretim Okulu Bahtiyar Yılmaz Ek Hizmet Binası
	Uras Dilekçi Mimarlık	Konut Yapısı	Kemerburgaz'da Bir Ev
	Hüseyin Kahvecioğlu, Mine İnceoğlu	Eğitim Yapısı	İTÜ Mustafa İnan Kütüphanesi
	Boran İkinci Mimarlık	Konut Yapısı	Tedkent Kemer 50 Evleri
	Öncüoğlu+ACP Mimarlık	Alışveriş Merkezi	Teras Park Alışveriş Merkezi
	Nevzat Sayın Mimarlık	Konut Yapısı	Tepe Narcity Konut Yerleşkesi
	Optimus Mimarlık, Mozaik Mimarlık	Konut Yapısı	Göcek Portville
	Şevki Pekin Mimarlık	Endüstri Yapısı	TOSB (TAYSAD -Araba Yan Sanayi Derneği - Organize Sanayi Bölgesi)
	OB Mimarlık Ofisi	Konut Yapısı	Uluç Evleri
	Nevzat Sayın Mimarlık	Endüstri Yapısı	Umur Basım ve Kırtasiye Fabrikası
	M artı D Mimarlık	Konut Yapısı	Urla Olive Park Evleri
	Emir Drahsan Architecture	Otel/Motel	Kartalkaya Goldenkey Otel
	Adnan Kazmaoğlu Mimarlık	Konut Yapısı	Yeşil Vadi Konakları
	Çirakoğlu Mimarlık	Ofis Yapısı	Galym Blok
	Karabey Limited Mimarlık	Eğitim Yapısı	Feyziye Mektepleri Vakfı Erenköy Güneş Kampüsü
	Öncüoğlu+ACP Mimarlık	Alışveriş Merkezi	Yeşilyurt Alışveriş Merkezi
	Erkal Mimarlık	Kültür Yapısı	Eşref Denizhan Açıkhava Tiyatrosu
	Tabanlıoğlu Mimarlık	Ofis Yapısı	Doğan Medya Merkezi (DMC) Ankara
	Trafo Mimarlar	Endüstri Yapısı	Doa Süt Üretim ve Yönetim Tesisleri
	Çinici Mimarlık, Boran İkinci Mimarlık	Konut Yapısı	Doğa Meşe Park Evleri
	İki Artı Bir Mimarlık	Giriş Kapısı/Karşılama	Çerçelik Demir, Çelik Fabrikası Giriş Ünitesi
	Öncüoğlu+ACP Mimarlık	Alışveriş Merkezi	Cepa Alışveriş Merkezi
	Zambak Mimarlık	Eğitim Yapısı	Burç Koleji
	Uras Dilekçi Mimarlık	Konut Yapısı	Bodrum'da Bir Ev
	Bir Ok Aş., Fabrika	Endüstri Yapısı	Beylerbeyi Rakı Fabrikası
	TAGO Mimarlık	Ofis Yapısı	Beykoz İş Merkezi
	Tektonika	Alışveriş Merkezi	Balçova Tesco Kipa AVM ve Sinema Kompleksi
	Mutlu Çilingiroğlu Mimarlık	Konut Yapısı	Antrium Residence
	Geyran Mimarlık	Kamu Yapısı	Akfirat Belediye Binası
	Atölye E Mimarlık	Eğitim Yapısı	AİBÜ Yabancı Diller Yüksek Okulu
	Has Mimarlık	Konut Yapısı	Aegean Hills Konutları
	CAG Mimarlık	Konut Yapısı	Adolis Konutları
	Öncüoğlu+ACP Mimarlık	Alışveriş Merkezi	Ada Alışveriş Merkezi
	Erginoğlu Çalışlar Mimarlık	Eğitim Yapısı	Açı Lisesi

Şekil B.11: Türkiye Mimarlık Yıllığı Seçkisi 2007.

EK C: Türkiye Mimarlık Yıllığı Fotoğrafçıları Proje Sayıları (Hacer Bozkurt, 2019).

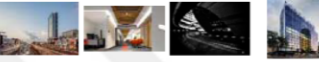

TÜRKİYE MİMARLIK YILLIĞI FOTOĞRAFÇILARI																										
Fotoğrafçılar	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Toplam	Fotoğrafçılar	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Toplam	
Cemal Emden	1	1		1		1	3	10	6	6	5	34	Dilşad Anıl							1					1	
Yerçekim Mimari Fotoğraf								2	4	6	7	19	Duygu Erseven						1							1
Gürkan Akay				1	1	1		1		3	4	11	Egemen Karakaya											1	1	
Altkat Mimari Fotoğraf						1	1	1	2	1	2	8	Emrah Aydemir								1					1
ZM Yasa Mimari Fotoğraf					1			1		2	2	6	Ercan Rast											1	1	
Bünyamin Derman							4			1		5	Ersen Çörekçi									1				1
Yunus Özkazanç							2	1		1	1	5	Erzade Erten								1					1
Ali Bekman							1		1		2	4	Evren Erim							1						1
Cem Sorguç									1	1	2	4	Faruk Kurtuluş						1							1
Kerem Yazgan							1	1		2		4	Ferhat Hacılibeyoğlu							1						1
Koral Oral						2	2					4	Fethi İzan						1							1
Koray Kalay, KoKa Photography								1	1		2	4	Gökhan Çelebi							1						1
Büşra Yeltekin										2	1	3	Gudjon Erlensson								1					1
Emre Dörter										3		3	Güçgür Görkay							1						1
Engin Gerçek-Stüdyo Majo					1			1		1		3	Gülner Ocakdan									1				1
Fethi Mağara							3					3	Hatice Havle Aşkar		1											1
Cem Korkmaz								1	1			2	Kağan Erk						1							1
Duygu Tüntaş								1			1	2	Kutlu İnanç Bal								1					1
Ozan Öztepe						1	1					2	Lale Ceylan							1						1
Rüya İpek Balaban						1	1					2	Lale Özgenel								1					1
Sergio Ghetti							2					2	Murat Germen									1				1
Thomas Mayer										1	1	2	Murat Sönmez						1							1
Uğur Ceylan						1	1					2	Oğuz Karakütük									1				1
Yüksel Öztürk								1	1			2	Oğuzhan Burak				1									1
A Defne Önen							1					1	Onur Onat - Son Production											1	1	
Ahmet Kazu										1		1	Onurcan Çakır									1				1
Ali Kabaş Fotoğrafçılık										1		1	Orhun Ülgen											1	1	
Ali Kemal Şeremet							1					1	Ömer Yüce									1				1
Anday Bodur									1			1	Özcan Uygur						1							1
Argun Tanrıverdi									1			1	Özgür Tezel							1						1
Atilla Yücel							1					1	Perin Özer Öztürker						1							1
Ayça Taylan											1	1	Pınar Laurdisen										1			1
Beril Kapusuz									1			1	Retorikfilm									1				1
Bilgin Kış							1					1	Sami Metin Uludoğan								1					1
Boğaçhan Dündaralp							1					1	Sercan Altınbaş							1						1
Burcu Şenal				1								1	Studo Yerce Art, Emin Emrah Yerce										1			1
Canberk Özcoşkun											1	1	Şafak Emrence									1				1
Celal Abdi Güzer								1				1	Şener Yılmaz Aslan										1			1
Cem Yücel							1					1	Şeniz Özbey							1						1
Cihan Poğan							1					1	Şöhret Şen							1						1
Coline Gauthier									1			1	Taylan Gürel											1	1	
Çiçek Önen							1					1	Yusuf Burak Dolu									1				1
Deniz Güner									1			1	Yücel Öztürk							1						1
Depikt									1			1														

EK D: Çalışmanın İlk Seçkinde Yer Alan Fotoğrafçılar (Hacer Bozkurt, 2019).

Görsel İçerik Analizi İçin Seçilmiş Fotoğrafçılar		
Uluslararası Mimari Fotoğrafçılar		Erken 21. yüzyıl Türkiye Mimari Fotoğrafçıları
Achim Birnbaum	Julien Lanoo	Ahmet Elhan
Andreas Gursky	Julius Shulman	Ahmet Ertuğ
Balthazar Korab	Jürgen Pollak	Ali Bekman
Benjamin Struelens	Ken Schluchtmann	Alican Aktürk
Berenice Abbott	Klemens Ortmeier	Altkat Mimari Fotoğraf
Bernd - Hilda Becher	Laurian Ghinitoiu	Aydın Büyüktaş
Candida Höfer	Lewis Baltz	Büşra Yeltekin
Chris Brown	Mads Mogenson	Cemal Emden
Christobal Palma	Matthias Jung	Emre Dörter
David Bordland	Maximilian Meisse	Engin Gerçek-Stüdyo Majo
Duccio Malagamba	Micahel Wolf	Erbil Balta
Enric Miralles	Michael Wesely	Esin Barutçu
Eugene Atget	Pit Brunner	Fethi Mağara
Ezra Stoller	Richard Silver	Gürkan Akay
Fabrice Fouillet	Ryan Koopmans	Koray Erkaya
Fernando Alda	Samuel H. Gottscho	Koray Kalay, KoKa Photography
Fernando Guerra	Taiyo Onorato & Nico Krebs	Koral Oral
George Messaridakis	Terrence Zhang	Metehan Özcan
Hans Georg Esch	Thomas Demand	Murat Germen
Helene Binet	Thomas Mayer	Ogün Işık
Hiroshi Sugimoto	Thomas Struth	Serdar Ataol
Huften + Crow	Tim Van DeVelde	Tunç Süerdaş
Inigo Bujedo Aguirre		Umut Ereeş
Iwan Baan		Yener Torun
James Casebere		Yerçekim Mimari Fotoğraf
Jan Vranovsky		Yunus Özkazanç
Jao Morgado		ZM Yasa Mimari Fotoğraf

EK E: Görsel İçerik Analizi (Hacer Bozkurt, 2019).

Fotoğrafçılar	Genel Bakış					Bakış Açısı					Işık Kullanımı				Kompozisyon İlişkileri				Grafik Anlatım							Bağlam / Yerle İlişki					Hareket			Anlatısal/İlişkisel durumlar													
	Kentsel Doku	Dış Mekan	İç Mekan	Detay	Tipoloji	Panoramik Fotoğraf	Hava Fotoğrafı	Cephe Fotoğrafı	Köşe Fotoğrafı (Çift Kaçış P.)	Tek Kaçış P. (Vanishing Point)	Aşağı Bakış	Yukarı Bakış (looking Up)	Doğal Işık	Ters Işık	Yapay Işık	Gece Fotoğrafı	Renkler	Siyah Beyaz	Örüntü-Doku	Işık Gölge Oyunları	Diagonal Çizgiler	Düşey Doğrusal Çizgiler	Yatay Doğrusal Çizgiler	Eğrisel Çizgiler	Çerçeveler	Boş Alan	Simetri	Ritim	Perspektifle Oynama	Fotomontaj	İklimsel Veriler	Bulutlar	Doğal Çevre	Yapılı Çevre	Gündelik Donatılar	İnsansız	İnsan ve Diğer Kullanıcılar	Rüzgar Hareketi	Kullanıcı Hareketi	Uzun Pozlama	Yansımalar	Parçacıklık	Derinlik	Katmanlar	Yoğunluk	Mimari Yapının Fotoğrafın Odağında Olması	Gündelik Yaşamın Fotoğrafın Odağında Olması
Ahmet Ertuğ 	0	0	1	0	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	
Ali Bekman 	0	1	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	
Alican Aktürk 	0	1	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1	0	
Altkat Mimari Fotoğraf 	0	1	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0	0	0	1	1	0	1	0		
Benjamin Struelens 	0	1	1	1	0	0	1	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0	1	1	0	1	0	1	0	1	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	
Büşra Yeltekin 	0	1	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	
Cemal Emden 	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	1	0	1	0	0	1	0	1	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	
Chris Brown 	0	1	0	1	0	0	0	1	1	1	0	1	0	1	1	0	0	1	0	1	1	0	1	0	0	1	1	0	0	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	1	0
Christobal Palma 	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	1	0	1	1	0	1	0	
David Bordland 	0	1	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	1	1	1	0	1	0	1	0	1	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0	0	0	0	1	0	1	0	
Duccio Malagamba 	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	0	1	1	0	1	0	
Emre Dörter 	1	1	1	1	0	0	1	0	1	1	0	0	1	0	1	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	1	1	0	1	0	1	0	1	1	0	1	0	
Engin Gerçek-Stüdyo Majo 	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	
Erbil Balta 	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	
Esin Barutçu 	0	1	1	0	0	0	0	1	1	1	0	0	1	0	1	0	0	1	0	1	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	

Şekil E.1: Görsel İçerik Analizi Sayfa -1.

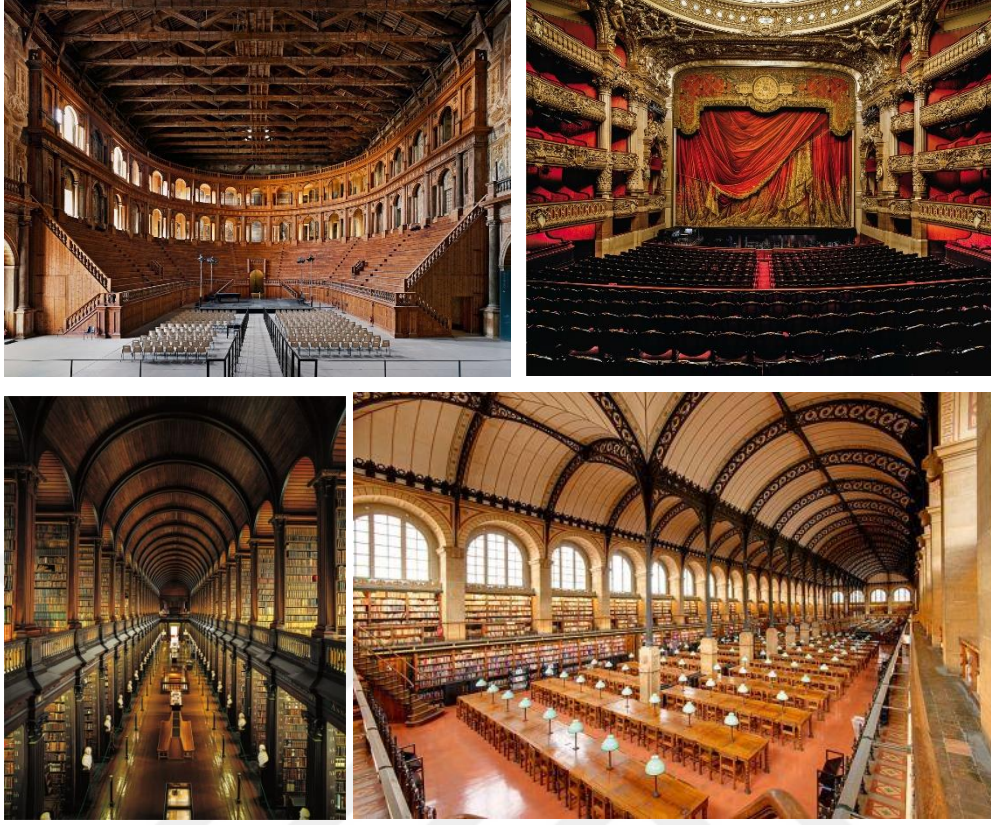
Fotoğrafçılar	Genel Bakış					Bakış Açısı							Işık Kullanımı				Kompozisyon İlişkileri			Grafik Anlatım										Bağlam / Yerle İlişki					Hareket		Anlatısal/İlişkisel durumlar										
	Kentsel Doku	Dış Mekan	İç Mekan	Detay	Tipoloji	Panoramik Fotoğraf	Hava Fotoğrafı	Cephe Fotoğrafı	Köşe Fotoğrafı (Çift Kaçış P.)	Tek Kaçış P. (Vanishing Point)	Aşağı Bakış	Yukarı Bakış (looking Up)	Doğal Işık	Ters Işık	Yapay Işık	Gece Fotoğrafı	Renkler	Siyah Beyaz	Örüntü-Doku	Işık Göle Oyunları	Diagonal Çizgiler	Düşey Doğrusal Çizgiler	Yatay Doğrusal Çizgiler	Eğrisel Çizgiler	Çerçeveler	Boş Alan	Simetri	Ritim	Perspektifle Oynama	Fotomontaj	İklimsel Veriler	Bulutlar	Doğal Çevre	Yapılı Çevre	Gündelik Donatılar	İnsansız	İnsan ve Diğer Kullanıcılar	Rüzgar Hareketi	Kullanıcı Hareketi	Uzun Pozlama	Yansımalar	Parçacılık	Derinlik	Katmanlar	Yoğunluk	Mimari Yapının Fotoğrafında Olması	Gündelik Yaşamın Fotoğrafında Olması
Fabrice Fouillet	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	
Fernando Alda	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0	0	1	0	1	1	0	0	1	1	1	1	0	1	1	0	1	0	1	0	0	0	1	1	1	1	1	0	1	1	0	0	1	1	0	1	1
Fernando Guerra	0	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	1	1	0	1	1	0	1	0	1	1	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0		
Fethi Mağara	0	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0		
Gürkan Akay	0	1	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	
Helene Binet	1	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0	1	0	1	0		
Hufton + Crow	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	0	
Inigo Bujedo Aguirre	1	1	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0		
Iwan Baan	1	1	1	1	0	0	1	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	0	0	1	0	1	1	
Joao Morgado	0	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	
Julien Lanoo	1	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0	1	1	1	1	0	0	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	1	1	1	1
Ken Schluchtmann	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	
Koray Kalay, KoKa Photography	0	1	1	1	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0	1	0	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	0	1	0	0	1	0	
Laurian Ghinitoiu	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	0	0	1	1	0	1	1	
Mads Mogenson	0	1	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0

Şekil E.2: Görsel İçerik Analizi Sayfa -2.

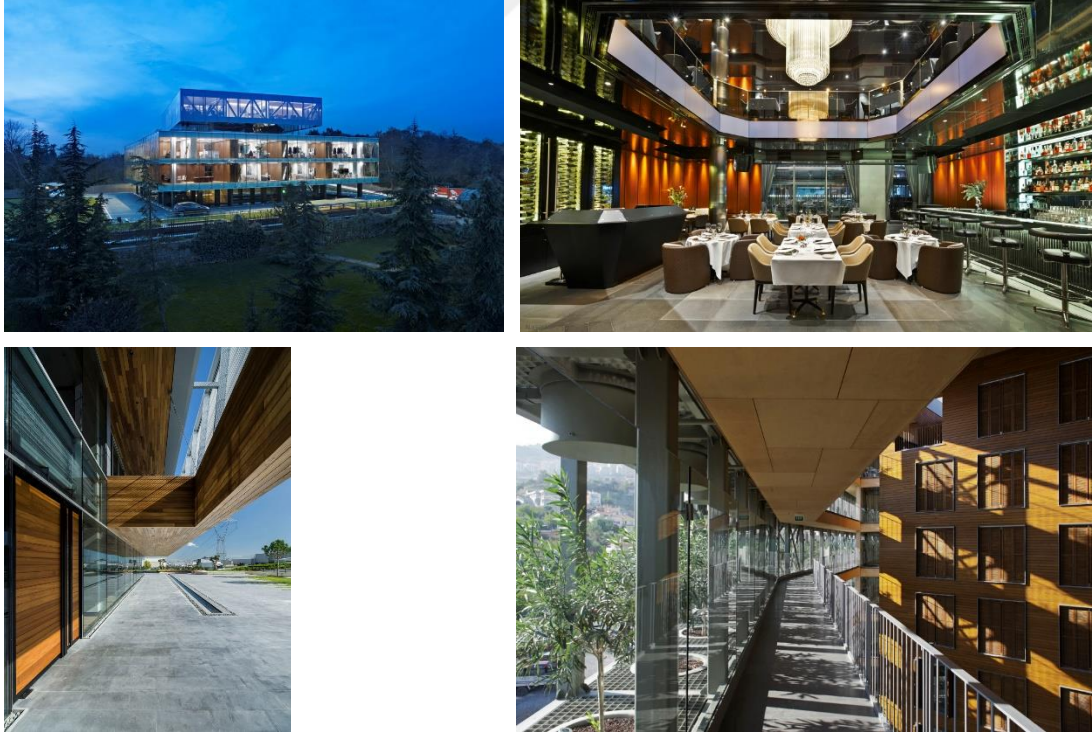
Fotoğrafçılar	Genel Bakış					Bakış Açısı							Işık Kullanımı				Kompozisyon İlişkileri			Grafik Anlatım										Bağlam / Yerle İlişki					Hareket		Anlatısal/İlişkisel durumlar											
	Kentsel Doku	Dış Mekan	İç Mekan	Detay	Tipoloji	Panoramik Fotoğraf	Hava Fotoğrafı	Cephe Fotoğrafı	Köşe Fotoğrafı (Çift Kaçış P.)	Tek Kaçış P. (Vanishing Point)	Aşağı Bakış	Yukarı Bakış (looking Up)	Doğal Işık	Ters Işık	Yapay Işık	Gece Fotoğrafı	Renkler	Siyah Beyaz	Örüntü-Doku	Işık Gölgeli Oyunları	Diagonal Çizgiler	Dişey Doğrusal Çizgiler	Yatay Doğrusal Çizgiler	Eğrisel Çizgiler	Çerçeveler	Boş Alan	Simetri	Ritim	Perspektifle Oynama	Fotomontaj	İklimsel Veriler	Bulutlar	Doğal Çevre	Yapılı Çevre	Gündelik Donatılar	İnsansız	İnsan ve Diğer Kullanıcılar	Rüzgar Hareketi	Kullanıcı Hareketi	Uzun Pozlama	Yansımalar	Parçalılık	Derinlik	Katmanlar	Yoğunluk	Mimari Yapının Fotoğrafın Odağında Olması	Gündelik Yaşamın Fotoğrafın Odağında Olması	
Murat Germen	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	1	1	0	1	1	0	1	0	1	0	1	0	1	1	0	1	0
Oğün Işık	0	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	
Ryan Koopmans	1	1	0	0	1	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1
Serdar Ataoğlu	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	
Terrence Zhang	1	1	1	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	0	1	1	0	1	1	
Thomas Mayer	0	1	1	1	0	0	0	1	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	
Tim Van DeVelde	0	1	1	0	0	0	0	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	0	1	1	0	0	0	1	0	0	1	0	
Tunç Süerdaş	0	1	1	0	0	0	1	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0		
Umut Ereeş	0	1	1	0	0	0	1	0	1	1	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	1	0		
Yerçekim Mimari Fotoğraf	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	1	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	1	0		
Yunus Özkazaç	1	1	1	1	0	0	1	0	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	0	1	0	0	1	0		
ZM Yasa Mimari Fotoğraf	1	1	1	1	0	0	1	0	1	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0			

Şekil E.3: Görsel İçerik Analizi Sayfa -3.

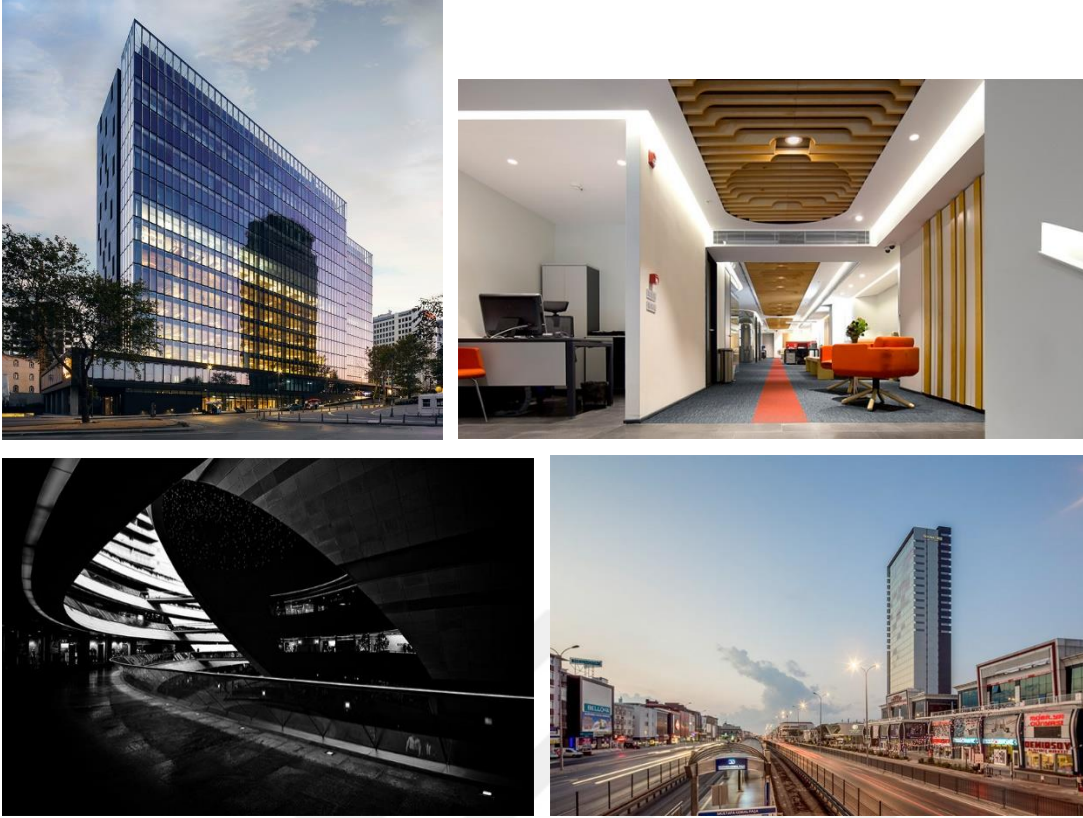
EK F: Görsel İçerik Analizinde Kullanılan Fotoğraflar

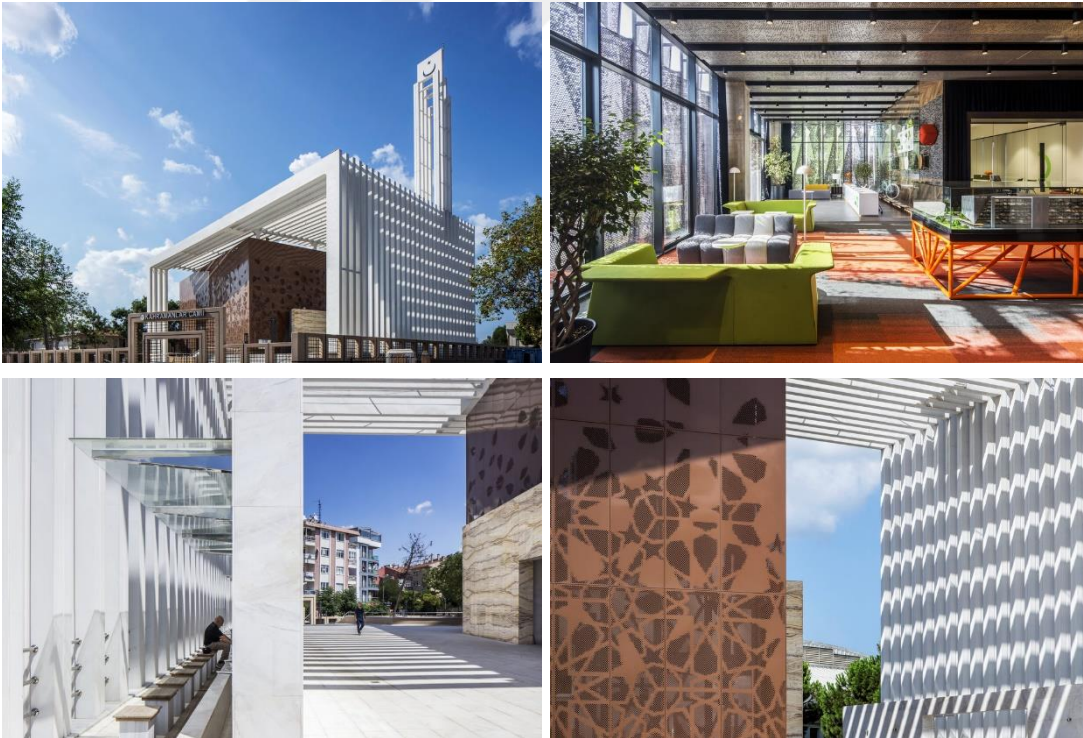
Şekil F.1 : Ahmet Ertuğ Fotoğrafları (URL-18).

Şekil F.2 : Ali Bekman Fotoğrafları (URL-19).

Şekil F.3 : Alican Aktürk Fotoğrafları (URL-34).

Şekil F.4 : Altkat Mimari Fotoğrafın İşleri (URL-35).

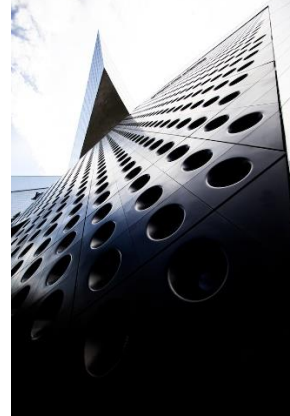
Şekil F.5 : Benjamin Struelens Fotoğrafları (URL-23).

Şekil F.6 : Büşra Yeltekin Fotoğrafları (URL-22).

Şekil F.7 : Cemal Emden Fotoğrafları (URL-24, URL-25).

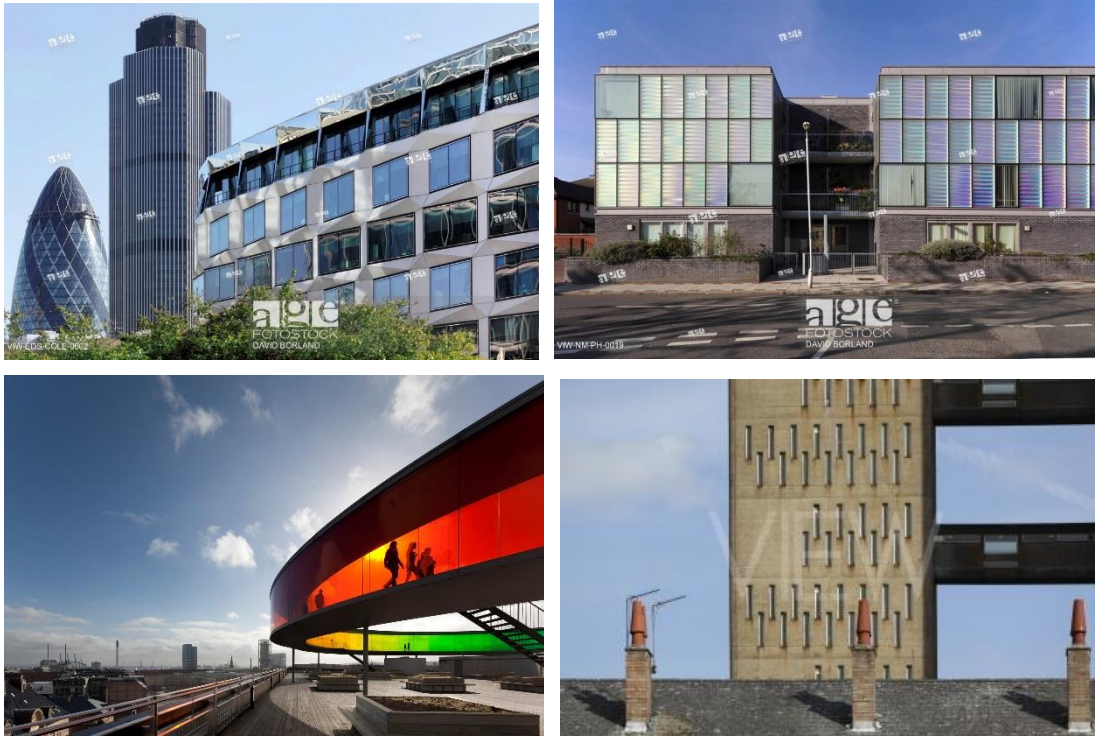

Şekil F.8 : Chris Brown Fotoğrafları (URL-22).

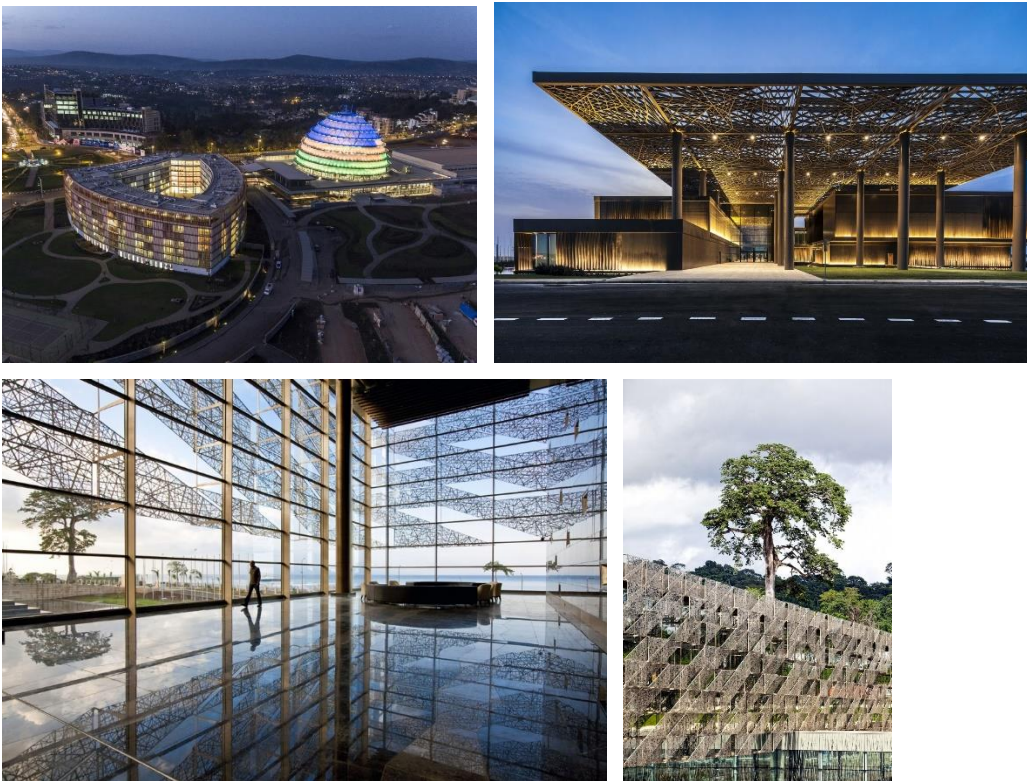
Şekil F.9: Christobal Palma Fotoğrafları (URL-22).

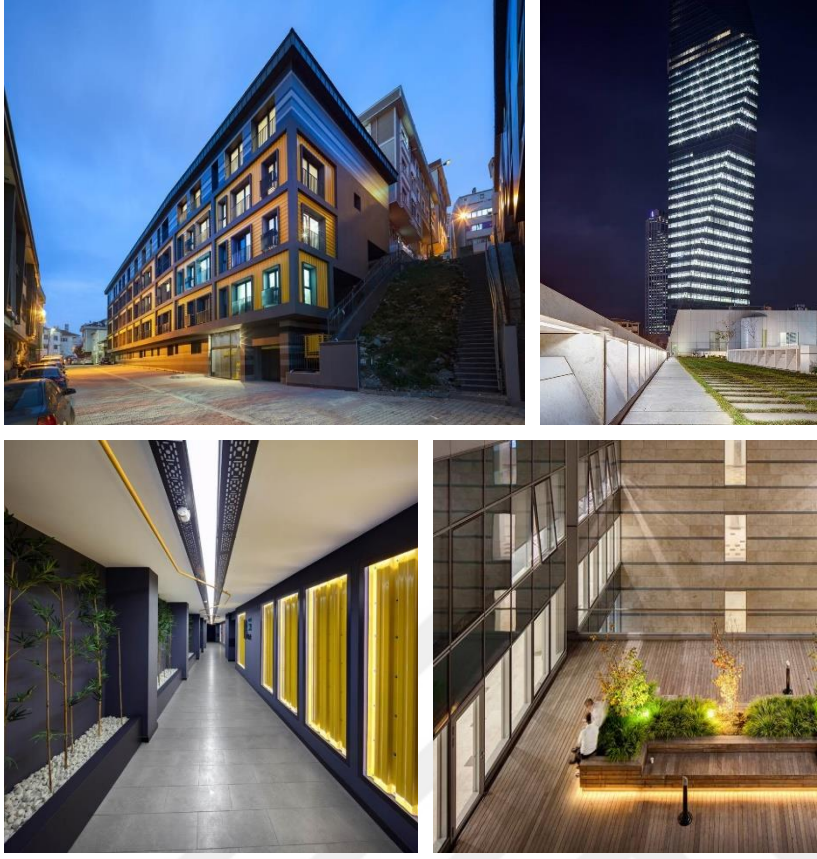
Şekil F.10: David Bordland Fotoğrafları (URL-37).

Şekil F.11: Duccio Malagamba Fotoğrafları (URL-38).

Şekil F.12: Emre Dörter Fotoğrafları (URL-39).

Şekil F.13: Engin Gerçek Fotoğrafları (URL-40).

Şekil F.14: Erbil Balta Fotoğrafları (URL-41).

Şekil F.15: Esin Barutçu Fotoğrafları (URL-42).

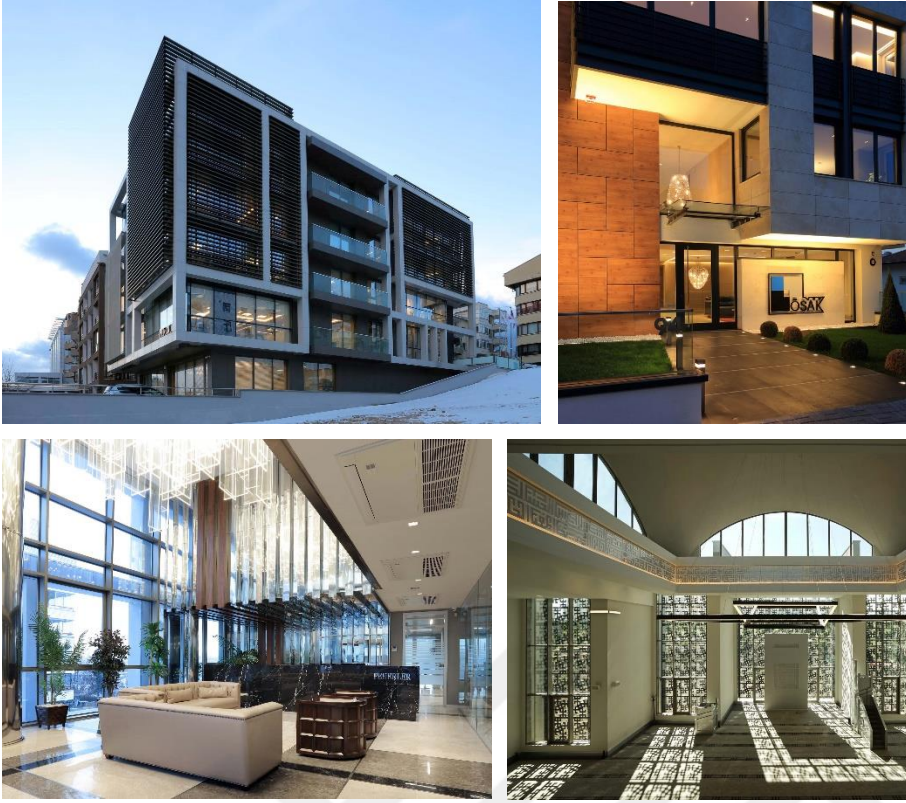
Şekil F.16: Fabrice Fouillet Fotoğrafları (URL-43).

Şekil F.17: Fernando Alda Fotoğrafları (URL-44).

Şekil F.18: Fernando Guerra Fotoğrafları (URL-45).

Şekil F.19: Fethi Mağara Fotoğrafları (URL-46).

Şekil F.20: Gürkan Akay (URL-12).

Şekil F.21: Helene Binet Fotoğrafları (URL-16).

Şekil F.22: Hufton+Crow Fotoğrafları (URL-47).

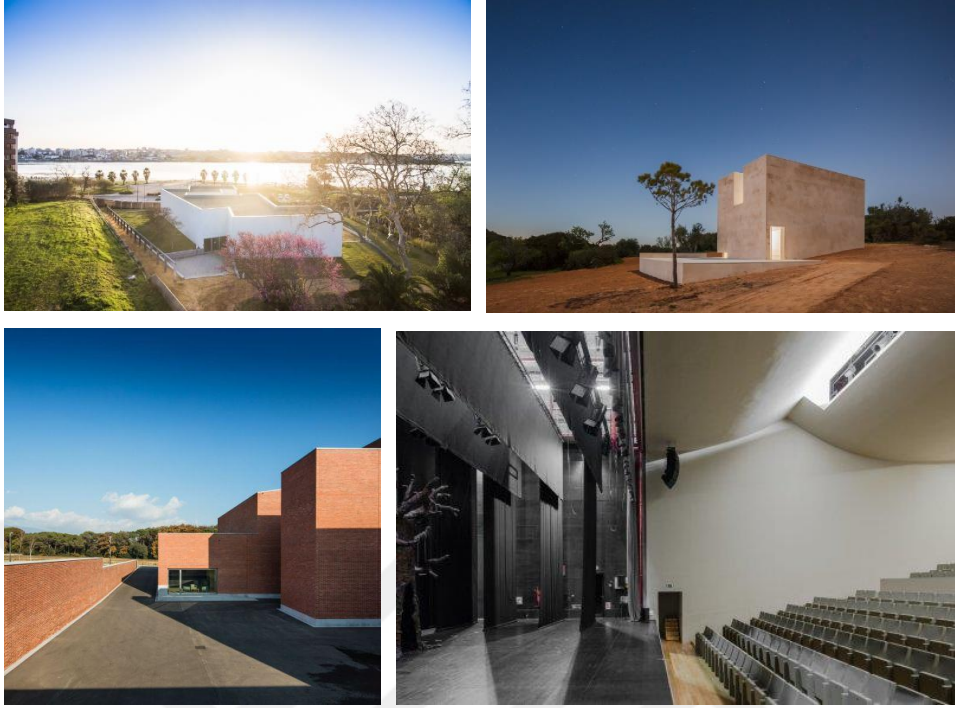

Şekil F.23: Inigo Bujedo Aguirre Fotoğrafları (URL-48).

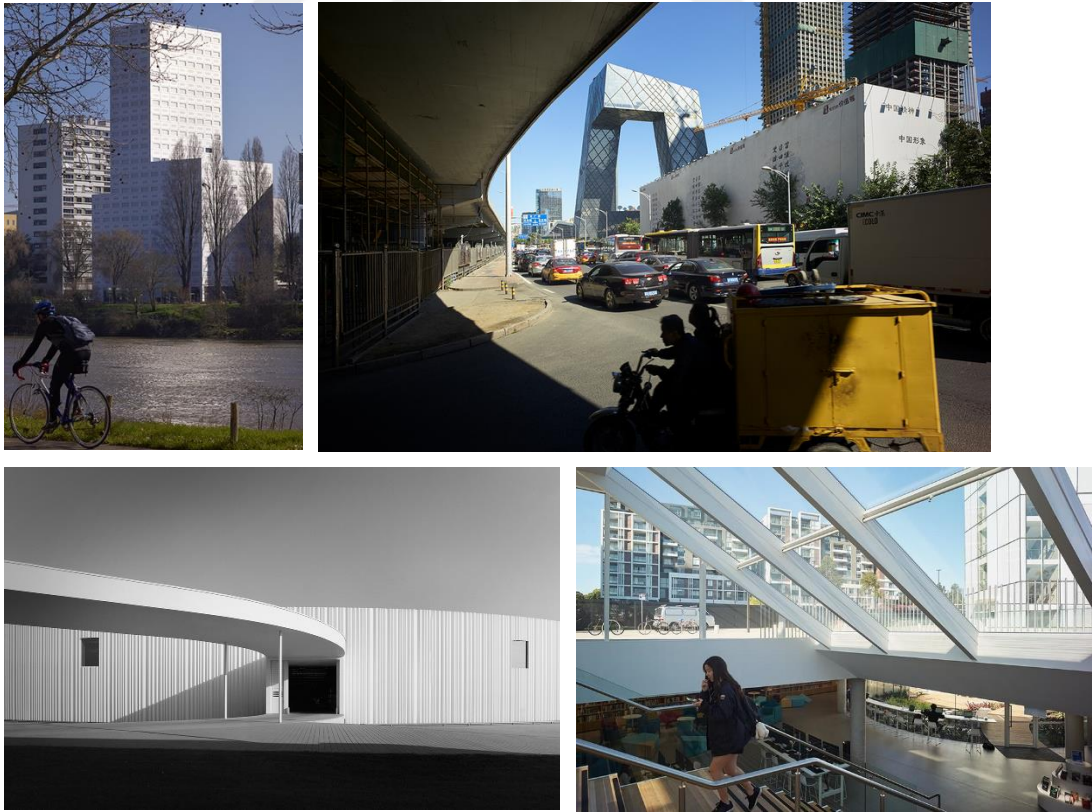

Şekil F.24: Iwan Baan Fotoğrafları (URL-5).

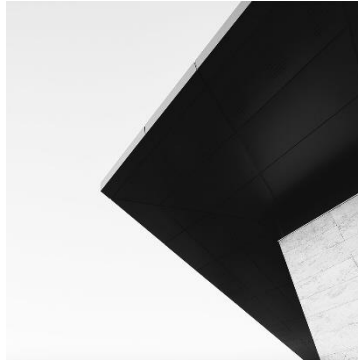
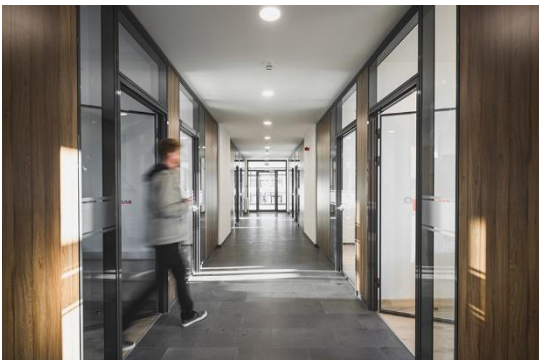
Şekil F.25: Joao Morgado Fotoğrafları (URL-49).

Şekil F.26: Julien Lanoo Fotoğrafları (URL-29).

Şekil F.27: Ken Schluttmann Fotoğrafları (URL-50, URL-51).

Şekil F.28: Koray Kalay Fotoğrafları (URL-52).

Şekil F.29: Laurian Ghinitoiu Fotoğrafları (URL-53).

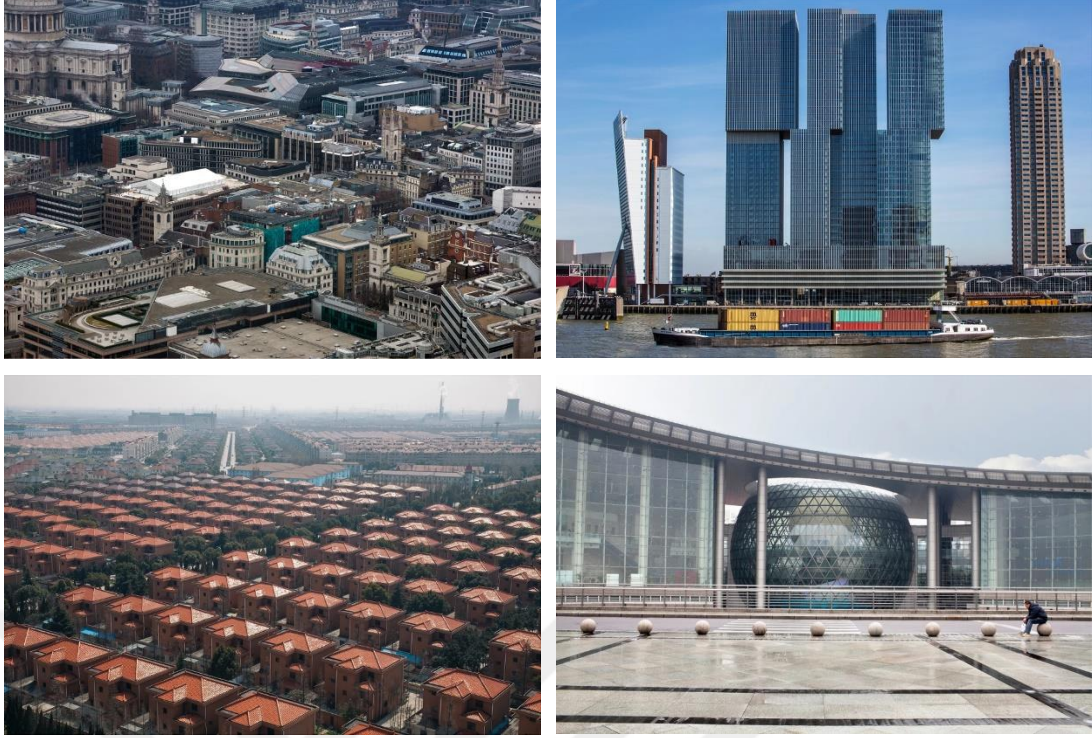
Şekil F.30: Mads Mogenson Fotoğrafları (URL-54).

Şekil F.31: Murat Germen Fotoğrafları (URL-3, URL-55).

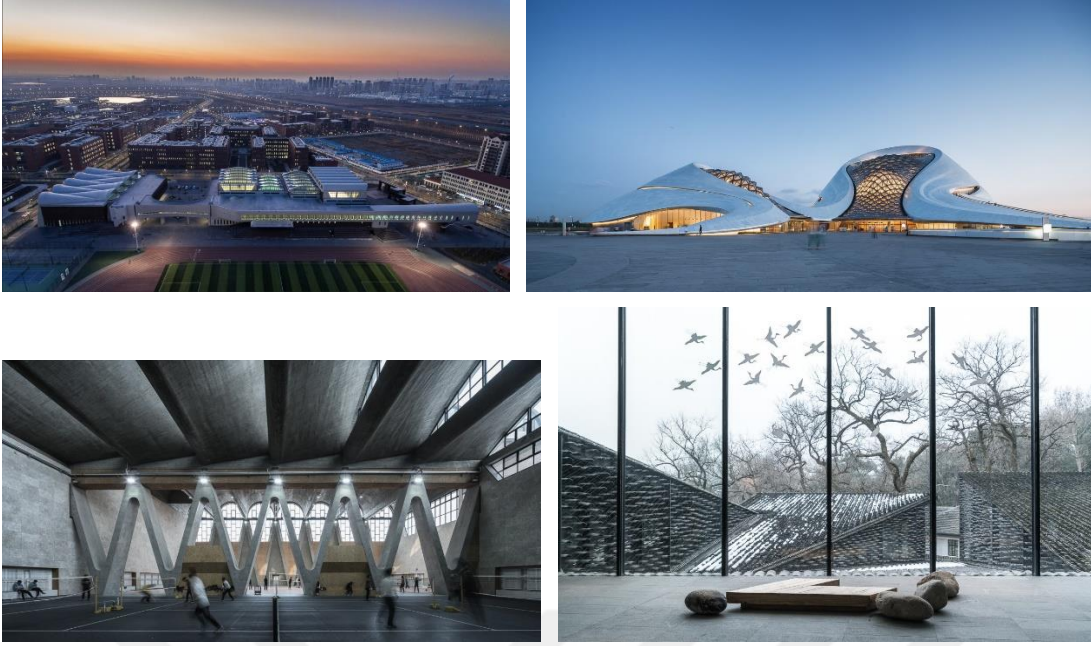
Şekil F.32: Ogün Işık Fotoğrafları (URL-56).

Şekil F.33: Ryan Koopmans Fotoğrafları (URL-57).

Şekil F.34: Serdar Ataol Fotoğrafları (URL-58).

Şekil F.35: Terrence Zhang Fotoğrafları (URL-17).

Şekil F.36: Thomas Mayer Fotoğrafları (URL-59).

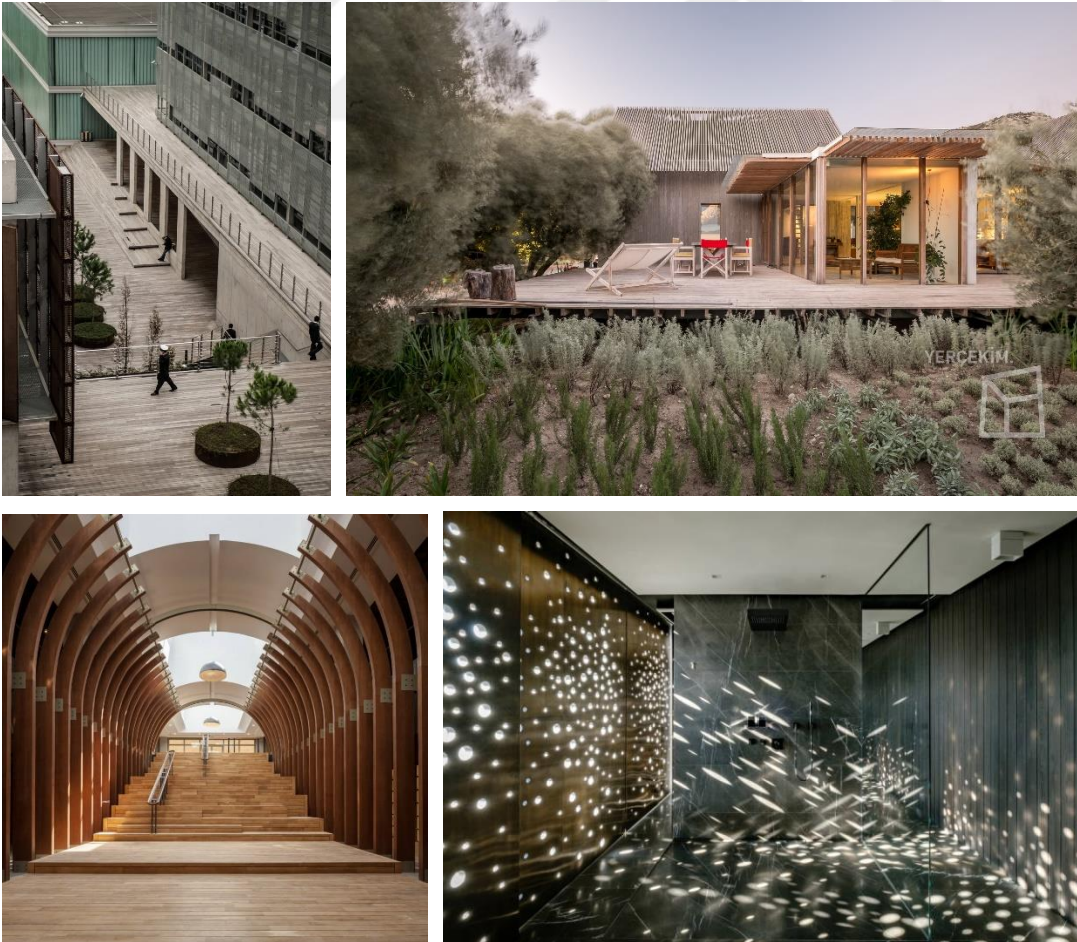
Şekil F.37: Tim Van DeVelde Fotoğrafları (URL-60).

Şekil F.38: Tunç Süerdaş Fotoğrafları (URL-61).

Şekil F.39: Umut Ereeş Fotoğrafları (URL-62).

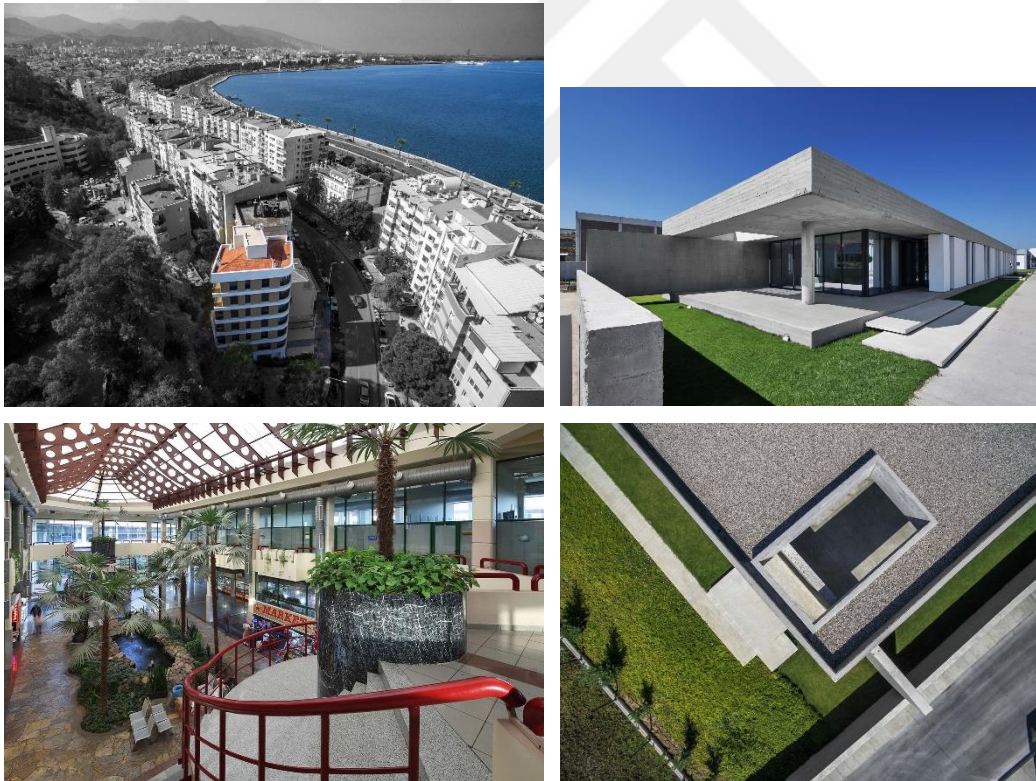

Şekil F.40: Yerçekim Mimari Fotoğrafın İşleri (URL-63).

Şekil F.41: Yunus Özkazanç Fotoğrafları (URL-64).

Şekil F.42: ZM Yasa Mimari Fotoğrafın Fotoğrafları (URL-13).

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad : Hacer Bozkurt
Doğum Tarihi ve Yeri : 14.01.1989 Sakarya
E-posta : hacerbzkrt@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU:

- **Lisans** : 2013, Kocaeli Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü

MESLEKİ DENEYİM VE ÖDÜLLER:

- Mimari Fotoğrafçı, Fibrobeton, Şubat 2019'dan beri
- Antwerp'te Çalışma Konulu Fotoğraf Yarışması Birincilik Ödülü, 2017
- Çekirge Meydanı Mimari, Kentsel Tasarım ve Peyzaj Tasarımı Yarışması Dördüncü Mansiyon Ödülü, 2017 (Emre Demirtaş, İrem Uslu ve İsmail Kocataş ile)
- Misafir Öğretim Elemanı, Sakarya Üniversitesi, 2017-2018 Bahar Dönemi
- Misafir Öğretim Elemanı, Sakarya Üniversitesi, 2016-2017 Bahar ve Güz Dönemi
- Mimar, SBL Mimarlık, Sakarya, Aralık 2013- Aralık 2016
- Mimar, Adameva Yapı, Haziran 2013- Aralık 2013
- Uluslararası Beton Tasarım Yarışması: Metamorfoz İkincilik Ödülü, 2015 (Hüseyin Çifel ve Kamile Öztürk ile)
- Murat Gündüz 2 Temmuz Canlar Anıtpark Tasarım Yarışması Üçüncü Mansiyon Ödülü 2010 (Yardımcı- Gülhis Duygun ve Gökhan Yamen ile)

DİĞER YAYINLAR, SUNUMLAR VE PATENTLER:

- Apartman Ölçeğinde İmgesel Karşılaşma(ma) Durumu, Caldas Tasarım Haftası, Portekiz, Kasım 2017 (sergileme-Hüseyin Çifel ve İlgin Yeşim Eldeş ile)